

(Kars Milletvekili Musa Doğan ile İçel Milletvekili Turhan Özgüner arasında karşılıklı lâf atmaları.)

BAŞKAN — Diğer gündem dışı talepleri yerine getirme olanağımız yoktur. Gündeme geçiyoruz.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermi Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili M. Kubilâz İmer ve Van Milletvekili Salih Yıldız'ın, İçtüzük teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/706) (S. Sayısı: 763) (1)*

BAŞKAN — İçtüzük müzakeresine kaldığımız noktadan devam ediyoruz.

115 nci maddeyi okutuyorum.

SEKİZİNCİ KISIM

Oylamalar ve Seçimler

BİRİNCİ BÖLÜM

Oylamalar

Oylama şekilleri :

Madde 115. — Oylama üç şekilde yapılır :

1. İşaretle oylama;
2. Açık oylama;
3. Gizli oylama.

İşaretle oylama üyelerin el kaldırması; te-reddüt halinde ayağa kalkmaları; beş üyenin ayağa kalkarak teklif etmesi halinde de salon-da olumlu ve olumsuz oy verenlerin ikiye bölü-nerek sayılmaları suretiyle yapılır.

Açık oylama üzerinde milletvekillerinin, ad ve soyadlarıyla seçim gevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının kutuya atılması veya elektronik oylama mekanizmasının ça-lıştırılması, yahut ad cetvelinin okunması üzerine adı okunan milletvekilinin ayağa kalkarak «kabul», «çekinser» veya «ret» kelimelerinden birini yüksek sesle söyle-mesi ve böylece açıkladığı oyunun divan üyelerince kaydedilmesi suretiyle olur.

Oy pusulalarının toplanması kürsüde bu-lunan bir kutuya oy pusulalarının atıl-ması suretiyle olabileceği gibi kutuların

özel görevliler tarafından dolaştırılması su-retiyle de yapılabilir. Açık oylama şekil-lerinden birine başvurulması Genel Ku-rulun takdirine bağlıdır.

Gizli oylama, üzerinde hiçbir işaret bu-lunmayan yuvarlakların kürsüden kutuya atılması suretiyle yapılır.

Beyaz yuvarlak olumlu, yeşil yuvarlak çekin-ser ve kırmızı yuvarlak olumsuz oy an-la-mına gelir.

BAŞKAN — Demokratik Parti Grubu adı-na sayın Eroğan, buyurun.

DP GURUBU ADINA NURİ EROĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin de-ğerli üyeleri;

Bu madde oylama çeşitlerini tespit etmek-tedir. Oylama ile ne elde edilecek? Millî irade-nin tecellisi elde edilecek. Tüzük bunu müm-kün kılıyor mu?

Ben derim ki, «Hayır». Bu tüzük, Başka-nın bütün gayretine, Komisyonun çabasına rağmen, millî iradenin tecellisinden çok uzak-lara bizi götürmektedir. Millî irade, milletveki-linin vazifesini yapmasıyla ve Parlâmentonun vazifesini yapmasıyla tecelli eder. Milletvekili bu tüzükle vazifesini yapabilir mi?

6 ncı Kısım'daki maddeleri okursak, bunla-rı yapmaktan tamamen men edilmektedir.

3 ncü Bölümü tetkik edersek, bu da Parlâ-mentonun vazifesini yapmaktan menetmeye matuf hükümleri getirmektedir.

Sayın Başkan; bunu, tüzüğü o derece şid-detle müdafaa etmektedir ki, sanki kendi ese-rini kollamak isteyen bir sanatkâr gibidir. 6 ncı bölümün müdafaası sırasında, Belçika Parlâ-mentosu İçtüzüğünden misâl getirdiler. Belçi-ka'da kral vardır. Oysa ki, Türkiye Cumhu-riyetinin kurucusu Atatürk, ««Hâkimiyetin bi-lâ kaydüşart Millet'in, olduğunu» bu Parlâmen-toya âlem yapmıştır. Ama, bu maddelerde Par-lâmento vazifesini yapamaz. Hele 103 ncü mad-denin son fıkrasının kabulünden sonra, buna kesinlikle inanmış bulunuyorum.

(1) 763 S. Sayılı basmayazı 13 ncü Birleşim Tutanağına eklidir.)

Tarih, bu Tüzüğün hazırlanmasında vazifeli olanları, bunu yürütmekte görev alanları hiç bir zaman rahmetle anmayacaktır. Bundan sonraki Tüzük müzakerelerinde ağır mes'ûliyetle iştirak etmemek için, şu anda salomu terk ediyorum.

Sizleri de saygı ile selâmlıyorum.

BÂŞKAN — Sayın Özdenoğlu, buyurun.

SİNASI ÖZDENÖĞLÜ (Ankara) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım:

115 nci madde ile oylama şekilleri izah ediyor. Gerçekten, her ne kadar Sayın Eroğan'ın Meclisi tenk etmesinin nedenini kesin olarak anlamamış isek de, madde üzerinde elbette durmak lâzımdır.

Değerli arkadaşlarım; sayın arkadaşımız her halde oylamaların tarzı üzerinde, madde ile mutabakat halinde değildir. Maddenin getirilmesi olduğu hükümlere ve prensiplere karşıdır. Ama «şöyle olmasın, böyle olmasın» diye bir çözüm yolu göstermesini de kendisinden haklı olarak bekledik.

Neresine itiraz ediyor? Uygulamada gerçekten hatalar oluyor. Bazen hepimizi tedirgin eden olaylar da oluyor. Hiç şüphe yok ki, oylama, parlâmenter rejimin namusudur arkadaşlarım. Hiç şüphe yok ki, oylamada asıl sorumluluk başkanın viedanındadır. Türkiye'nin en yüksek organının başında olan bir şahsiyetin, her zaman kendisinden beklenen dürüstlüğü ve tarafsızlığı göstermesi beklenir ve asıl olan da budur. Ama Başkan da insandır, yanılabilir; yanlış sayabilir, yanlış saydırabilir. Bunun da barajları, teminat unsurları burada az çok vardır. Eleştirilebilir, noksanları giderilebilir. Ama, maddî hadise göstermeden Divan, Divandaki yönetimi, oylamayı İctüzük hükümlerine aykırı şekilde yapıyor diye suçlamak mümkün değildir, hele yeni bir İctüzüğü görüşüp, çalışmalarımızı yeni prensiplere götüreceğimiz bir sırada ortak kararlarla, ortak irade ile daha verimli daha dürüst bir metoda götüreceğimiz bir sırada, bir çözüm yolu getirmek ve 115 nci maddenin hatalı taraflarını, uygulamaya ters düşen taraflarını da açıkça burada ifade etmek gerekirdi. Bu yapılmadı.

Değerli arkadaşlarım, yanlışlıklar oluyor. Bihassa bu otomatik cihazlarla yapılan oylamalarda maalesef tam bir ciddiyetle, tam bir sorumluluk duygusu içerisinde yoklama yapılmı-

yor. Gelmeyen arkadaşların düğmelerine basmak suretiyle, onları mevcut muş gibi gösteriliyor. Bu parlâmenter ahlâka yakışmaz. Bu konularda titizlik ilk şarttır. Ayrıca işari oylamada oylar sayılırken Sayın Başkanın ve Divanın sayın üyelerin büyük bir dikkatle tek bir oy ile meclletin en önemli meselesinin kaybedileceğini, ya da kazanılacağını, demokrasi namusunun tek bir oy ile feda edileceğini düşünürsek özel bir titizlik göstermeleri gerekir. Nasıl ki, yoklamanın da büyük bir titizlik içinde yapılması gerektiği gibi. Onun için oylamanın şeklinden, formalitelerden çok, burada viedanlarımıza hükmenden sorumluluk duygusunu, demokrasi ahlâkını hâkim kılmanın şuuruna varmalıyız. En kuvvetli barajları getirebilirsiniz ana onu mutlaka bir yana itmeye kararlı bir başkan çıkabilir, ve böylece demokrasi adına cinayetler işlenebilir. Bunun örnekleri vardır. Her ülkede vardır. Bu nedenle her şeyden önce Başkanlık Divanın sorumluluğunu iyi anlaması gerekir. Milletvekillerinin de Başkanlık Divanın haksız tasarruflarına karşı burada büyük kaygı vermesi lâzımdır. Çoğu kez haksızlıklara karşı biz de Millet Meclisi olarak direnmiyoruz arkadaşlar. Burada başkanların bazan duygusal davranışlarına şahid olmuşuzdur. Burada başkanların bazan ne yazık ki, mensuboldukları partinin bir organı, bir temsilcisi iniş gibi hareket ederek karar verdiklerini, mütalâa beyan ettiklerini görmüşüzdür. Az da olsa bunların kesinlikle ve bir daha dirilmemek üzere Millet Meclisinin tarihine intikal etmesini temenni ediyorum.

Bütün bunlar karşısında belki de biz zaman zaman görevimizi ciddiyetle yapamamışız. Haksız tasarruflara, tarafî tasarruflara karşı Meclise hiçbir grup farkı gözetmeksizin direnmemişiz. Tabii haksızlığa karşı direnilmeyen bir toplulukta başka haksızlıklar devam eder gider. O itibarla Sayın Eroğan arkadaşımız maddeyi müşahhas olarak eleştirmeli bu 115 nci madde de gösterilmiş olan oylama şekillerinin yerine noksanlar ne varsa, burada göstermeliydi.

Değerli arkadaşlarım, madde önce Türkçe yönünden, gramer kaideleri yönünden bozuktur ve hatalı yazılmıştır. Herhalde sayın komisyon da dikkat etmiş olacaktıdır; ya da dikkat etmemişlerse...

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu, süreniz doldu tamamlayınız efendim.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Tamamlıyorum efendim.

Maddenin ikinci bendinde çok açık bir gramer hatası vardır, ya da yanlış basılmıştır. «İşaretle oylamada» olacak. «İşaretle oylama üyelerin el kaldırması...» diyor, devam ediyor, «... tereddüt halinde ayağa kalkmaları, 5 üyenin ayağa kalkarak teklif etmesi halinde...» Neyi teklif etme halinde? Etmesi halinde? Düşük bir cümledir, Türkçe değildir. Bu devam ediyor, ileride bir iki nokta daha var. Meselâ, burada 5 nci paragrafta «... Görevliler tarafından doluşturılması suretiyle» diyor, «... doluşturılması yoluyla de» denebilir. Bilhassa 2 nci paragraftaki gramer hatasının da düzeltilmesi ve maddenin Türkçe kurallarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesi için bir önerge takdim ediyorum. Komisyonun dikkatini çeker. Yüce Heyeti saygılarla selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Aygün, buyurunuz.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Sayın Ok'un başkanlığında geçen celse cereyan eden hadise olmamış olsaydı ben burada söz almayacaktım. Açık oylama konusu üzerinde durmak istiyorum.

Açık oylama bu fıkra da tanzim edilirken, «Milletvekillerinin ad ve soyadları, seçim çevreleri yazılı olduğu oy pusulalarının kutuya atılması» diyor ve bir de «Açık oylamayı milletvekillerinin ayağa kalkarak kabul, çekinse ve ret şeklinde işaret buyurmalarıyla meseleinin çözüleceğini» burada ifade etmiş bulunmaktadır.

Sayın Ok, bu tatbikatı gene ad okumak ve kutuları kürsüye dizmek suretiyle yaptılar ve sayın bir siyasî partiye mensup arkadaşlarımız şiddetle buna karşı koydular. Komisyonun lütfen dinlenmesini istirham edeceğim. Bana göre önemli bir konu. Bu tatbikata komisyon ne diyecektir, merak ediyorum. Anlamadınız, şimdi ne diyeceksiniz, benim bu soruma ne cevap vereceksiniz? Ben de merak ediyorum yani.

Bu tatbikatın, ben de Sayın Nurettin Ok gibi, yapılabileceği inancı içindeyim. Ad okumak suretiyle kabul, ret veya çekinse meselesinin gene kutuları koymak suretiyle yapılacağı inancı içindeyim. Bu bakımdan bu maddeyi ko-

misyon nasıl anlar? Sayın Ok'un tatbikatını yaptığı gibi anlıyorsa - ki, ben de buna taraf-tarım - kolaylık getirecektir. Çünkü, 20 tane önerge verecek, ad okumak suretiyle açık oylama isteyecek. Başkan, evet «ad okumak suretiyle oylama yapıyorum» diyecek, önergeler için kutuları buraya sıralayacak ve oylamaya geçecek. O zaman bu ad okumak suretiyle açık oylama şeklinde kabul edilecek mi? Bu fıkradaki 2 hususun takdiri hakkını Divana mı bırakıyoruz, yoksa buna bir sarahat vermek gerekir mi, gerekmez mi? Ben bu husus için söz aldım. Komisyonun dikkatini çekiyorum ve tatbikatta Sayın Meclis Başkanvekili Nurettin Ok'un anlattığı gibi ben de tatbikatı anlıyorum; fakat burada bu meselelerin vuzuha kavuşması lâzımdır inancı içindeyim. Komisyon bunun için ne düşünür ve bu fıkraya bir açıklık getirir mi? Bu hususu arz etmek için söz aldım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Eksi.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Vazgeçtiniz.

Başka söz isteyen Sayın üye? Yok.

Sayın Aygün, buradaki fıkra açık. Söylüyor burada; iyi tetkik ettiyseniz açık; «Ad ve soyadları, seçim çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının kutuya atılması veya elektronik...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sualleri varsa cevap veririm efendim.

BAŞKAN — Arkasından devam ediyor.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Başkan, takdire başkana veya Başkanlık Divanına mı aittir?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — İkinci fıkranın sonunda.. «Açık oylama şekillerinden birine başvurulması, Genel Kurulun takdirine bağlıdır.» denmektedir.

BAŞKAN — Bir şey mi soracaksınız?.. Buyurun.

SALİH AYGÜN (Amasya) — «Açık oylamada takdire bağlıdır..» konusu yukardaki fıkrayı ilzam ederse...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Etmez olur mu? Açıklama şekillerini sıralıyor...

BAŞKAN — Bir dakika, bir dakika. Sayın Aygün sorunuzu ben dinleyeyim, usul öyle biliyorsunuz. Biz aramızda halledemeysek o zaman... Buyurun.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Başkan ben bu mesele vuzuha kavuşsun diye söz aldım.

BAŞKAN — Anladım, buyurun sorunuz rica edeyim.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Açık oylamadan birisini takdir, Başkanlık Divanına aittir şeklinde olmaz. Çünkü, kalkar da ben «ad okumak suretiyle» diye tasrih edersem ne yapacaksınız?

BAŞKAN — Lütfen efendim alttan 3 neü fıkranın son cümlesini beraber okuyalım.

«Açık oylama şekillerinden birine başvurulması, Genel Kurulun takdirine bağlıdır. diyor. Demek ki, açık oylama şekillerinden birine başvurulması Genel Kurulun takdirine bağlıdır.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — «Kararıma bağlıdır» diye değiştirelim. «Takdir» kelimesini «kararına» olarak değiştirelim.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Tamam.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Söz istiyorum, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ekşi.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Sayın Aygün'ün temas ettiği konuya ben de temas etmek istiyorum. Daha evvelce söz almıştım; fakat konuşmalardan sonra vazgeçmiştim. Şimdi tereddüt hâsıl olmuş bulunmaktadır. Ben de bu konuda fikirlerimi beyan etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, oy, aynı zamanda iradenin açığa çıkması, irade beyanının açığa çıkması demektir ve 3 şekilde «kabul», «ret» veya «çekinser» şeklinde tezahür eder.

Geçen gün burada yapılan bir oylamada Sayın Başkanvekilimiz Nurettin Ok, yönetici olarak, Başkanlık Divanında bulunuyorlar idi, arkadaşlarımızdan bir kısmı mevcud oldukları halde oylamaya katılmadılar. Oylama aynı zamanda yoklama sonucunu da doğuracak bir keyfiyettir. Bir milletvekili Genel Kurul salonunda bulunup irade beyanında bulunmak istemeyebilir de. Bu mümkündür. Yani bir kimseyi, muhakkak iradeni bu konuda beyan edeceksin, diye zorlamak mümkün değildir. Bu halde ne ola-

caktır? Yani, milletvekili salonda bulunduğuna göre, yoklama nisabına dâhil edilecek midir? Sayın Ok, o gün burada bulunan arkadaşlarımızı nisaba dâhil etmiştir; yani yoklama sonucuna tesir edecek bir nitelik taşıdığı kanaatiyle irade beyanında bulunmayan arkadaşlarımızı yoklamaya dâhil etmiş ve var saymıştır. Acaba Komisyonun bu konudaki fikri nedir? Bunu öğrenmek istiyorum. Burada bulunup irade beyanında bulunmayan, oylamaya katılmayan arkadaşlarımız nisaba dâhil edilecek midir, edilmeyecek midir? Bu konunun açıklığa kavuşturulması gereklidir, çünkü münakaşalara sebeb olmaktadır. Bu konunun açıklanmasını istirham ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Başka söz isteyen sayın üye var mı efendim?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan bir açıklama yapmak isterim.

BAŞKAN — Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Ekşi'nin bahsettiği husus 122 nci maddenin müzakeresi sırasında mevzuubahsedilecektir. Osmanlı Meclisi Mebusanının tüzük gerekçesinde, «Salonda hazır bulunup da iradesini izhar etmeyenlerin çekinser oy vermiş addedileceği» yazılıdır. Biz bu yolda 122 nci maddenin müzakeresi sırasında fikirlerimizi Komisyon olarak beyan edeceğiz. Fakat onun müzakere yeri burası değil.

BAŞKAN — Peki efendim. Başka söz isteyen sayın üye?... Yok.

Önergeleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim nedenlerden ötürü 115 nci maddenin Türkçe ve gramer kurallarına uygun olarak yeniden yazılmak üzere komisyona idaesini saygıyla öneriyorum.

Ankara

Şinasi Özdenoğlu

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bir önerge daha var, onu da okutayım.

Sayın Başkanlığa

115 neı maddenin sondan 3 neü fıkrasının son cümlesindeki «Genel Kurulun takdirine bağlıdır» deyimindeki «takdirine» sözeüğünün «kararına» biçiminde değıştirilmesini öneriyorum.

Saygılarımla.

İçel

Turhan Özgüner

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz efendim, «kararına» daha sarıh efendim.

BAŞKAN — Peki efendim.

İlk önerge, Komisyonun katılmadığını beyan ettiğı, maddenin Komisyona iadesi hususundaki önerge okundu, dinlediniz. Tekrar okutmayacağım müsaade ederseniz, tamamıyla sade bir talep, Komisyona iade talebi, Sayın Özdenoğlu'nun talebi.

Komisyonun katıldığını beyan ettiğı bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Komisyonun katıldığını beyan ettiğı 2 neı önerge, biraz evvel Sayın Aygün'ün sorusu üzerine okunmuş bulunan sondan 3 neü fıkranın son cümlesindeki açık oylama şekillerinden birine başvurulması Genel Kurulun takdirine bağlıdır, ifadesindeki «takdir» sözünün «kararına» şeklinde değıştirilmesini öngören Turhan Özgüner'in önerisine Komisyon katılmıştır. Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başka önerge yok. Kabul edilmiş şekliyle, «takdirine» sözcüğü «kararına» şeklinde değıştirilen bu maddeyi bu değışiklikle birlikte tasviplerinize sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İşaretle oylamanın yapılacağı haller :

Madde 116. — Anayasada, kanunlarda ve İhtüzükte açık veya gizli oylama yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmeyen bütün hususlarda kaide olarak işaret oyuna başvurulur.

İhtüzükte işaret oyuyla halledileceğı belirtilen hususlarda, oylamaların işaretle yapılması zorunludur.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin müzakeresinin tehirini, varsa önerge-lerin Komisyona iadesini talebediyoruz.

BAŞKAN — Komisyonun, maddenin müzakeresinin tehiri önergelerin Komisyona verilmesi hususundaki talebini tasvibinize sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İşaretle oylamada usul :

Madde 117. — İşaret oyuna başvurulması gereken hallerde Başkan oylama yapılacağını bildirerek önce oya sunulan hususu kabul edenlerin, sonra kabul etmeyenlerin el kaldırmasını ister.

Başkanlık Divanı üyeleri, kendi oylarını Genel Kuruldaki oyların sayımı bittikten sonra Başkana bildirirler.

Oylama sonucu, Başkan tarafından Genel Kurula «kabul edilmiştir» veya «kabul edilmiştir» demek suretiyle ilân olunur.

İşaretle oylama sırasında oya sunulan hususun lehinde ve aleyhinde el kaldıranları, Başkan ile Divan üyeleri beraberce sayarak tespit ederler. Aralarında anlaşamadıkları veya oyları tespit edemedikleri hallerde, Başkan, oylamanın ayağa kalkmak suretiyle tekrarlanacağını bildirir.

Ayağa kalkmak suretiyle oylamaya başvurulmasından hemen sonra bir arada ayağı kal-kan beş milletvekili sonucun açıkça anlaşılma-dığı gerekçesiyle oylamanın tekrarlanmasını isterlerse, oylama salonda ikiye bölünmek suretiyle yeniden yapılır.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin de müzakeresinin tehirini ve varsa önergelerin Komisyona iadesini talebediyoruz.

BAŞKAN — 117 neı maddenin, müzakeresinin tehiri ile önergelerin tevdiini Komisyon talebediyor. Tasviplerinize sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Açık oylamanın zorunlu olduğu haller :

Madde 118. — Genel ve katma bütçe kanunları tasarıları, bu kanunlara ilişkin ek tasarılarla değışiklik tasarıları, genel ve katma bütçeli daireler için ek ödenek veya olağanüstü ödenek verilmesi hakkındaki kanun tasarıları, bu kanunlara ilişkin değışiklik tasarıları, bu kanunlarda bölümler arasında aktarma yapılmasına dair kanun tasarıları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin değıştirilmesi hakkında veri-

len kanun teklifleri, geçici olarak harcama yapılmasına ve gelir toplanmasına yetki veren kanun tasarılarının tümü; vergi resim ve harçlar konmasına, kaldırılmasına, eksiltmesine veya artırılmasına dair kanun tasarı ve tekliflerinin tümü; kesinhesap kanunu tasarıları, genel ve katma bütçeli dairelere bağlı döner sermayeler hesaplarının onaylanmasına dair kanun tasarılarının tümü; milletlerarası andlaşmaların onaylanması; bu andlaşmalara katılma veya bu andlaşmaların belli hükümlerinin yürürlüğe konması hakkındaki katılma bildirilerinin yapılmasının uygun bulunması hakkındaki kanun tasarılarının tümü; uzun vâdeli kalkınma planı tasarılarının tümü, Anayasanın değiştirilmesine dair kanun tekliflerinin her bir maddesiyle tümü ve bu İktüzüğün emredici hükümleriyle belirtilen diğer hususların oylanması açık oylama ile yapılır.

Kurul salonunda bulunup bulunmadığını tespit eder.

Oylamaya ilk olarak açık oy isteminde bulunan üyelerden başlanır. Önerge sahiplerinden en az onbeşi Genel Kurul salonunda bulunmaz veya noksan imza herhangi bir milletvekili tarafından kabullenilmez veya oylamaya katılmazlarsa, açık oylama istemi düşer.

Açık oylama önergesinde imzası bulunanlardan en az onbeş milletvekilinin oyunu kutuya atmadığı tasnif sonunda anlaşılırsa, yapılan oylama, işaret oyu niteliğinde işlem görür.

Açık oylama sırasında basılı oy pusulası bulunmayan milletvekili bir beyaz kâğıt üzerine adını ve seçim çevresini yazıp imzalamak suretiyle oyunu kullanabilir.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin müzakeresinin de tehirini ve varsa önergelerin Komisyona iadesini talebediyoruz.

BAŞKAN — 118 nci madde hakkında da Komisyon müzakere tehiri, önergelerin tevdiini talebetmektedir. Tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Açık oylama istemi :

Madde 119. — Anayasa, kanunlar ve İktüzük gereğince işaret oyuna yahut gizli oya başvurulması zorunlu olmayan hallerde açık oylama yapılması en az onbeş milletvekilinin yazılı istemi-ne bağlıdır.

Bu husustaki önergelerin, oylamaya geçilmeden önce Başkanlığa verilmiş olması gereklidir. Başkan, oylamaya geçmeden önce, açık oy istemi olduğunu bildirir ve önerge sahiplerinden en az onbeşinin Genel Kurul salonunda bulunup bulunmadığını tespit eder.

Oylamaya ilk olarak açık oy isteminde bulunan üyelerden başlanır. Önerge sahiplerinden en az onbeşi Genel Kurul salonunda bulunmaz veya noksan imza herhangi bir milletvekili tarafından kabullenilmez veya oylamaya katılmazlarsa, açık oylama istemi düşer.

Açık oylama önergesinde imzası bulunanlardan en az onbeş milletvekilinin oyunu kutuya atmadığı tasnif sonunda anlaşılırsa, yapılan oylama, işaret oyu niteliğinde işlem görür.

Açık oylama sırasında basılı oy pusulası bulunmayan milletvekili bir beyaz kâğıt üzerine adını ve seçim çevresini yazıp imzalamak suretiyle oyunu kullanabilir.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddeye ait müzakerenin de tehiri ve varsa önergelerin Komisyona iadesini talebediyoruz.

BAŞKAN — 119 ncu maddenin müzakeresinin tehirini, önergelerin tevdiini Komisyon talebediyor. Bu talebi tasviplerinize sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

120 nci maddeyi takdim ediyorum.

Açık oylamanın sonuçlanması :

Madde 120. — Açık oylamada oylama işleminin sona erdiği Başkanlıkça bildirildikten sonra, hiçbir milletvekili oyunu kullanamaz.

Oyların sayımı ve dökümü Divan üyelerince yapılır ve tutanakla tespit edilen sonuç aynı oturumda Başkan tarafından ilân olunur.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?..

TURHAN ÖZGÜNER (İcel) — Sayın Başkan, açık oylamayı sadece Divana bırakıyoruz. Acaba Divanın ihtiyarına bıraksak da, tasnif komisyonu gereğinde tanzim edilse mümkün olmaz mı? Bunu gerekli görmüyorlar mı; görmüyorlarsa nedendir? Zapta geçmesini rica ediyorum. Tamamen katı bir madde olmasın.

BAŞKAN — Tekrar eder misiniz lütfen?

TURHAN ÖZGÜNER (İcel) — Efendim, Divan yetkili olmakla beraber oylamada süratin

temin edilmesi bakımından ve Divanın başka işlerle meşgul olmasına mâni olmamak için Divanın ihtiyarına bırakalım. İcabında bir tasnif heyeti tespit etmek düşünülemez mi?

BAŞKAN — Sayın Özgüner, o seçimlere mahsus bir müessese. Halen açık oyda tatbik ettiğimiz usul budur. Tasnifi, Divan üyesi arkadaşın nezaretinde ilgili memur arkadaşla birlikte Divanda yapıyorlar. Halen onu tatbik ediyoruz.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — İşte buna rağmen bir tasnif komisyonu kurulması...

BAŞKAN — Yalnız seçimlerde uyguluyoruz. Eğer o usulden bir şikâyetiniz var, bir değişiklik düşünüyorsanız...

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sürat temin etmek için.

BAŞKAN — Bu hususta ne düşünüyorsunuz Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, sizin cevabınıza iştirak ediyoruz. Halihazır İctüzüğümüzde tatbik edilen usul budur ve bu şekilde kalmaya Komisyonumuz karar vermiştir.

BAŞKAN — Sayın Özgüner, Komisyon «Bu şekli uygun bulduk» diyorlar.

120 nci madde üzerinde başka söz isteyen yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi tasviplerinize sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

121 nci maddeyi takdim ediyorum.

Birden fazla açık oylamanın bir arada yapılması :

Madde 121. — Birden fazla husus hakkında açık oylama yapılması gerekiyorsa, açık oylama işlemleri, oy pusulalarının değişik kutulara aynı zamanda atılması suretiyle de yapılabilir.

Başkanın gerekli görmesi halinde açık oylama oturumun sonuna veya haftanın belli bir gününe bırakılabilir.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin de müzakeresinin tehirini, varsa önergelerin Komisyonumuza iadesini rica ediyoruz.

BAŞKAN — Maddenin müzakeresinin tehiri, önergelerin Komisyonuna tevdi talebediliyor. Bu

husus tasviplerinize sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

122 nci maddeyi takdim ediyorum.

Karar yetersayısı :

Madde 122. — Oya konulan bütün hususlar, Anayasada, kanunlarda veya İctüzükte ayrıca hüküm yoksa, toplantıya katılan milletvekillerinin salt çoğunluğuyla kararlaştırılır. Salt çoğunluk belli bir sayının yarısından az olmayan çoğunluktur.

İşaretle oylamada olumlu oylar, olumsuz oylardan fazlaysa, oya konan husus kabul edilmiş; aksi halde, reddedilmiş olur. İşaretle oylamada oya katılmayanlar, çekinse oy kullanmış sayılır.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?..

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Durakoğlu.

C. H. P. GRUBU ADINA AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

122 nci maddenin 2 nci fıkrasında; «İşaretle oylamada olumlu oylar, olumsuz oylardan fazlaysa oya konan husus kabul edilmiş; aksi halde, reddedilmiş olur. İşaretle oylamada oya katılmayanlar çekinse oy kullanmış sayılır» denmektedir.

Aziz arkadaşlarım, oy kullanmanın muayyen usulleri vardır. Bir hususu ya kabul edersiniz, ya reddedersiniz veyahut da o konuda çekinse olduğumuzu söylersiniz.

Şimdi bir üye irade beyanında bulunmuyorsa mutlaka «çekinse» demeye imkân yoktur. Yani burada peşin bir kabulle irade izharının yerine geçecek bir hükmü getirmek, zannedirim Anayasanın esprisine de, şimdiye kadar, uygulamaya da tamamiyle aykırıdır; burada çekinse olarak kabul edilmeye imkân yoktur. Eğer sayılması mümkünse, olsa olsa nisaba dahil edilmesi hususu düşünülebilir; demin Anayasa Komisyonu Başkanının mevzu bahis ettiği şekilde... Aksi halde oy kullanmamış, oyunun rengini belli etmemiş olan kimseye, «Sizin oyunuzun rengi yeşildir» diyemezsiniz.

Açık olan hüküm şudur: Ya kabuldür, ya rettir veyahut da izhar edilmişse çekinse, işaretle oylamasında çekinse konusunun tespiti as-

linda imkânsızdır, açık oylamada mümkündür. Açık Oylamada oylar kutulara atılır ve çekinser oyların tespiti böylece mümkün olur; ama işaret oyununda mutlâka «Çekinseri de belirtelim» havası içerisine girip, izhar edilmemiş bir iradeye renk vermeye imkân yoktur.

O bakımdan, sayın komisyonun bu son «İşaretle oylamada oya katılmayanlar çekinser oy kullanmış sayılır» cümlesinin çıkarılması konusunda yardımcı olmasını istirham edeceğim. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar, bu konuda evvelâ bir durumu saptamak zorundayız. Ondan sonra müzakereyi kendi konusu içinde, yani sadet içinde devam ettirme olanağımız doğacaktır.

Başından beri kabul edilen maddelere göre, biz Başkanlık olarak çoğunluğu salonda bulunanlarla tespit ediyoruz. İşari oyda çoğunluk var mı, yok mu hususu oyların adedine bakarak tespit ediyoruz veya tereddüte düşer, böyle bir yetkiyi resen üyelerin istemesinin dışında Başkanlığa verirsiniz, salonda bulunan arkadaşlarla tespit ediyoruz. Salonda bulunan arkadaş bir işari oy sırasında «Bu, çoğunluğa dahil değildir» şeklinde eğer yeni teklif olarak mütalâa ediyor, müzakereyi bu istikamette bir mesele olarak ele alacaksak o takdirde gayet tabii Başkanlık olarak herhangi bir engelleme yetkimiz yok; ama yeni bir uygulama, yahut yeni bir tarz şeklinde anladım ben sayın hatibin beyanlarını.

Söz sırasına göre...

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Sayın Başkan, bizim beyanımız ifade buyurduğunuz gibi değil. Benim ileri sürdüğüm konuşmam için söylüyorsanız, katiyen sizin ifade buyurduğunuz şekilde değildir. Ben, izhar edilmemiş olan oya renk verdirilmesi karşısında olduğumuzu söyledim, Yani, nisaba dahil edilebilir, diyorum. Nitekim öyle söyledim. Nisaba dahil edilebilir; fakat oy kullanmadığı halde, oyunun rengi yeşildir nedemez, diyorum. Nisaba dahil edilebilir dedim.

BAŞKAN — Tamam efendim. Buradaki «Nisaba dahil edilir» sözü kullanılıyor ya efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Hayır efendim. Burada yok zaten.

BAŞKAN «Oya katılmayanlar çekinser oy kullanmış sayılır».

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Sakatlık burada zaten.

BAŞKAN — Tamam da efendim.

Şimdi burada yaptığımız işlem işari oydur. İşari oyda nisap konusu ne zaman mevzu bahis değildir? Çoğunluğun olup olmadığının iddia edilmesi halinde edilir.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Bunu söylüyorum Sayın Başkan, Diyorum ki; nisaba dahil edilebilir; fakat irade izhar edilmemişken rengini, tüzük hükmü belli etmez.

BAŞKAN — Peki efendim.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Bu 122 nci maddenin 2 nci fıkrasının çıkarılması arzu edilen cümlesi yerine, «Genel Kurulda bulunup oylamaya iştirak etmeyenler boş oy kullanmış sayılır» şeklindeki - irade izharı da yok burada. Çekinser, ret, kabul yok - tabir maksada kâfi gelmektedir. Zira burada bulunan nisaba dahil oluyor; ama rengini belli etmemiş oluyor. Bu yöndeki bir önergeye Komisyonumuz iltifat edecektir efendim. Ve maksada da kâfidir.

BAŞKAN — Sayın Müderrisoğlu, buyurun efendim.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Benden evvel konuşan bir arkadaşım, başka bir maddede, geçen gün burada tatbikatını gördüğümüz olayda da olduğu gibi, burada bulunup da oya iştirak etmeyenler, burada olduğu tespit edilmiş ve çekinser olduğu bildirilmiştir.

Bu bakımdan, bu maddede; gerçekten burada olup da işaretle; ret, çekinser, kabul oyu vermeyip de, burada bulunanların boş oy vermiş sayılmaları gerekmektedir. Nitekim burada bulunan Meclis Başkanı da çekinser oy kullanmış sayılmaktadır.

Bu bakımdan, burada...

BAŞKAN — Sayın Müderrisoğlu, size yardımcı olmak istiyorum. Ben açıklama yaptıktan sonra devam buyuracaksınız.

Bütün mesele şunun için tartışılıyor; bir milletvekili nisaba dahil olmak için salonda oturur, oya katılabilir, müspet oy verir, katılmayabilir, menfi oy verebilir, çekinse oy kullanabilir.

Şimdi 4 irade oluyor, işaret ettikleri nokta o, yani nisaba dahil edilebilir. Çünkü, nisabın tespitinde biz salonda oturan arkadaşları, o iradeyi izhar etmiş sayıyoruz diye kendilerine sual tevcih ettim. Konuşan arkadaş; «Bize irade izafe edilmesine itiraz ediyoruz» dediler. «Ben oy kullanmak istemediğim halde niçin çekinse oy kullanmış sayılayım» diyorlar. Ama nisaba dahil edilmesi hususunda bir uygulamamız var, ona ait bir beyanları olmadığını söylediler. Kolaylık olsun diye bir açıklama yaptım.

Buyurun efendim.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Devamla) — Bendeniz de burada bulunup da oya katılma-yan arkadaşların boş oy vermiş sayılmaları için bu 122 nci maddeye bir fıkra eklenmesine dair bir önerge vermiş bulunuyorum. Bu önergeye iltifat edilmesini rica eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Komisyon, biraz evvel bir açıklama yaptınız, «Boş oy vermiş sayılır» diye öyle bir müessese bu Tüzükte var mı? Nisaba dahil edilmesi, diye bir uygulamamız var.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, Komisyonun gayesi, oylama sonuçları ile yoklama sonuçlarının birbirine denk gelmesidir. Bunu temin için salonda bulunan arkadaş, iradesini izhar etmemiş olduğuna nazaran «çekinse» kalıyor demektir. Çekinse başka mahiyeti yok; «Ben bu oylamaya katılmıyorum, Genel Kurulun vereceği reye ittiba ediyorum» mânasıdır.

BAŞKAN — Sayın Başkan, daha evvelki açık oya ait madde hükmünü tetkik ettiğiniz zaman, orada nisaba dâhil edileceği sarahati olduğunu hatırlıyoruz. Salonda bulunan arkadaşın nisaba dahil edilmesi mümkün ve uygulamamız da bu yolda, ama bir irade izhar etmedikçe, onu şu veya bu biçimde oy kullanmış şeklinde bir madde tedvin etmeyi düşünüyor mu, onun takdirini size ait. Ben arkadaşlara söz vermeye devam edeceğim.

Buyurun sayın Buldanlı.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Münakaşa edilen mevzu, Sayın Ahmet Durakoğlu'nun dediği istikâmettedir. Bir parlâmenter reyini 3 şekilde izhar eder; ya kabul eder, ya reddeder, ya da istinkâf eder. Eski tabirle müstenkif ne menfi, ne de müspet mânâda reye iştirak etmiyorum demektir.

Burada tespit edilecek husus, yalnızca - meselâ geçen tatbikatta olduğu gibi, sayın Eksi'nin de demin sorduğu gibi - içtimâa iştirak ettiği halde reyini izhar etmeyen bir şahsın, ancak nisabı temin bakımından mevcudiyeti tespit edilir, onun dışında rey izharına icbar edilemez. Boş oy diye bir oy yoktur.

Nitekim, elimizdeki oy pusulalarında; kırmızı, beyaz ve yeşil reyler vardır, «Boş rey» diye bir rey yoktur. Nitekim, pusula atmak suretiyle yapılan oylamalarda beyaz rey çıkarsa nisaptan sayılıyor, reyden sayılmıyor. Yani, ne menfi reye, ne de müspet reye iştirak ettirilmiyor, boş kabul ediliyor.

Onun için, bizim Tüzüğümüzün hiç bir yerinde «boş rey» diye bir tabir yoktur. Burada aranan şey, rey izharından çekinen üyenin nisaba iştirak ettirilmesi olur, ama reye iştiraki için zorlanması olamaz.

Durum bundan ibarettir, arz ederim.

BAŞKAN — Mevcut 137 nci maddenin bir son fıkrası var; «İptal olunmuş varakalar müstenkif reyi addedilerek ancak, nisaba dahil edilir» der. Tatbik ettiğimiz usul bu.

Sayın Özdenoğlu, buyurun efendim.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Aşlında bu 122 nci maddenin son bendinin, son cümlesinin metinle hiç ilgisi yok, yani bu bir haşıvdir, fazladır.

Değerli arkadaşlarım, oylamada her oyun bir rengi vardır. Tasavvur buyurun, burada oylamaya katılmamış, oyunu açıklamamış olan bir üyenin oyuna renk vermiş oluyorsunuz. Yeşil renk vermiş oluyorsunuz, çekinse sayılır diyorsunuz. Gerçekten oylama bir irade izharıdır. İradesini açıklamayan bir üyenin iradesine nitelik vermek mümkün değildir. Niçin? Dalgınlıkla oturuyorum, işaret oylamasına geçildi, haberim olmadı, parmağımı kaldırmadım, belki de, haberim olsaydı olumlu, ya da olumsuz oy kullanacaktım.

Öyleyse sırf oyumu kullanmadığım için, oyumu kullanmış gibi farz ederek buna bir nitelik vermek hukuk prensipleriyle ve Meclis gelenekleriyle bağdaşmaz.

O itibarla, bu hükmü buraya koyup, yalnızca nisaba dahil edilmesi lâzımgelen milletvekilini oy kullanmış gibi farz ederek, bu oyu değerlendirmek suretiyle hukuk prensiplerine aykırı bir durum yaratmaya imkân yoktur.

Bu hükmün buradan çıkarılması için bir önerge takdim etmiş bulunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, ikinci bir nokta da şudur; 1'nci fıkranın son cümlesinde salt çoğunluk tarif ediliyor. Sayın Komisyon nasıl düşünüyor bilmiyorum ama, burada salt çoğunluk çok ters bir şekilde tarif ediliyor; «Belli bir sayının yarısından az olmayan çoğunluktur» diyor.

Bu ters bir ifadedir, gelin bunu düz olarak, yani, anlaşılması kolay bir şekilde ifade edelim. Salt çoğunluk mevcudun yarısından en az bir fazla olan çoğunluk demek varken, «Salt çoğunluk belli bir sayının yarısından az olmayan çoğunluktur» diye kulağa böyle göstermenin bir âlemi yok. Ne diyor? «Salt çoğunluk belli bir sayının yarısından az olmayan çoğunluktur» yani, görüşme nisabının yarısından üstündeki çoğunluktur demek istiyor.

SALİH AYGÜN (Amasya) — 114.

SİNASI ÖZDENOĞLU (Devamla) — Mecliste 150 kişi varsa salt çoğunluk nedir beyefendi? 76 kişidir.

226'nın yarısını alın 114, Şimdi bunu tarif etmek için şöyle mi dersiniz? «Salt çoğunluk belli bir sayının yarısından az olmayan çoğunluk» yoksa salt çoğunluk, mevcudun yarısından en az bir fazla olan çoğunluk mudur dersiniz? Lütfederseniz bu da Türkçe olsun.

Teşekkür ederim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Asutay ve Sayın Özgüner söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Komisyon Başkanı.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu salt çoğunluk tarifi üzerindeki Şinasi Öz-

denoğlu arkadaşımızın konuşması üzerine, salt çoğunluğu niçin böyle tarif ettiğimizi birkaç kelime ile izah edeceğim.

Mürettep adet, çift olduğu takdirde salt çoğunluğun tayini gayet kolay; yarıdan bir fazlasıdır. Ancak, sayı tek olduğu zaman, «yarıdan bir fazla» ibaresi, salt çoğunluğu tam ifade etmemektedir. Mürettep adedin 25 olduğunu farzedelim, yarıdan bir fazla dediğimiz zaman bunu 13,5 değil, 14 kabul etmemiz lâzım. Halbuki, 25'te 13 mevcut ise, 13 salt çoğunluktur.

Onun için, yarıdan bir fazla tabirinin daima tereddütlere sebeb olduğunu görerek Komisyonumuz, yarıdan az olmayan çoğunluk şeklinde tarif etmiştir. Matlubolan...

SİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Yarım-lar zaten bire iblâğ edilir.

CEVDET AKÇALI (Devamla) — Yarımlar bire iblâğ edilirse, o zaman 14 olması lâzım. Şimdi sizin tarifinize göre, 25'teki salt çoğunluğun 14 olması lâzım. Çift değil, tek rakamda mutlaka aynı tereddüt hâsıl olacaktır.

SİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — 233'ü alın efendim.

CEVDET AKÇALI (Devamla) — 233'ün yarısı 116. 116 salt çoğunluk değildir, yarıdan bir fazla olduğu zaman 117 olması lâzım. Mutlaka 116, halbuki salt çoğunluktur, fakat sizin tarifinizi kayduğumuz takdirde, yarıdan bir fazladır, 117 rakamını almanız lâzım ki, bu hem tatbikata uygun değildir, hem de salt çoğunluktan maksat bu değildir. Salt çoğunluktan maksat, eski, mutlak ekseriyet tabirinin karşılığıdır. Mutlak ekseriyet, karşı reyden bir fazla olan ekseriyet demektir, eski hukukumuzda. Bunun tam tarifini Komisyonumuz uzun boylu münakaşa etmiştir, yarıdan bir fazla değil, yarıdan az olmayan çoğunluk şeklinde tarif etmiştir ki, bu tarif tıpatıp hâdiseye, tatbikata uygundur.

SİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Yarıdan bir fazla, onun tama iblâğı demektir.

CEVDET AKÇALI (Devamla) — Onun için de böyle bir hüküm koymak lâzım, tama iblâğ edilir şeklinde.. Halbuki bu tarif, salt çoğunluğu, tatbikata ve kanun koyucunun Anayasadaki maksadına uygun şekle getirmiştir kanaatindeyim. Bu maddenin tarifi Komisyonumuzda uzun boylu tartışılmış ve bu neticeye varılmıştır.

BAŞKAN — Sayın Asutay, buyurun.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Kanaatime göre 122 nei madde yerindedir Başkanlık Divanı, herhangi bir hususu oylarken «kabul edenler» ve «etmeyenler» diyor. Salonda hazır olan arkadaşların oya iştiraki bir irade izharı dışında mütalâa ediliyorsa o zaman Başkanlık Divanının oylamayı üç hale getirmesi lâzım; «kabul edenler, etmeyenler, çekinsekler» demesi lâzım gelir ki, salonda hazır bulunan arkadaşların boş oy vermiş olduğunu kabul etmiş olalım. Oylama, «kabul edenler» ve «etmeyenler» denildiğine göre, kabul edenler ile etmeyenlerin dışında kalan arkadaşlarımız müstektiftirler. Oya iştirak etmiyorlar, oya iştirak etmeyen arkadaş, kendiliğinden hareketiyle, ef'aliyle, kararıyla oyunu zaten açıklıyor. Ama bir milletvekili arkadaşımız oylamadan sonra, «benim oyum boş» derse; o zaman kendi iradesini boş oyla izhar eder. Arz etmek istediğim husus budur. «Kabul edenler ve etmeyenler» diye iki kez oylama olduğuna göre, bir üçüncü, «çekinsekler» diye de bir oyun izharı Başkanlıkça nazarı dikkate alınmadığına göre, oya iştirak etmeyen arkadaşlar çekinsektir. Binaenaleyh, madde yerindedir. Bugüne kadar tatbik edilmiş olan hususa yepyeni bir mesele eklemekte hiç bir isabet yoktur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Özgüner, buyurun.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

122 nei maddenin son fıkrasının son cümlesi münakaşayı haklı olarak davet etmiştir; «İşaretle oylamada oya katılmayanlar çekinsek oy kullanmış sayılır» Kuşkusuz bunu kabul etmeye imkân yoktur arkadaşlar. Oyların rengini belli eden 115 nei madde 3 türlü oyu saymıştır ve bunlar işaretle açık ve gizli oylama şeklinde belirlenmiş ve açık irade beyanına bağlanmıştır.

O halde, oylamada oy kullanmayan kimsenin, senin kullandığın oy yeşil oydur, yani çekinsektir denilebileceği gibi, o halde aksini de söylemek, kırmızıdır veya beyazdır demek de mümkün. Çünkü reyini beyan etmemiş, muhakkak ona reyinin ismini veya rengini kaymak şüphesiz gerekli değildir. Ancak buna karşı, bâzi arkadaşlarımız, bunu boş oy sayalım diyorlar. Bu

da şüphesiz biraz evvel geçen 115 nei maddeye çok aykırıdır. 115 nei madde sarahaten üç türlü oy saymış. Bunlar, kırmızı, beyaz, yeşil. Boş oy diye bir dördüncü oy biçiminde yeni bir oy nev'i bu maddeye ithâl etmek, 115 nei maddeyi de tâdil eder ki buna şüphesiz her halde hiç birimizin niyeti de yok ve Komisyon böyle bir şeyi arzu etmez. Ancak nedendir, boş oyu esas alan bir önergeyi savunur görmüştür Komisyon. Onu anlayamadık.

Arkadaşlar, şu vaziyete göre esas itibarıyla kargaşalığı bir ölçüde bertaraf etmek için ben de şöyle bir öneride bulunuyorum; «İşaretle oylamada oya katılmayanlar gerektiğinde nisaba dahil değildirler» demek her halde işin içinden çıkmayı yeterli ölçüde halleder.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Başka söz isteyen sayın üye?.. Yok. Şimdi önergeleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Tasarının 122 nei maddesinin son bendindeki «işaretle oylamada oya katılmayanlar, çekinsek oy kullanmış sayılır» cümlesinin metinden çıkarılmasını saygı ile öneririm.

Ankara
Şinasi Özdenoğlu

Sayın Başkanlığa

122 nei maddenin son cümlesinin, yani «işaretle oylamada oya katılmayanlar, çekinsek oy kullanmış sayılır» fıkrasının metinden çıkarılması...

Nevşehir
Hüsamettin Başer

Sayın Başkanlığa

İktüzüğün 122 nei maddesindeki son fıkranın son cümlesi, «işaretle oylamaya katılmayanlar çekinsek oy kullanmış sayılır» cümlesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Konya
Baha Müderrisoğlu

Sayın Başkanlığa

122 nei maddenin son cümlesinin, «Genel Kurulda bulunupta işaretle oylamada oya katılmayanlar yeter sayıya dahil edilirler.»

Ordu
Memduh Ekşi

Sayın Başkanlığa

122 nci maddenin ikinci fıkrasının son cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

«İşaretle oylamada oya katılmayanlar, nisaba katılmış olurlar.»

İzmir

Ali Naili Erdem

Sayın Başkanlığa

122 nci maddenin son fıkrasının aşağıdaki biçimde değiştirilmesini öneririm.

Saygılarımla.

İçel

Turhan Özgüner

«İşaretle oylamada oya katılmayanlar gerektiğinde nisaba dahil edilir.»

BAŞKAN — Sonradan gelen diğer önergeleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Görüşüğümüz İftüzüğün 122 nci maddesine aşağıdaki fıkranın ilâvesini arz ve teklif ederim.

Konya

Baha Müderrisoğlu

İlâve edilecek fıkra : «Genel Kurulda bulunup da oylamaya katılmayanlar boş oy kullanmış sayılırlar.»

Sayın Başkanlığa

122 nci maddenin son satırında «çekinser» kelimesinin kaldırılıp, yerine «boş» kelimesinin yazılmasını arz ederim.

Ankara

Hüseyin Balan

Sayın Başkanlığa

122 nci maddenin 1 nci fıkrasında «salt çoğunluk belli bir sayının yarısından az olmayan çoğunluktur» cümlesi yerine «salt çoğunluk üye tam sayısının yarısından bir fazlasıdır» şeklinde değiştirilmesini arz ederim.

Ankara

Hüseyin Balan

BAŞKAN — Önergeleri aykırılık derecesine göre tekrar okutup işleme koyacağım.

(Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Hüsamettin Başer ve Sayın Baha Müderrisoğlu, sizin önerileriniz de aynıdır, kendileri buradalar mı efendim.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, önergemi izah için söz istiyorum.

BAŞKAN — Ama veriliş sırasına göre, önce Sayın Özdenoğlu vermişler. Meali, metni, mânası hepsi aynı. Onu işleme koyacağım. Sizininki de onunla beraber işleme koymak zorundayım. İlk veren o arkadaşdır.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Ben kendi önergemi izah edeceğim, efendim.

BAŞKAN — Haklısınız, ama ilk veren arkadaş, komisyon katılmadığı takdirde bu hakkı vereceğim, Sayın Müderrisoğlu. Meclisteki uygulama bu, kıdemi daha öne alıyoruz. O daha önce vermiş, konu aynı, tamamen aynı. Biraz değişiklik olsa, ayrı işleme koyma hususunda muvafakatınızı sorarım. Başkanlık olarak muvafakatınızı dahi sormadan, aynı olduğu için, birlikte işleme koymak mecburiyetindeyim.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, Sayın Özdenoğlu söz istemediğine göre, ben önergemi izah edebilirim.

BAŞKAN — Hayır, onu henüz bilmiyorum. Henüz komisyonun katılıp katılmadığını sormadım, onu bilmiyorum. Önerge sahiplerinden yalnız bir kişinin izah imkânı var.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Şinasi Özdenoğlu konuşmak istemiyor

BAŞKAN — O, başka efendim.

Komisyon katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Çıkarılma hususundaki talebe komisyon katılmıyor. Her üç önerge sahibi, Sayın Hüsamettin Başer, Sayın Baha Müderrisoğlu ve Sayın Özdenoğlu, Sayın Özdenoğlu buradalar mı efendim?...

Sayın Baha Müderrisoğlu, ikinci önerge sizin; kısa, mücmelen izah hakkınız var. Buyurun efendim.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar, kabul edelim ki, salonda 100'e yakın üye var. Bunlardan 10 milletvekili kabul, 9 milletvekili ret dedi. Bu duruma, bu vaziyete göre buradaki netice ne olacaktır? Bu hususta Komisyonun düşüncesi nedir? Bunun izah edilmesi, buna cevap verilmesi gerekir. Ondan sonra belki önergemi geri almak imkânı olur.

Saygılarımla sunarım.

BAŞKAN — Sayın Müderrisoğlu, ben bu konudaki uygulamayı şöyle yapıyorum : Salonda 10 tane kabul, 9 tane ret olursa kabul edilmiştir sayıyorum. 1 tane kabul fazla olunca kabul edilmiş sayıyoruz.

Komisyonun bunun aksine bir görüşü var mı efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Yok, efendim, tatbika biz aynen katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon da aynen teyit ediyor, sayın Müderrisoğlu.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Önergemi geri alıyorum, sayın Başkan.

BAŞKAN — Geri verilmiştir.

Sayın Başer?

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Ben de geri alıyorum, efendim.

BAŞKAN — Siz de geri alıyorsunuz.

Sayın Özdenoğlu'nun önergesi kalıyor. Kendisi burada olmadığı için önergesini işleme koymaya mecburum. Komisyon katılmadığını beyan etti. Oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi tekrar okutuyorum.

(Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Sayın Ali Naili Erdem, sayın Turhan Özgüner, yalnız kelimeler, terimler değişik, mana itibarıyla aynı. Sayın Ekşi, «Nisaba dahil edilirler» sözü yerine terimleri seçmiş bulunmaktadır.

ALİ NAILİ ERDEM (İzmir) — Sayın Ekşi'nin önergesine katılıyorum, efendim.

BAŞKAN — Katılıyorsunuz.

Önce o verdiği için soruyorum sayın Özgüner?

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Katılıyorum, sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılıyorsunuz peki efendim.

Okunmuş bulunan önergeye komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz, sayın Başkanım.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Önergeyi tasviplerinize sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi tekrar okutuyorum.

(Konya Milletvekili Baha Müderrisoğlu'nun diğer önergesi tekrar okundu).

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Geri alıyorum, sayın Başkan.

BAŞKAN — Geri verilmiştir.

Sayın Hüseyin Balan?... Yoklar.

Sayın Balan'ın bir önergesi var, onu işleme koyamayacağım. Çünkü, biraz evvel bu konuda Genel Kurul reyini, temayülünü belli etti ve bir önerge kabul edildi.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Ankara Milletvekili Hüseyin Balan'ın birinci fıkra hakkındaki önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Önergeye sayın Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz, sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor.

Önergeyi tasviplerinize sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

122 nci maddeyi, biraz evvel kabul edilmiş bulunan sayın Ekşi'nin önergesinin getirdiği değişiklikle birlikte tasviplerinize sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

123 ncü maddeyi okutuyorum.

Gizli oylama :

Madde 123. — Anayasa veya kanun gereğince açık oylamanın zorunlu olduğu hallerde veya İktüzüğün işaret oyuyla hallinin zorunlu olduğunu belirttiği konularda yahut açık oylamanın İktüzük uyarınca istem üzerine yapıldığı hallerde, gizli oylama yapılmaz.

Yukardaki fıkra yazılı haller dışında gizli oylama yapılabilmesi için 15 milletvekilinin bir önerge ile, gizli oylama yapılmasını istemesi ve bu istemin Genel Kurulca kabulü lâzımdır. Karar görüşmesiz işaret oyuyla alınır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?...

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Söz istiyorum, efendim.

BAŞKAN — Buyurun, sayın Özgüner.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım, kısaca arz edeceğim. Gizli oylama ile ilgili 123 ncü maddenin son fıkrasının son cümlesi, «karar, görüşmesiz işaret

oyu ile alınır» diyor. Şimdi arkadaşlarım, gizli oylamanın hangi hallerde yapılacağı tadat edilmekle beraber, şüphesiz bunun detaylarına inmeden gizli oylamaya karar vermek durumuna geçilemez. Yüce Meclisin reyinin oluşması için evvelâ gizli oylamayı teklif edenlerin gizli oylama sebebini bir ölçüde, şüphesiz gizli oylama sınırını aşmadan izah etmesi ve bunun için de görüşme açılması gereklidir.

Görüşmesiz bir oylama yapılması icabeden bir gizli oylama yerine, gizli oylama talebinin reddine müncer olabilir. Bu bakımdan şu sonuncu, «karar görüşmesiz işaret oyu ile alınır» cümlesinin metinden çıkarılması için önerge verdim, iltifat buyurulmasını rica eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Komisyon, evvelki tüzükten daha değişik bir şekil mi, arz ediyor?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Eski 138 nei maddenin aynen tekrarıdır.

BAŞKAN — Eski 138 nei madde «gizli oylama yapılamaz» şeklinde, burada «yapılır» şeklindedir. Tamamen değişik mi, yoksa tertip hatası mı var? Gizli oylama yapılmaz, halbuki 138, karara mütevakkıftır, «açık oy yapılan her konuda gizli oylama yapılır.» diyor, burada «açık oylama yapılan konularda gizli oylama yapılamaz» deniyor.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Onu birinci fıkrada...

BAŞKAN — Bir tertip hatası olabilir diye dikkatinizi çektim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Hayır, bir tertip hatası yoktur, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Evet.

138 şöyle efendim; «Açık reyin tatbik olunabileceği hususlarda âzadan onbeşi gizli rey usulünün tatbikini isterlerse bunun ikrası he yetçe müzakeresiz ekseriyetle karara mütevakkıftır.» derhal bu icra edilebiliyor.

Bu defaki madde öyle değil, efendim. «Anayasa veya kanun gereğince açık oylamanın zorunlu olduğu hallerde veya İktüzüğün işaret oyu ile hallinin zorunlu olduğunu belirttiği konularda, yahut açık oylamanın İktüzük uyarınca istem üzerine yapıldığı hallerde, gizli oyla-

ma yapılamaz.» Yani nerede açık oyu var, orada gizli oy yapılamayacağı hükmünü getiriyor. Tamam, doğru değil mi efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Evet, tamam efendim.

BAŞKAN — Varsa bir beyanınız buyurun şimdi.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Yok efendim.

BAŞKAN — Maddeyi Komisyon olarak öyle tedvin etmişsiniz, o takdir size ait.

Söz isteyen başka üye var mı efendim?.. Yok.

Bir önerge var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

123 nü maddenin ikinci fıkrasının son cümlesinin metinden çıkarılmasını öneriyorum.

Saygılarımla.

İçel

Turhan Özgüner

BAŞKAN — Önergeye Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Kongreye Komisyon katılmıyor. Önergeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. tir.

Maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gizli oylama usulü.

Madde 124. — Milletvekillerine, beyaz, yeşil ve kırmızı renkte üç yuvarlak birden verilir. Bunlardan oy olarak kullanılacak yuvarlak, bunun için gösterilen kutuya atılır. Diğer iki yuvarlak ayrıca belirtilen yere bırakılır.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Bir değişiklik teklifi yok.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan bir hususu sorabilir miyim?

BAŞKAN — Buyurun sorunuz.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Uygulamada hiç raslamadım, yalnız zabıtlara geçmesi bakımından söylüyorum; bir gizli oylamaya gidilecek olsa Divan bakımından böyle bir hazırlık var mı? Yani böyle bir oylamaya raslamadığım için soruyorum.

BAŞKAN — Var Sayın Özgüner.

NURETTİN OK (Çankırı) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz izah ederim?

BAŞKAN — Var olduğunu beyan ediyorum Sayın Başkan, eğer ısrar ediyorsanız buyurun?

NURETTİN OK (Çankırı) — Kani değilse, izahat istiyorsa vermek istiyorum. O bakımdan.

BAŞKAN — Hayır, hakkınız, ben de bir şey demiyorum. İfade ettim, olduğunu, Sayın Özgüner ayrıca tatmin olmadıysa izahat vermek istiyorlar Sayın Meclis Başkanı? Tatmin oldunuz mu beyefendi?

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Olmadım efendim, izahat lütfederlerse memnun olurum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başkan,

NURETTİN OK (Çankırı) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Sayın Turhan Özgüner'in vâkı suali üzerine kürsüde, daha önceki yıllarda bu konuda tatbikat yapan bir arkadaşınız sıfatıyla Yüce Meclisi aydınlatmak üzere huzurunuzda bulunuyorum.

İçtüzüğün öngörmüş olduğu gizli oylama sistemi, 1961 - 1965 döneminde vücut bulan bir olay üzerine 15 milletvekilinin vâkı talebi üzerine icra edilmiş bulunmaktadır. Bu gizli oylama uygulaması, tahmin ediyorum, 1929 veya 1931 yılları arasında Abdülhâlik Renda'nın Meclis Başkanı olduğu sırada da bir defa uygulanmış bulunmaktadır.

Bu uygulamayı yapan bir arkadaşımız olarak, Meclisi o gün yöneten bir kişi olarak arkadaşımızın öğrenmek istediği noktalara cevabımı arz ediyorum.

Halihazırda, şimdi bu Stenografların arkasında iki tane kutu bulunmaktadır, şu anda da hi vardır; gizli oylamalar bu kutulara bilyaların atılması suretiyle icra edilir. İki kutunun üzerinde bilyaların atılması için elin girebileceği büyüklükte birer delik vardır. Kürsüye gelen milletvekili, iki bilya alır, bu bilyalardan birisi o oylamaya kaç kişinin katıldığını tespit için, münhasıran mevcudu teşekkül ettirmek üzere bir kutuya atılır, diğer bilyalar ise kırmızı ve beyaz şeklinde tecelli etmektedir, o bilyalardan herhangi birisini milletvekili alır ve kutuya gizli olarak elini sokmak suretiyle atar. Sonunda, bu tatbik kutusundaki mevcut ile diğer kutuda mevcut bilyalar, gizli olarak yuka-

rıda tasnif edilir ve orada kimin hangi oyu attığı belli olmaksızın neticeye bağlanır.

Mesele, seçimlerde kullanılan oylar gibi görünmemektedir. Çünkü, seçimlerde kullanılan gizli oylar, bir kutuya veya bir sepete atılmaktadır, burada ise iki sandık vardır, sandığın birisinde tatbik bilyaları, diğerinde ise oyun rengini belli eden bilyalar kullanılmaktadır. Her birleşimde bu kutular Mecliste her ihtimale karşı bulundurulmaktadır.

Keyfiyeti Yüce Meclisin bilgilerine bu şekilde sunuyorum.

Saygılarımla.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Ayrıca Sayın Özgüner, mevcut İçtüzüğümüzün 139 ncu maddesini okuduğunuz takdirde, burada ifade buyurulan hususlar orada harfiyen yazılıdır.

Başka söz isteyen, soru?.. Yok.

Okunmuş bulunan 124 ncü maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylanmanın mânasının belirtilmesi :

Madde 125. — Gereken hallerde Başkan oylamadan önce verilecek oyların ne anlama geldiğini kısaca belirtebilir.

Her oylamadan önce milletvekilleri zil çal-mak suretiyle çağrılır.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok.

Tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Seçimler

Seçimlerde usul :

Madde 126. — Genel Kurul ve komisyonlarda seçimler, kanun ve İçtüzükle belirtilmiş başka bir usul yoksa, alfabe sırasıyla adları okunan milletvekillerinin oylarını kürsüdeki kutuya atmaları suretiyle yapılır.

Sayım ve döküm işi ad çekmek suretiyle tespit edilecek beş üyeli bir tasnif komisyonu tarafından yerine getirilir. Bu komisyonun oylama sonuçlarına ait raporu, aynı oturumda Başkan tarafından Genel Kurula açıklanır.

Seçimlerde milletvekilleri zil çalma suretiyle çağrılır.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik teklifi yok.

Maddeyi tasviplerine sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

DOKUZUNCU KISIM

Devam ve izin

Devamsızlık ve izin :

Madde 127. — Genel Kurulda veya komisyonlarda yapılan yoklama veya açık oylamalardan herhangi birisinde özürsüz veya izinsiz olarak bulunmayan milletvekili, yoklamanın veya açık oylamanın yapıldığı birleşimde yok sayılır.

Başkan yazıyla başvuran bir milletvekiline sekiz günü aşmamak üzere izin verebilir.

Daha uzun süreli izinler için, Başkanlık Divanının sunuşlar arasında yer alacak teklifi üzerine, Genel Kurul, görüşmesiz işaretle oylama suretiyle karar verir.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Maddeyi tasviplerinize sunuyorum...

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, zannediyorum bu mevzuu, 127 nci maddeyi Komisyon geri istiyordu.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Evet, bu 127 nci maddenin müzakeresinin tehirini ve varsa önergelerin Komisyonumuza iadesini talebediyoruz.

BAŞKAN — Şimdi, söz isteyen olmadığını tespit ettim, oylama safhasına geldim, o safhayla iade ederim. Onu tespit ederek, tescil ederek iade ediyorum.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, yalnız siz söylerken, ben ayağa kalkarak, bu madde üzerinde bir husus var demiştim.

BAŞKAN — Söz isteme konusunu kaydediyorum. Değişiklik önerisi verme safhası olabilir, henüz Başkanlığa intikal etmiş bir şey yok, söz isteme safhası bitti, tescil ettim onu, zapta geçti. Sayın İmer, ben bunu teyid etmekten öte bir şey yapmıyorum.

Maddenin, önerge varsa onlarla birlikte komisyona tevdiini ve müzakeresinin tehirini Komisyon talebetmektedir. Tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Devamsızlık cetveli :

Madde 128. — Başkanlık Divanı milletvekillerinin Genel Kurul veya Komisyon çalışmalarına katılmadığı günleri gösterir bir cetvel düzenleyerek bu cetvelin ilgili üyelere ait kısımlarını özel surette kendilerine gönderir.

Cetvele itirazı olan milletvekili aldığından başlayarak yedi gün içinde yazı ile itiraz edebilir.

Başkanlık Divanı itirazı inceler; gerekiyorsa ilgili üyeden bilgi ve belge ister, bundan sonra varacağı sonuca göre devamsızlık cetveli yayınlar.

Devamsızlık cetveli bir yasama yılı içinde en az üç defa yayınlanır.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin tehirini, önergeleriyle Komisyona tevdiini istirham ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyonun maddenin müzakeresinin tehirini ve önergelerin tevdi talebini tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Devamsızlığın müeyyidesi :

Madde 129. — Bir yasama yılı içinde izinsiz ve özürsüz olarak toplam 45 birleşimden fazla yok sayılan milletvekilinin yolluklarının üç aylığı kesilir.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin müzakeresinin tehirini ve önergeler varsa komisyona tevdiini talebediyoruz.

BAŞKAN — 129 ncu maddenin de tehiri ve önergelerin tevdi talebi var. Tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki ay için izin alanların ödenek ve yollukları :

Madde 130. — Bir yasama yılı içinde aralıksız olarak iki ay veya daha fazla izin almış olan milletvekillerine ödenek ve yolluklarının verilebilmesi, Genel Kurulun kararına bağlıdır. Genel Kurul, bu konudaki kararını, Başkanlık Divanının sunuşlar arasında yer alacak teklifi üzerine görüşmesiz ve işaretle oylama suretiyle verir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın milletvekili?.. Buyurun Sayın Müderrisoğlu.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Benim şahsî kanaatime göre, 130 neu madde sarahat yoktur. «İki ay veya daha fazla izin almış olan...» Bu izin Başkanlık Divanının verdiği izin midir, yoksa bir mazerete binaen aldığı bir rapor; sıhhi heyet raporu mudur?

Burada yaptığımız tatbıkata göre, daha çok iki ay veya daha fazla rapor alan arkadaşların yolluklarını ve ödeneklerini alabilmeleri için durum buraya getirilip, bir oylamaya tabi tutulmaktadır. Burada, «iki ay veya daha fazla izin...» deniyor. Bunun içine rapor dahil midir? Yoksa bir izin midir?

Bunun tashih edilmesini saygı ile rica eder, hürmetlerimi sunarım.

BAŞKAN — Buyurun sayın Komisyon.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, raporlu olan üyenin ödeneğinin ödenmesi için Genel Kurul kararına ihtiyaç yoktur. Bu sadece izinlere mahsustur.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Altı ayı geçenler var...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Onlar bu madde şümülüne girmez.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Altı ayı geçtiği zaman, hattâ benim bildiğime göre, iki ayı geçtiği zaman Genel Kurulun oyuna sunulmaktadır. Tatbıkata o şekildedir. Raporlu olanlar da buradan geçiyor. Sayın Necmettin Erbakan'ın Avrupa'dan aldığı altı aylık rapor burada oylamaya sunulmuştur.

BAŞKAN — Komisyonun bir beyanı var mı?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Bu maddenin müzakeresini tehir edelim, düşünüp bilâhara fikrimizi beyan edelim.

BAŞKAN — Divanda, raporlu veya özel mazereti olan arkadaşların müracaatları kabul ediyor, izinli sayılıyor, Genel Kurulun tasvibine sunuluyor. Netice itibarıyla, Genel Kurulun kabul ettiği iznin içinde her türlü mazeret birlikte mütalâa edilmiş oluyor.

O itibarla, maddeye sarahat vermek bakımından geri almak, tehir etmek...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Şimdi biz, Başkan-

lığın yaptığı açıklamaya iştirak ediyoruz. Aynı gerekçe olmak kaydıyla maddeyi oylayabiliriz. Sayın Başkanlığın açıkladığı gerekçeye Komisyonumuz iştirak etmektedir. O izinli tâbirine, Başkanlığın özürünü tespit ederek verdiği izinler de dahil sayılmaktadır.

BAŞKAN — Hangi özüre dayalı olursa olsun; Divanda, rapora dayalı veya bir başka özüre dayalı izin talebi kabul edilip, uygun görülüp, Genel Kurulun müsaadesi istihsal ediliyor. Uygulama bu. Bu, rapora da dayalı olabiliyor veya kendi talebine dayalı olabiliyor veya bu talebi bir seyahat, bir görev, bir vazife sebebiyle olabiliyor. Bütün bunlar Divanda görüşüldükten sonra buraya, milletvekillerinin izin talepleri şeklinde intikal ettiriliyor. Buradan da tasvip alıyoruz.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, Divan zaten bir haftadan fazla izin veremiyor.

BAŞKAN — O, Başkan efendim. Başkan 8 günden fazla izin veremiyor. Sekiz günü aşan bütün konularda, dikkat buyurursanız, sık sık Genel Kurul'dan tasvip alıyoruz. Onların bir kısmı rapora dayalı, bir kısmı kendi özel mazeretine dayalı veya herhangi bir resmî görevi sebebiyle Parlâmentodan ayrılma isteğine dayalı. Çeşitli oluyor...

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Efendim, zaten doktordan aldığı rapor da iki kısımdır. Birisi, tek doktordan alınan rapor vardır. Diğeri, 20 günü geçtiği takdirde sıhhi heyetten rapor alması lâzımdır.

Binaenaleyh, sıhhi heyet vardır, tek doktor vardır, Başkanlık Divanının verdiği izin vardır.

BAŞKAN — Efendim, hangi sebebe dayalı olursa olsun, bu maddeye göre, iki ayı geçtiği takdirde kendisine ödeme yapılması için Genel Kurulun tasvibini alıyoruz. Uygulama bu.

Şimdi, Komisyon, son verdiği bilgiye göre, maddenin de bunu kapsadığını ifade ediyor. Eğer bu izahata rağmen, Komisyonun bu ilâve izahatına ve teyidine rağmen, maddenin vazih olmadığı iddiasında ısrar ediyorsanız, onun takdiri size ait. O konuda önerge varsa işleme kurum, yoksa oylamaya geçerim. Maddenin müzakeresinin tehirinde Komisyon ısrar etmiyor. Son vâkı olan açıklaması o.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, ben şahsen maddenin daha sarîh bir

şekilde kaleme alınmasını, bunun için de, biraz evvel Komisyon Başkanının dediği gibi, maddenin müzakeresinin tehir edilmesini ve yeniden redakte edilmesini arz ve teklif ediyorum.

BAŞKAN — Halen yürürlükteki İçtüzüğün 192 ve müteakip maddelerde de iznin neye dayalı olduğuna dair bir sarahat yok. Başlığı da «Mezuniyet». Hangi sebebe dayalı olursa olsun, sekiz günü geçerse Genel Kurulun tasvibiyle izinli sayılır, diyor.

Siz, raporla, diğer türlü özürlerin bu maddede vuzuha kavuşmasını istiyorsunuz?..

HASAN ALİ GÜLCAN (Antalya) — Madde üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Gülecan.

HASAN ALİ GÜLCAN (Antalya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu maddede, «Bir yasama yılı içinde aralıksız olarak iki ay veya daha fazla izin almış olan milletvekillerine ödenek ve yollukların verilebilmesi, Genel Kurulun kararına bağlıdır.» deniyor.

Bu maddenin, kanaatimce, sarahate kavuşturulması şarttır. Çünkü, memur yıllık izin alır, ayrıca rapor da alır. Bunlar ayrı ayrı şeylerdir. Bizim durumumuz da, şu şartlarda onlardan farksız bir durumdadır.

Maddede fazla değişiklik yapmaya lüzum yok. Eğer, Komisyon bunu geri alır da, iki ay veya daha fazla izin almış olan, derken, bir de, iki ay veya daha fazla rapor almış şeklinde bir kelime, yahut kısa bir cümle sıkıştırmak suretiyle bunu vuzuha kavuşturursa, ileride tereddütlere mahal bırakmaması bakımından yeniden tanzim ederse, tahmin ederim arkadaşlarımız da, hepimiz de tatmin olacağız. İleride tatbikat bakımından ne Başkanlık müşkül mevkide kalacak, ne arkadaşlarımız müşkül mevkide kalacaktır. Komisyonun maddeyi yeniden tanzim etmesinde fayda olduğu kanısındayım.

Arz ederim, teşekkür ederim.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Görüşmekte olduğumuz 130-ncü maddede, bir yasama yılı içinde aralıksız olarak iki ay veya daha fazla izin almış olan milletvekillerine ödenek ve yolluklarının verilebilmesinin Genel Kurulun kararına vabeste bulunduğu hükmü getirilmiştir.

Şimdi, Sayın Müderrisoğlu ve Sayın Gülecan, kanaatimce, rapor doğrudan doğruya bir işleme tabi, Genel Kurulun iznine ihtiyaç yok ise, bunun burada tasrih edilmesi, diğer hususun yine ayrı bir husus olarak burada tedvin edilmesini talep etmektedirler.

Sayın Başkanımızın da biraz evvel ifade buyurdukları gibi, rapor iznin esbabı mucibesini teşkil etmektedir muhterem arkadaşlar.

Hususî bir sebeple izin almış olabilir; 8 günü geçtiği halde Divanda karar almır, Heyeti Umumiye getirilir. Bu izin, hususî bir sebepten, ailevî bir sebepten, hukukî bir sebepten, siyasi bir sebepten zuhur edebildiği gibi, tamamen tıbbî bir sebep yani rapora müstenit de bulunabilir. Bugüne kadar, Başkanımız da ifade ettiği gibi, tatbikat, hangi esbabı mucibe ile olursa olsun, raporlu veya raporsuz izinlere şâmil olmak üzere iki ayı geçtiği takdirde ödenek ve yolluklarının verilebilmesi için evvelâ Başkanlık Divanında karar almır, sonra da gündemin sunuşlar kısmında bu husus müzakeresiz işari oya vazedilmek suretiyle halledilmektedir. Komisyonumuz da Sayın Başkanın biraz evvel ifade ettiği bu tatbikata iltifat etmekte ve Komisyon olarak bunun yeniden tedvinine ve müzakerenin tehirine bu defa lüzum görmüyoruz. Kaldı ki, izin mevzuu biraz önce Komisyonumuz tarafından geri alınmış bulunan 127 nci maddede ayrıca tedvin edileceği cihetle arkadaşlarımızın bu endişeleri de kanaatimce giderilecektir.

Bu sebepten müzakerenin tehiri arzusundan vazgeçiyor, Başkanlığımızın ifade ettiği hususların da ışığı altında maddeye Yüce Heyetinin oy vermesini istirham ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Önerge yok, başka konuşma talebi yok.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz bir önergeyi hemen takdim etmekteyim.

BAŞKAN — Bir tereddüdünüz mü var Sayın Ersoy? Evvelki maddelere mutabık, bu madde.

İLHAMİ ERSOY (Kütahya) — Sayın Başkan, izin almış olmakla izinli olmak arasında fark vardır.

BAŞKAN — Onu 127 nci maddede düzeltmeler, 127 nci maddeyi geri aldılar, orada düzeltisiler; arzu ederseniz orada düzeltirler. Lütfen önergenizi 127 nci maddede dikkate alınmak üzere Komisyona tevdi ediniz.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Bu mümkünse olur Sayın Başkanım, hay hay efendim, o zaman mesele yok.

BAŞKAN — Tamam efendim, orada düzeltisiler. Raporla veya sair sebeple izin verilir diye Divanın tasarrufu içerisinde ve Divan karar verecek önce, sonra Divan bunu Genel Kurula getiriyor. Burada sadece iki ay geçince bir ödenek ödenme keyfiyetinin nasıl halledileceğini hükme bağlıyor. Takdir sizin, ben mevut uygulamayı naklediyorum. Maddeler de aşağı - yukarı eski uygulamayı toparlamış, iki madde haline getirmiş durumda.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Tamam Sayın Başkan, mesele yok efendim.

BAŞKAN — 130 neu madde üzerinde önerge yok. Tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ONUNCU KISIM

Tutanaklar

Tutanak neveleri, tutulması ve tutanakta düzeltme:

Madde 131. — Genel Kurulda, tam ve özet olmak üzere iki türlü tutanak tutulur.

Tam tutanak, ses alma makinesinin yardımıyla stenolar ve İktüzüğün gerektirdiği halde divan üyeleri tarafından tutulur.

Bunlar, tutanak dergisinde yayımlanır.

Tam tutanağın bastırılıp dağıtılmasından başlayarak yedi gün içinde ilgili kimse, gereken düzeltmelerin yapılması için Başkanlığa yazıyla başvurabilir.

Bu başvurma üzerine, Başkanlık Divanı, gereken incelemeyi yapar. Başkanlık Divanı düzeltme istemini haklı görürse, bir düzeltme yayımlanır ve aidolduğu tutanak dergisine eklenir.

Bir yasama yılının son birleşiminin tutanak özeti Divan üyeleri tarafından hemen orada yazılarak o birleşimin sonunda okunur.

Bu halde düzeltmeler okunma sonunda yapılır.

Son birleşim tutanağında milletvekilleri tarafından yapılacak düzeltmeler ilk çıkacak Resmî Gazetede yayımlanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Ben de söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Turhan Özgüner, buyurunuz efendim.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım:

Bu İktüzüğün görüşülmesi esnasında maddelerin biri sebebiyle, onu vesile kabul ederek yine bu tutanaklar konusu üzerinde durmuş-tum. Hakikaten tutanaklar şurada getiriliş esprisine uygun süratle çıkışa konuşmamızın gereği yok. Ancak, tutanak, bilhassa şu son bir yıl içerisinde artık hiç de gereği olmayan bir vesika durumuna geçti, 10 - 11 ay sonra elimize geçiyor.

Yüce Meclise ilk geldiğimiz günlerde bir ay geçmezdi; en geç birbuçuk, iki ay sonra elimize geçirdi. Ham tutanağı ertesi gün almak mümkün, ona bir diyeceğimiz yok. Ama, esas tam tutanak dediğimiz, matbaada basılıp çıkan tutanak, bir birbuçuk sene evvelinden başladı bu, artık 10 - 11 ay, giderek de bir sene sonra ele geçmek mümkün oluyor. Bu neden oluyor?

657 sayılı Kanunu değiştiren 1327 sayılı Kanun gereğince bu işlerle uğraşanlar, özellikle tutanak memurları değil de, tutanağı bas-kiya verdikten sonra Basımevindekiler gereği gibi eski hızla çalışmıyorlar. Nedendir? Çünkü 1327 sayılı Kanun onlara fazla mesai getir-miyor, fazla mesainin karşılığını alamıyor; o halde ben bir memurun çalışacağı saatler için-de çalışırım diyor. Netice?.. İşte netice bu. Bunu bir hal yoluna koymadan...

BAŞKAN — Sayın Özgüner, bunun yeri bu madde olmasa gerek. Lütfedin bu maddeyle ilgili bir değişiklik teklifiniz varsa, kifayetsiz bulduğunuz tarafı varsa tavsiyelerinizi Genel

Kurul, biz dinleyelim; lütfedin bunun için ayrıca mesai sarf edersiniz, yetkileriniz var onu kullanırsınız. Rica edeyim.

TURHAN ÖZGÜNER (Devamla) — Sayın Başkan, bir içtüzük yapıyoruz ve bu içtüzüğün şimdi şu maddesi Meclis tutanağıyla ilgili. Ben bu maddede tutanaktan sızlanmayacağım da nerede sızlanacağım, rica ederim efendim.

BAŞKAN — İchtüzük görüşmesi, bir genel görüşme konusu değil, bir gündem dışı konuşma konusu değil, sınırlarımız belli. 131 nci maddeyi biraz evvel okuttum. Sayın Özgüner, bunu çok iyi takdir edecek mevkiidesiniz. 131 nci maddede bir eksiklik buluyorsanız, yeni bir ilâve yapmak istiyorsanız, kifayetsiz buluyorsanız...

TURHAN ÖZGÜNER (Devamla) — Buluyorum efendim, onu söyleyeceğim.

BAŞKAN — Müsaade edin... Siz, tutanak memurlarından başladınız Personel Kanununa kadar uzandınız. Olmaz bu.

TURHAN ÖZGÜNER (Devamla) — Müsaade edin Sayın Başkan, eksik bulduğum tarafı söyleyeceğim. Buna öyle bir müeyyide getirelim ki, nihayet bir ay içinde tutanağı ele alabilmenin, ele geçirebilmenin imkânını sağlayalım. Hiçbir müeyyidesi olmayan 131 nci madde gereğince, lütfedilirse, Basımevinden bir sene sonra tutanak elimize geçecek. Tutanak için burada madde tedvin etmek zahmetine katlanmayalım, eğer müeyyide koymayacaksak. Bir ay içinde ele geçmenin yolu nedir? Ona da lütfen Başkanlık Divanı gereken ışığı tutarsa, komisyon da maddeyi geri alırsa bir şekil veririz. Yoksa ölü bir madde doğurmanın hiçbir gereği yoktur kanısındayım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Şinasi Özdenoğlu, buyurunuz efendim.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Tutanaklar, milletvekillerinin sözlerinin tarihe geçmesi için birer belgedir, tarihsel belgelerdir. Tutanaklar hakkında elbette burada görüşmek hakkımızdır. Tutanaklar çıktı gitti, artık bir daha o metinler üzerinde bir değişiklik yapmak hakkına sahip değilsiniz. Söylediğiniz söylenmiş gibi yazılabilir, yanlışlıklar olabilir. Bunların hepsini düzelttirmek mebusun hakkıdır. Ben şahsen, her zaman olduğu gi-

bi açık seçik konuşan bir arkadaşınızım, hiçbir hesap içinde de değilim. Stenograflardan çok memnunum, fedakârca çalışıyorlar, Kanunlar Müdürlüğündeki ve tutanak servisindeki arkadaşlarımız da öyle. Yalnız müsavvithlerden, düzeltmelerden dâvacıyım. Tutanak dergisinde bilhassa ben kendi konuşmalarım da çok hatalar buluyorum. «Küpür» kelimesi «küfür» olarak, «takdir» kelimesi «taktir» olarak yayınlanmış. Şu anda aklımda olmayan daha pek çok misal var.

Bu nedenle, düzeltme servisinde çalışanların âzamî titizliğini sağlamak üzere Başkanlık Divanının dikkatini burada tutanaklara geçirmek suretiyle çekmek istiyorum.

Sayın arkadaşlarım, maddeye geliyorum.

Dördüncü bentte «Tam tutanağın bastırılıp dağıtılmasından başlayarak yedi gün içinde ilgili kimse, gereken düzeltmelerin yapılması için Başkanlığa yazıyla başvurabilir.» denmektedir.

Şimdi, arkadaşlarım tutanak dergisi yayımlandı, dolaplara kondu, milletvekili seyahattedir, ya da hastadır. Takibedemez, bir haftalık süre çok azdır. Ben şahsen bir haftada tutanak dergisini alamıyorum. Bu müddet çok az. Fevkalâde önemli olan bir konuda yapılmış olan bir baskı hatasını düzeltme imkânlarından milletvekilini mahrum etmemelidir.

Muhterem arkadaşlarım, o itibarla bir önerge takdim ediyorum; bu yedi günlük sürenin hiç olmazsa on beş gün olarak değiştirilmesinde zorunluluk vardır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Buldanlı, buyurun efendim.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bendeniz, bu 131 nci maddenin bir kelimesi üzerinde duracağım ve muhatabım bilhassa komisyondur. Sayın komisyon beni dinlerse ve bana hak verirse bir değiştirme önergesi vereceğim.

Şimdi yanlış bulduğum yeri okuyorum: «Tam tutanağın bastırılıp dağıtılmasından başlayarak yedi gün içinde ilgili kimse...» deniyor.

Muhterem arkadaşlar, Millet Meclisinde muhatap bellidir, «Kimse» diye müphem bir mefhumdan bahsetmiyoruz. Bu kimse ya milletve-

kilidir, ya da senatördür. Bunlar için umumiyetle «Üye» tâbirini kullanıyoruz. Burada da «Kimse» tâbiri yerine «Üye» tâbirinin kullanılması daha faydalı olur, teamül de böyledir.

Sayın komisyon bu itirazımı haklı buluyorsa, bir önerge vererek bu kelimenin değiştirilmesini talebedeceğim. Onun için söz almış bulunuyorum.

Teşekkür ederim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Yalnız, kabineden gelen arkadaşlar veya vekillerin yerine kanunları takibe memur edilmiş birinci derecede rüesa sınıfından zevatın burada zaman zaman çıkıp kürsüde beyanda bulunma durumları var. O takdirde onların dâhil edilmemiş olacağını komisyon nazara alıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, madde metnini okudum, «İlgililer dersek kâfi geliyor. Bu değişikliğe muvazi olarak fıkranın sonundaki «Başvurabilir» kelimesi de çoğul olarak «Başvurabilirler» şeklinde olması iktiza eder.

BAŞKAN — Sayın Buldanlı, bu şekilde bir takririniz gelirse sayın komisyon katılacağını beyan ediyor.

Başka söz isteyen sayın üye var mı?... Yok. Önerge var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Tasarının 131 ncı maddesinin dördüncü bendindeki yedi günlük sürenin on beş gün olarak değiştirilmesini saygıyla öneririm.

Ankara

Şinasi Özdenoğlu

BAŞKAN — Bu önergeye komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyor, Sayın Başkan,

BAŞKAN — Önergeye komisyon katılıyor. Tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasındaki «İlgili kimse» tabiri yerine «İlgililer» ve son kelime «başvurabilir» sözcüğünün de «başvurabilirler» şeklinde düzeltilmesi hususunu içtüzüğün 109 ncü maddesi gereğince öneri sahibinin dileğine

komisyonun katılması nedeniyle tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Maddeyi, kabul edilmiş bulunan bu değişikliklerle birlikte oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Onbirinci Kısım

Disiplin cezaları

Disiplin cezalarının neveleri :

Madde 132. — Milletvekillerine verilebilecek disiplin cezaları şunlardır :

1. Uyarma;
2. Kınama;
3. Meclisten geçici olarak çıkarma.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın Üye?... Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Uyarma :

Madde 133. — Uyarma cezasını gerektiren haller şunlardır.

1. Söz kesmek;
2. Sülkûneti ve çalışma düzenini bozmak;
3. Şahsiyatla uğraşmak.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?..

ŞINASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, «Şahsiyatla uğraşmak» yerine daha Öztürkçe olarak «Kişilikle uğraşmak» desek daha iyi olmaz mı?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu kelime Anayasamızda da geçtiği için kelimelerin kullanılışı yönünden Anayasa lisasına uygun bulduk. Aynı kelimeler başka maddelerde de vardır.

ŞINASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Zamanla o da değişebilir.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Tam karşılamıyor.

BAŞKAN — Söz isteyen?... Yok. Önerge de yok.

133 ncü maddeyi bu haliyle tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Uyarma cezasının verilmesi :

Madde 134. — Uyarma cezası verilmesinin gereğini takdir ve yerine getirme yetkisi, Başkana aittir.

Uyarma cezası alan milletvekili kendisini savunmak için söz isterse, bu üyeye oturumun veya birleşimin sonunda söz verilir. Başkan gerekirse, daha önce söz verebilir.

Başkan, milletvekilinin açıklamasını yeterli görmezse, uyarma cezasını kaldırmaz; yeterli görürse, uyarma cezasını kaldırdığını bildirir.

Bir milletvekili aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alırsa, durum, tutanak özetinde belirtilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde buyurun Sayın Eksi.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

134 ncü maddenin ikinci fıkrasının bu şekilde geçmesini arzu etmediğim için söz almış bulunuyorum.

Eski İçtüzüğümüzün 185 ncı maddesinin ikinci fıkrasında benim talebime uygun bir hüküm vardır, orada : «Bir mebus ihtarla uğradıktan sonra mutavaat gösterip kendini tebriye etmek isterse ona ruhsat verilir.» demektedir.

Yeni İçtüzüğümüz bu konuyla ilgili olarak, «Uyarma cezası alan milletvekili kendisini savunmak için söz isterse, bu üyeye oturumun veya birleşimin sonunda söz verilir. Başkan, gerekirse, daha önce söz verebilir.» demek suretiyle Başkana, söz verme zamanında bir takdir yetkisi tanımış bulunmaktadır.

Ben bu hükmün bu şekilde geçmesinin doğru olmadığı kanaatindeyim. Gerçi, sayın Başkanlarımızın takdirlerine saygımız vardır ve zamanı en iyi şekilde takdir edeceklerini kabul ediyorum. Ancak, bir milletvekilinin uyarma cezasıyla bile tecziyesi kendisi için hakikaten mâna ifade eden bir durumdur. Daha sonraki fıkraya göre Başkanın bu cezayı kaldırma imkânı da bulunmaktadır. Bu ihtar cezasına mâruz kalan milletvekiline kendisini savunma hakkını hemen verirsek Başkana ihtar cezasını kaldırma imkânını hemen vereceğiz; bir de oturumun sonuna bıraktığımız düşünürsek, bildiğiniz gibi oturumun sonunda pek az sayıda arkadaşımız Mecliste bulunmaktadır, genellikle. İhtar cezasının kaldırıldığını hazır olan milletvekili arkadaşlarımız hemen öğrenmeliler; benim arzum, isteğim budur ve bu yolda da bir önerge verdim. «Uyarma cezası alan milletvekili kendisini savunmak isterse, bu istek yerine getirilir.» şeklinde fıkranın değiştirilmesiyle Başkanın takdirinden bu konunun çıkarılmasını talep ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Buldanlı, buyurunuz efendim.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu maddede, şahsî kanaatime göre bir hukuka aykırılık var. Şöyle ki; ihtar bir ceza olarak kabul ediyorsanız - mutlaka ceza, uyarma cezası diyor, ihtar cezası - üyeye bir müeyyide tatbik ediyorsunuz; haksızlık ettin, söz kestirin, sataştın diyoruz ve o bakımdan da sayın Başkana bir ceza tatbik etme selâhiyeti tanıyoruz. Ceza tatbik edilecek olan üye kendisini müdafaa durumunda olamıyor, bu hak Başkana tanınmıyor; bu olmaz. Hukukta, müdafaa alınmadan verilen bir ceza yoktur. Önce, suç işleyen şahsa suçun ne olduğu anlatılır, müdafaa alınır bilâhara ceza tatbiki yoluna gidilir. İhtar cezası tatbikinin Başkana bırakılması doğrudur. Çünkü Meclisi rüyet eden, suç işlediği iddia edilen kişinin hangi suçu işlediğini takdir eden Başkandır; ama bir üyeye ihtar dahi olsa, müdafaa almadan sâni ihtarla tecziye ettim, oturumun sonunda sana söz vereceğimi demesi benim şahsî hukuk anlayışına aykırıdır. O bakımdan bu noktanın değiştirilmesi lâzımdır kanaatindeyim.

Bilmiyorum sayın Komisyon ne düşünüyor? Fakat ister uyarma, ister başka türlü ceza verelim, cezaya muhatap olacak üyeye mutlaka niçin bu suçu işlediğini sormak; eğer müdafaa kabul etmeyen görölmezse gereken cezanın tatbik edilmesi lâzım geldiği kanaatindeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Şahinoğlu, buyurunuz efendim.

KÂMİL ŞAHİNOĞLU (Manisa) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Madde yerindedir.

Tatbikat göstermiştir, bazı elektrikli havalar olmaktadır. Başkanlık kendi takdirine göre uyarma cezası veriyor. Bu elektrikli hava içerisinde ona aniden söz verip vermemeyi Başkana bırakmak en yerinde iştir. Çünkü, eğer bu takdir Başkandan geri alınıp suç işlediği iddia olunan üyeye verilirse, üyenin söz istemek hakkı vardır ki, bu takdirde de ikinci bir uyarmaya

sebeup olabiliriz. Başkanın elektrikli havayı normale döndürmek hususu da görevleri arasında olduğuna, mevcut havaya göre suç işlediği iddia olunan kişiye söz verme hakkı da mevcut olduğuna göre, takdir hakkının kendisine ait olması çok yerinde ve uygundur.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Şimdi, bir açıklama yapmak zorunluğundayım: Maddeye dikkat edilirse, bu tamamıyla Başkanın Genel Kurulun herhangi bir şekilde tasvibine başvurmaksızın ıera ettiği bir tedbir yolu, yani cezanın tertibini dahi Başkan kendisi takdir ediyor ve bu sonradan konuşma veya hemen akabinde konuşma üyenin bir itiraz yolu niteliğinde yahut bu takdir edilen cezanın isabetsizliğini temin yolunda, bunun zamanının tâyinini de Başkana veriyor. Bu, cezaların en hafifidir. O itibarla, gerek cezanın kaldırılmasında, gerek tertibinde, gerek beyanına zapdetmede Başkanı yetkili kılmış durumda; evvelki Tüzük de öyle, yenisi de bunu, yalnız terimleri Türkçeleştirerek, biraz cümleleri toparlayarak tekrar etmiş mahiyettedir. Diğer cezalarda Genel Kurulun birçok organları cezanın tertibine müdahale ediyor.

Şimdi, Başkanlık olsun, üyeler olsun nihayet bir organın muayyen parçalarıdır. Bunlar arasında ahengi temin için zaman zaman her birinin kendine mahsus takdir sahaları var, onları kullanıyorlar. Her biri de şüphesiz diğerinin ihtiyacını, âmmenin ihtiyacını hesap ederek belli sınırlar içinde hareket ederler, takdirlerini şüphesiz belli sınırlar içerisinde tutmak zorunluğunu, yani hüsnüniyet esasını kabul eden bir madde.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkanım, evvelâ «eski Tüzük de aynı mahiyettedir» dediniz, ben buna iştirak edemiyorum. Çünkü, biraz evvel kürsüden okudum; eski İçtüzüğümüz «Bir mebus ihtara uğradıktan sonra mutavaat gösterip kendini tebriye etmek isterse ona ruhsat verilir.» demektedir.

BAŞKAN — Evet, ama ne zaman? Madde devam ediyor lütfen okuyunuz.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Okuyorum efendim: «Mezun değil iken söz söylediğinden dolayı ihtar cezasına uğrayan mebus inikadın veya celsenin sonunda söz alabilir.» Yani, bu bir istisnadır.

BAŞKAN — Devam ediniz lütfen.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — «Bununla beraber bu ruhsatın, inikadın veya celsenin sonundan evvel verilmesi Reisin elindedir.» demektedir.

Şimdi, bir şey söylemek istiyorum. Zatiâlinizin beyanları kanaat belirtmek şeklinde tezahür etmektedir. Affınıza sığınarak arz ediyorum, bilmiyorum bu durum ne dereceye kadar doğru oluyor?

BAŞKAN — Efendim, kanaat belirtmekle gerçekleri ifade etmek ayrı konudur. Belli ve malûm hâdiseleri ortaya koymak kanaat izharı değildir. Belli ve malûm hâdiseler ispat ve tartışma konusu yapılamaz. O nedenle zaman zaman buna girmek zorunluğunda kalıyorum. Çünkü, Parlâmentonun zamanını korumak ve değerlendirmek sorumluluğu üyelerle beraber Başkanlığında başta gelen görevidir. Sayın Ekşi beni mazur görsünler, başka bir maksadım yok. Eğer takdir şeklinde yahut karara etki şeklinde telâkki ediliyorsa lütfediniz de edilmesin. Yanlışlık olabilir, hata olabilir, ama müzakerenin tabanı nedir, onu tespit etmek, sadedi tespit etmektir. Bu bakımdan ben yardımcı olayım diye beyanda bulundum. Aslında hiç yapmayabilirim ama, vazifemi eksik bırakmış olacağım düşüncesiyle yapıyorum.

Sayın Asutay, buyurunuz.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Değerli Ekşi'nin endişesine iştirak etmek yerinde, endişesi doğrudur. Ancak, madde, uyarma cezası veren Başkanın, âniden üyeye söz vermesini ertelemesi hem Başkanın daha selâmetli karar vermesine yetecek, hem üyenin cevap hakkı için biraz daha zamandan istifade etmesini sağlayacaktır. Çünkü, Başkan uyarma cezası verince, milletvekilinin açıklamasını yerinde görmezse, uyarma cezasını kaldırmaz, yeterli görürse uyarma cezasını kaldırır veya kaldırabilir.

Elektrikli bir havada Başkan bir üyeye uyarma cezası vermiştir. Verilen cezanın haksız olduğunu üye iddia etmektedir. Başkan, uyarma cezasını verirken, onun muhakkak cezaya müstehak olduğu kanaatinde ve kararındadır. Üyenin âniden söz alması Başkanın kanaatini değiştirmeye kâfi gelmez. Ama, aradan

muayyen bir zaman geçerse, aradan muayyen bir müddet geçerse Başkan, vermiş olduğu cezanın yerinde olup olmadığını düşünerek, daha kâmil bir düşünce haline geldiği için, cezayı kaldırmak imkânına daha fazla sahiptir. Bir insanın siniri üzerinde üken, vermiş olduğu kararın Heyeti Umumiyyede haksız bir karar olduğunu Başkana âniden kabul ettirmek mümkün değildir. Bu bakımdan, muayyen bir sürenin geçmesinde isabet vardır.

Nitekim, Sayın Komisyon maddeyi getirirken, oturumun sonunda söz vermesinin yanı sıra, Başkan eğer lüzum görürse, Heyeti Umumiyyede üyenin açıklamasının artık zamanı geldiği kanaatinde ise, oturumun sonundan evvel de üyeye kendini müdafaa etme hakkını tanıyabilecek bir yeterlik getirmiş. O bakımdandır ki, verilen cezanın kaldırılabilmesini sağlamak için bir zamana ihtiyaç vardır. O bakımdan madde yerindedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Komisyon.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan;

Yüce Meclisce kabul edilen 70 nci maddede, sataşılın kimsenin cevap verme zamanını tayin hususunda Başkanlığa yetki vermiş durumdayız. Sataşılın kimse, hiç kusuru olmayan kimsedir. Kusuru olmayan bir kimsenin görüşmelerin intizamı yönünden cevap verme hakkını Başkanın takdirine bıraktıktan sonra kusurlu, suç işleyen bir kimsenin kendisini savunması için, savunma zamanının tayini hususunda Başkanlığa yetki vermemek sebepsiz kalır. 70 nci maddeye paralel olarak bu madde düzenlenmiştir. Biz, 70 nci maddede sataşılın kimseye dahi cevap verme zamanını Başkanlığın takdirine bıraktıktan sonra, burada da evleviyetle bu zamanın tayinini Başkanın takdirine bırakacağız.

BAŞKAN — Başka söz isteyen üye var mı efendim .. Yok.

Önergeler var, okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

134 ncü maddenin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini öneririm.

«Uyarma cezası alan milletvekili kendisini savunmak isterse, bu istek yerine getirilir.»

Ordu
Memduh Ekşi

BAŞKAN — Diğer bir önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

134 ncü maddede «uyarma cezası alan üyeye beş dakikayı geçmemek üzere kendisine savunma hakkı verilir» ibaresinin, «İçin söz isterse» ibaresinden sonra ilâvesini arz ederim.

Muğla

Ahmet Buldanlı

BAŞKAN — Aykırılık derecesine göre işleme koyuyoruz.

Önergeleri tekrar okutuyorum.

(Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeye katılıyor musunuz Sayın Komisyon...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeye Komisyon katılmıyor. Önergeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

134 ncü maddeyi okunmuş şekilde tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

135 ncü maddeyi okutuyorum.

Söz söylemekten yasaklama :

Madde 135. — Aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alan milletvekilinin o birleşimin sonuna kadar söz söylemesi Başkanın teklifi üzerine, Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyu ile yasaklanabilir.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?..

AHMET BULDANLI (Muğla) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Buldanlı.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Burada da bir hussuta takılmış bulunuyorum. Aynı oturumda iki defa uyarma cezası alan üyenin söz söylemesi yasaklanır. Söz söyleme iki türlüdür. Biri, oturduğu yerden söz söylemesidir, diğeri, kürsüden beyanda bulunmasıdır. Burada kastedilen mâna nedir?

Bir milletvekilinin oturduğu yerden Başkana, Bakana veya Komisyona hitaben söz söylemesi mi yasaklanmıştır, yoksa kürsüye gelip beyanda bulunması mı yasaklanmıştır?

Bu hususun da sarîh olarak buraya derci lâzımdır. O bakımdan söz aldım, teşekkür ederim...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Bir milletvekilinin söz almadan yerinden konuşması zaten içtüzüğe aykırıdır. Söz aldığı takdirde, Başkan müsaade ederse, yerinden konuşabilir veya kürsüden beyan edebilir. Bu aynı şeydir, aynı mahiyettedir.

BAŞKAN — Şimdi efendim, mevcut içtüzükteki «Başkan izin verirse yerinden kısa beyanda bulunur.» sözünü kapsıyor mu kapsamıyor mu? Onu beyan etmek istiyor.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Onu da kapsıyor Sayın Başkan.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, bu sarahat maddede yok. «Söz söylemez» diyor. Meselâ, söz alıp beyanda bulunmasını önlersiniz ama, oturduğu yerden bir Bakana bir soru sormasını önleyemezsiniz. Ceza ona da şâmil midir?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Asutay.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

135 nci madde, 134 ncü madde ile bence gelişiyor. 134 ncü maddede, uyarma cezası alan üye arkadaşlarımızın müdafaa hakkını Başkanlığın takdirine bıraktık. Oturumun başında veya oturumun sonunda veya bundan evvel Başkan takdir ederek üye arkadaşımıza kendisini müdafaa etme hakkını tanıyoruz.

135 nci maddede ise, «Aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alan milletvekilinin o birleşimin sonuna kadar söz söylemesi Başkanın

teklifi üzerine, Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyu ile yasaklanabilir.» deniyor. Ancak, iki defa uyarma cezası alan üye arkadaşımız uyarma cezasına müstehak olmadığını Heyeti Umumiye arz etmeden, Başkanlığın iki defa uyarma cezası üst üste vermesi suretiyle söz hakkından mahrum edilmesinde bir isabet yoktur.

Bir ihtar cezasını, uyarma cezasını alan bir arkadaşımız, bir milletvekili arkadaşımız ikinci bir uyarma cezasına müstehak olduğunu Başkanlık tespit ederse, o zaman kendisine bir müdafaa hakkı tanınmalıdır. Müdafaa hakkından sonra Başkanlık kararında ısrar ederse, ikinci uyardan sonra oturumun sonuna kadar kendisi söz hakkından mahrum olmalıdır.

Sayın Komisyon bu noktaya her halde dikkat edecektir zannediyorum. Bir uyarma cezası almıştır, müdafaası sonraya bırakılmıştır, akabinde bir ikinci uyarma cezası verilmiştir. İkinci uyarma cezasına müstehak olup olmadığı hususunda bir müdafaasını yapmadan, Heyeti Umumiye iki uyarma cezasını alan üye arkadaşın celse sonuna kadar söz hakkı yoktur, diye işari oya arz edilmesi, büyük isabetsizliktir.

Uyarma cezası hangi hallerde alınır? Bir ihtar alınabilir. Birinci maddede belirtildiği gibi, «Dur, biraz daha sakin olun» falan denilir. Ama büyük bir sinirlilik içinde ancak uyarma cezası verilir. Meclis bir sinirlilik içindedir; bir kavga, bir dalaşma ve birbirine karşı sıralardan sıraya söz atma meselesi içinde, sükûnet temin edilemediği zaman üyeyi bu uyarma, cezası sükûnete davet edecektir. Ama müsaade ederseniz; ikinci uyarma cezasında Başkanlıkça tespit edilmiş olan üye için bir müdafaa hakkı tanınmalıdır. Belki Başkanlık, ikinci uyarma cezasını birinci uyarma cezasının baskısı, etkisi altında verdiğini, müdafaadan sonra kabul edecek ve ikinci uyarma cezasını kaldıracaktır.

Komisyon lütfetsin. Kendisini müdafaa etmeden, ikinci uyarma cezasına üye çarptırılmasın. Bu müdafaasız koca bir gün; çok ehemmiyetli bir kanunda, memleketi ilgilendiren o kanun üzerinde uzun vaktini vererek çalışmasını yapmış ve buradan o kanunun lehinde veya aleyhinde görüşlerini arza kendisini hazırlamış bir üyenin söz hakkının, oturum

sonuna kadar elinden alınmasında isabet yoktur. Sayın Komisyondan rica ediyorum. Bir müdafaa meselesini bu madde içinde derpiş etsinler. Eğer isabetli görürse bu maddeyi geri alsınlar. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu, buyurunuz.
ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Maddenin önemi nedeniyle huzurunuzu işgal ediyorum. Arkadaşlarımıza katılmamak mümkün değildir. Gerçekten burası da bir «ilk- okul» değildir. Burada asıl olan, milletvekilinin söz hürriyetidir. Prensip olarak, bu özgürlüğü kısıtlamak mümkün değildir. Milletvekilinin söz özgürlüğünü kısıtlamak demek, milletin söz hürriyetini kısıtlamak demektir.

Zaten müeyyideyi koymuşunuz. İki uyarma veriyorsunuz. İki uyardıktan sonra bu hal devam ederse, Genel Kurulun takdiriyle bütün o oturumda söz vermiyorsunuz. Böyle şey olmaz. Bu, insan haklarına da aykırıdır. Saylav' ın buradaki çalışma özgürlüğüne de aykırıdır. Mebusun dokunulmazlık müessesesine de aykırıdır. Bir yandan fikri getiriyor, prensibi koyuyorsunuz. «Milletvekili bu kürsüden, yaptığı beyanlardan dolayı, hiç bir siyasî sorumluluğa, cezai sorumluluğa muhatap olamaz» diyorsunuz.

Öte yandan bir uyarma cezasını veriyorsunuz. İkinci uyarma cezasını da alırsa, ki genellikle zaten tartışma, tartışmayı dâvet ediyor; kişisel birtakım eleştirmelere ve hücumlara Meclis sahne oluyor ve dolayısıyla bir ihtarı alan, ikinci ihtarı da alıyor. Uygulama budur arkadaşlarım. Devam ettiği takdirde ne yapıyorsunuz? Gelecek maddede onu görüyoruz : «Kınama cezası» veriyorsunuz, demek ki zaten cezası var. İki uyardıya rağmen, aynı hareketlere devam eden mebusa verilecek ceza, bir alt maddede zikredilmiştir; o da «kınama cezası»dır.

Şimdi aynı suçtan dolayı iki defa tecziye etmiş oluyorsunuz. Bu, tutanaklara da geçiyor, ağır bir sonuçtur, ağır bir müeyyidedir. Bir milletvekilinin kişiliği ile görevi ağırlığı ve değeriyle bağdaşmaz. Çoluk çocuk susturur gibi buradan, ikide bir uyarma vereceksiniz. Ondan sonra da, oturum sonuna kadar söz hakkı vermeyeceksiniz. Böyle şey olmaz arkadaşlar. Madenin Komisyon tarafından geri alınmasında isabet vardır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Komisyon, buyurunuz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan; sayın Özdenoğlu, buradaki söz hürriyetinden bahsetti. Parlâmenterin söz hürriyeti vardır. Ama bu Mecliste «söz söylememe» cezasını gerektiren maddede yazılı fiilleri işlemeye hakkı yoktur. Bunlar 133 ncü maddede gayet açık olarak belirtilmiştir. Söz kesmek, çalışma düzenini bozmak, şahsiyatla uğraşmak. Bunlar parlâmenterin haklarından değildir ki, kısıtlanmış olsun. Bu husus bu hüküm, Osmanlı Meclisi Mebusanı İttüzüğünden beri aynen tatbik edilegelen bir usüldür. Bugüne kadar bundan dolayı, parlâmenterin söz hakkının kısıtlandığı mevzuu bahis edilmemiştir ve böyle bir emsal de yoktur.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Ölü bir hüküm ise niçin koyuyoruz sayın Başkan?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Devamla) — Ölü bir hüküm yok. Milletvekillerinin hareketleri, bunun tatbikini gerektirmediği için tatbik edilmemiştir. Yoksa ölü bir hüküm değildir. Milletvekillerimiz....

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, oturumun sonuna kadar bir milletvekiline söz hakkının tanınmaması, çok ağır bir müeyyidedir.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Devamla) — Milletvekillerimiz, Tüzüğe saygılı olduğu için bugüne kadar tatbik edilmemiştir. Maruzatım bu kadardır.

BAŞKAN — Buyurunuz sayın Şahinoğlu.

KAMİL ŞAHİNOĞLU (Manisa) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Galiba bu madde iyice anlaşılmadı; arkadaşlarımızda bir reaksiyon uyandı. Yani konuşmanın metni başka şekle geldi. Deniyor ki; «İki defa uyarma cezası alan söz söylemeyecek». Yok böyle bir şey. Burada yazıyor: «Başkanın teklifi üzerine, Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyu ile yasaklanabilir.» Ama yasaklanmayabilir de; bunu Genel Kurula bırakıyor. Zaten bir ceza almış, ikinci bir ceza da almış, en ufak ceza ise; bunu Meclisin çalışmasını temin sadedinde Başkan Genel Kurula teklif ediyor ve Genel Kurul söz vermeyebiliyor. Ama bu, «Genel Kurul söz verebiliyor» da demektir.

Onun için, maddenin aynen muhafazasını öneririm.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu, buyurunuz.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan;

Sayın Komisyon bu tasarrufların ekspres hızıyla geçirilmesi gayreti içerisinde, farkındayız. Fakat, içtüzük gibi bu Meclisin Anayasası sayılabilecek bir önemli konunun, bu derece acele geçirilmesindeki sebebi anlamak mümkün değildir. Burada hepimiz konuşmaya mecburuz. Burada bütün fikirler dile gelecektir. Kaldırı zaten, 5 dakika ile sınırlıyız ve engelleme bahis konusu değildir.

Komisyon Başkanı gibi değer verdiğimiz bir arkadaşımızın bu konuda asabilesmesini anlamak mümkün değildir. Lütfedilsin, her şey burada açıkça tartışılsın.

Benden evvel konuşan arkadaşım, bu konuda bizim aydınlığa kavuşmadığımızı zannetmesin. Evet, iki uyarma cezası verilecek; sonra mesele Genel Kurula getirilecek. Fakat, Genel Kurulda uygulama ne oluyor sayın arkadaşlarım? Hep bu hava ve bu Meclis içerisinde bulunduk, karşılıklı acı tatlı günlerimiz oldu. Çoğunluk gurubunun dediği olacaktır. (AP sıralarından «Öyle değil» sesleri) Lütfedin efendim, tatbikat budur, böyle oluyor; böyle olmaması lâzımdır. Azınlık gurubunda belki fazla hırçınlık yapan, çoğunluk gurubunun belki o anda antipatisini ve reaksiyonlarını davet etmiş bir arkadaş oturumun sonuna kadar çoğunluk gurubunun oylarıyla konuşturulmama ya mahkûm edilecektir.

Söylemek istediğiniz budur. Yani, bu konuyu duygusal plândan çıkaralım. Çünkü iş, çoğunluk gurubunun iradesine kalırsa, bu memleketinde çok şeyler olur. Mecliste de çok şeyler, dostluklarımızı bozacak şeyler gördük. Bunların tekrarlanmamasını temenni ederiz. Ben şahsen, bu Mecliste her şeyi açıkça konuşan, barışçı bir arkadaşınızım; onu siz de biliyorsunuz. Kırıcı olaylara karşı üzüntü duyan bir arkadaşınızım. Ama olmuyor. Heyecanlar içerisinde birtakım duygusal nedenlerle parmaklar kalkabilir, oturumun sonuna kadar görüşmesi, konuşması lâzım gelen bir mebus söz hakkından mahrum edilebilir.

O itibarla, bu hüküm tehlikeli, antidemokratik bir hükümdür; çıkarılmasını istemek te hakkımızdır. Lütfedin arkadaşlar bu engeli kaldıralım ve daha demokratik bir aşamaya varalım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, Başkanlık olarak bir açıklamaya kendimizi yine mecbur hissediyoruz. Şu yönde : Şimdi sayın üyenin beyanından sonra, çoğunlukta olan yahut çoğunluğu halen nefsinde bulunduran guruba mensup arkadaşlar, bir savunma yahut bu konuya değinme ihtiyacını duyup, maddenin kapsamının, yahut maddenin dercedtiği, kastettiği sahanın dışında bir tartışma olanağına gidilmesi arzusunda değiliz. Konu şudur: İster çoğunluk, azınlık veya isterse bir milletvekili olsun; herkes oyunun maddi, manevi mesuliyetini nefsinde taşıyor. O yönde oy verir, bu yönde oy verir. Buyduğumuz hissî sebepler girebilir. Hattâ zaman zaman belki bu takdir hakkında, kastî veya gayrikastî hataya düşmüş olabilir. Ama her halde mes'uliyet bakidir.

Şimdi söz sırası sayın Aygün'dedir. Buyurunuz efendim.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, daha evvel söz istemiştin.

BAŞKAN — Söz mü istemiştiniz?... Ben göremedim kusura baktımaym.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Zararı yok.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bize göre 135 nci madde gayet güzel tedvin edilmiştir. Komisyonun görüşlerine aynen iştirak ediyorum. Mühim olan mesele; Umumî Heyette müzakerelerin sükûnetle, rahatlıkla cereyanı ve devam etmesidir. Burada, bir arkadaş gelecek konuşacak, oturduğu yerden bir parlâmenter o arkadaşın sözünü kesecek veya şahsiyetle uğaraşacak - kürsüden veya okluğu yerden - veya sükûneti veya çalışma düzenini bozacak. Bizi temsilen Divanda bulunan Sayın Başkan, müzakerelerin selâmeti için bu arkadaş birinci defa uyaracak, yine durmayacak. İkinci defa yine uyaracak... Üçüncü defa harekete tevessül ettiği zaman buradaki müzakereleri selâmete ulaştırmak için o arkadaş o birleşimin sonuna kadar konuşma hakkı verme-

yecek ve bundan mahrum edecek. Hem de yalnız değil, Umumi Heyete müracaat edecek ve dolayısıyla Umumi Heyetin oyu ile bu neticeyi istihsal edecek.

Ben, Sayın Özdenoğlu arkadaşımızın ortada olduğunu ve gayet rahatlıkla kendi vicdanı istikametinde rey kullandığını her zaman müşahade etmişimdir, bunu söylemekte de hiçbir sakınca görmüyorum.

Bizde, çok zaman demiyorum, aşağı yukarı bizim bütün arkadaşlarımız da o istikamette oy kullanırlar. Ama, hakikaten Sayın Özdenoğlu itimadedin, eğer bu hareketi Başkanlık Divanı isabetli kullanırsa bundan önce cereyan eden pek çok hadiseler önlenecek ve Meclis rahatlıkla müzakereye devam edecektir. Ben, söz hürriyetine mâni bir hal olmadığı inancı içindeyim. Arkadaşlarım beni mâzur görsünler, maddenin aynen oylanmasını istirham eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Kavoza, buyurun efendim.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Şimdi sıra sizde efendim. Ben işaretinizin söz isteme mânasına geldiğini görmedim, biraz evvel itiraz edince özür diliyerek söz istemiş olduğunuz kanaatine vardım, o sebeple geçikti.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Peki Sayın Başkan,

BAŞKAN — Sayın Kazovayı daha evvel kaydettiğim için şimdi ona söz veriyorum.

MEHMET KAZOVA (Tokat) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Ben de benden evvel konuşan arkadaşım fikrine aynen iştirak ediyorum. Çünkü, Mecliste azınlık çoğunluk mevzu yoktur. Azınlık çoğunluğa tahakküm edecekse, burada oturduğu yerden lâf atarak şarlatanlık yaparsa ve bunu yapmak için bu Meclise geldiyse, bunun gayesi bu Meclisi çalıştırmamaktır. Bu Mecliste ne azınlık, ne de çoğunluk var. Bu Mecliste Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleri var. Bura ya bir mevzu geliyor, görüyoruz; buna bütün engelleri çıkarıyoruz. Meselâ, bir arkadaş konuşurken söz atılıyor, Başkan bunu durduramıyor. Buna ihtar vermek mecburiyetinde kalıyor. Başkan rica ettiği halde, imkân yok, kürsüye kadar yürünüyor. Bu madde çok yerinde

ve isabetlidir. Bu maddenin aynen kabulünü hassaten arz ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ekşi.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

135 nci madde benim kanaatimece, yeni bir ceza şekli getirmiştir. Şimdi disiplin cezalarını İktüzüğümüz tadat etmiştir, saymıştır. Nedir bunlar?.. «Uyarma, kınama, Meclisten geçici olarak çıkarma.» Başkan, bir arkadaşımıza uyarma cezası verecek, ikinci defa uyarma cezası verecek, kendisi bu uyarmaları dikkate almayıp hareketine devam ettiği takdirde Millet Meclisinin kararı ile oturumun sonuna kadar kendisinin söz söyleme hakkı elinden alınmış olacak. Bence, bu ceza çok ağırdır ve hiç bir üyeye tatbik edilmemesi gerekir.

Arkadaşlarım, cezalar bir teselsül içerisinde düzenlenir. Zaten bunu da İktüzüğümüz ortaya koymuştur. Nedir bunlar?.. «Uyarma, kınama, Meclisten çıkarma.» Kaldı ki, bence bu iki uyarma cezası almış olup hareketine devam eden üyenin sözünü kesmektenense, ona kınama cezasını tatbik etmenin yerinde olduğu kanaatindeyim. Kaldı ki, kınama cezasının hangi hallerde verileceğini biraz sonra görüşeceğiz. Birinci fıkrada diyor ki, «Aynı birleşimde iki defa uyarma cezası..» aldığı halde bunu gerektiren hareketten vazgeçmemek kınama cezasını gerektiren bir keyfiyettir.

Şimdi, yepyeni bir ceza biçimi getiriyoruz. Nedir bu? Disiplin cezaları içerisinde saymadığımız İktüzüğümüze yepyeni bir ceza şekli. Bunun neresine koyacağız bu disiplin cezalarını, ben anlayamıyorum. Uyarma cezası, kınama cezası, Meclisten geçici olarak çıkarma cezası. Bunların üçünü de tatbik etmek hem Genel Kurulun yetkisi dahilinde, yerine göre, hem Başkanın yetkisi dahilinde.

Benim istirhamım; bir üye, biraz evvel Asutay arkadaşımızın veya bir başka arkadaşımın beyan ettiği gibi bir konuda hazırlanmıştır. Sinirlilik genellikle bundan doğuyor. Bildiğini iddia ettiği, hakikaten belki de herkesten çok daha iyi bildiği kanaatinde olduğu bir mevzu kürsüye getirmek ister, o iddiada bulunur. Kendisine sataşılır veya herhangi bir arkadaşımız yerinden bir müdahalede bulunur; hepimiz yapıyoruz bunu. Buna iki defa uyarma cezasını veriyoruz...

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Çoğunluğun tahakkümüdür, bu.

MEMDUH EKŞİ (Devamla) — Ne olacak?.. Kınama cezası verelim arkadaşlarım. Kınama cezası vererek, uyarma cezasından müeyyide itibarıyla daha müessir olan kınama cezası verelim. Bu söz kesme, söz söylettirmeme gibi bir cezayı ne kendimize nede milletvekili arkadaşlarımıza reva görmeyelim. Bu maddenin Komisyonca tamamen metinden çıkarılmasını teklif ediyorum.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başer.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

133 ncü madde kabul edildikten sonra 135 ncü madde, bu 133 ncü maddenin nasıl tatbik edileceğini göstermektedir.

Yüce Mecliste şuna şahit olduk; bazı arkadaşlarımız devamlı olarak gerek milletvekilleri-ne, gerekse bakanlara devamlı şahsiyet yaparak sataştığı, söz attığı ve âdeta Meclisi çalışmaz hale getirdiklerini gördük. Yalnız bunlara değil, Başkanlık Divanına da ağır satasmaların olduğunu burada müşahade etmekteyiz. Elbetteki Başkanlık Divanının bu disiplinsiz hareketi disipline etmesi için eline bir müeyyide vereceğiz. Aksi takdirde 450 kişilik Meclisi çalıştırmaz hale geliriz. Bu bakımdan bir defa uyarma cezasını almca birincisinde düşünmesi lâzım artık, ben bir defa uyarma cezası aldım, bu işten vazgeçeyim demesi lâzım. Devamlı ısrar ederse elbetteki Başkanlık Divanının eline böyle bir müeyyide vermediğimiz zaman 450 kişilik Meclisi çalıştırmak güç olur. Ağır hakaretlerin yapıldığını biz burada gördük.

Bu bakımdan madde, 133 ncü maddenin tatbik şeklidir. 133 ncü madde kabul edilmemiş olsa idi belki üzerinde durulabilirdi.

Bu bakımdan maddede herhangi bir sakınca bahis mevzuu değildir. Kabulünde fayda vardır.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Durakoğlu.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hiç şüphesiz müzakerelerin selâmetle cereyanı ve müzakereler sırasında Meclisin yüceliğine yakışır hareketlerin bulunması, buna uygun düşmeyen davranışların da olmaması şayanı arzudur. Ancak bir içtüzük

bu konuda esaslar getirirken hukuk esaslarından, ceza esaslarından uzaklaşamaz.

Şimdi 135 ncü madde muhteviyatını tetkik ettiğimiz zaman göreceğiz ki, ortada bir fiil vardır; fakat bu fiile 3 cezayı müstahak görüyoruz; 1-2 de değil 3 cezayı müstahak görüyoruz. Şimdi, daha önce kabul edilen 134 ncü maddeyi, bu 135 ncü maddeyi ve daha sonra gelecek olan 136 ncü maddeyi tetkik ettiğimiz zaman bir fiile gerektiğinde 3 ayrı cezayı verebileceğimiz gibi bir durum ortaya çıkıyor.

Ceza hukukunda esas olan, fiilin bir ceza ile müeyyideye bağlanmasıdır; muhtelif cezalarla değil. Fiil nedir? Fiil, bir oturumda 2 defa bir üyenin ihtar alması.

Bakınız şimdi mevcut Tüzüğümüze göre ne yapmamız gerekiyor? Evveleminde 134 ncü maddenin son fıkrasına göre bir milletvekili aynı birleşimde 2 defa uyarma cezası alırsa durum tutanak özetinde bildirilir, teşhir cezası veriyor 2 ihtar almıştır diye. 135 ncü maddede ne diyoruz? Aynı birleşimde 2 defa uyarma cezası alan milletvekilinin o birleşimin sonuna kadar söz söylemesi Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz işaret oyuyla yasaklanabilir. Söz söyleme yasağını koyuyoruz. 136 ncü maddeye geçiyorum; 1 ncü bendinde, aynı birleşimde 2 kere uyarma cezası aldığı halde bunu gerektiren hareketten vazgeçmemesi de kınama cezası ile yani eski tâbiriyle tevbihle cezalandırılıyor.

Şimdi, ortada bir fiil var, bu fiile 3 şekilde müeyyide koyuyoruz. Teşhir edeceğiz, tutanak özetine geçireceğiz; bu kişi geçen birleşimde efendim 2 defa ihtar almıştır. Bunu uygun görmüyorsak başka bir ceza yolumuz var, söz söylemekten alıkoyacağız, söz söyleme yasağı getireceğiz. Bunu da uygun görmüyorsak kınama cezası vereceğiz.

Aziz arkadaşlarım, sanki disiplin cezası mutlaka 2 ihtar almanın gereğidir ve en büyük tecziyeyi biz mutlaka bu 2 ihtar alan üye-ye yapalım gibi bir harekete yöneliyoruz ve İçtüzüğün maddeleri arasında da bir tenazuru zerre kadar aramıyoruz. Gerekirse teşhir edeceğiz, gerekirse söz söylemekten alıkoyacağız, gerekirse kınama cezası vereceğiz. Şu mademki bir fiile dayanıyor, cezanın da bir müeyyideye bağlanması gerekir.

Bu sebeple bu 135 nci maddenin metinden tamamıyla çıkarılması daha isabetli olur. Bu konuda bilmiyorum teklif var mı? Yoksa tarafımdan da bir teklif yapılacaktır. Arz ettiğim hususlar nazara alınırsa zaten 134 nci madde ile daha sonra 136 nci madde ile sağlanmış olanlar bir kenara, ki yukarıdaki de yine suçtur, 134'deki de suçtur, hiç değilse yalnız bunun 136'daki müeyyideye bağlanmasında zaruret vardır. Bu sebeple bu hükmün bu teklif metninde yeri yoktur, cezanın prensiplerine, hukukun esaslarına taban tabana zıttır ve metinden tamamıyla çıkarılması zaruridir, mâruzatım budur.

Saygılar sunarım.

ALİ NAİLİ ERDEM (İzmir) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Söz istiyorsunuz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Ben açıklama yapayım da Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun. Yeterlik gelmiştir.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; madde üzerinde yapılan münakaşalar yanlış bilgilere, yanlış zemine istinadederek yapılmaktadır kanaatimce.

Sayın Memduh Eksi arkadaşımız, hatırlımda yanlış kalmadı ise, zabıtlar doğrusunu söyler, eski Tüzükte böyle bir cezanın bulunmadığını, yeni bir ceza getirildiğini söylemişlerdir; yanlış anlamadı isem. Velev söylemiş olsun, velev söylememiş olsun açıklamakta fayda vardır; bu ceza eski İktüzüğümüzün 186 nci maddesinin aynen aktarılmasından ibarettir. 186 nci maddeyi okuyorum.

«Bir inikatta iki defa ihtar cezasına uğrayan bir mebusun o inikadın sonuna kadar söz söylemekten memnuniyetine, Reis'in teklifi üzerine, Meclis müzakeresiz işari reyle karar verebilir.»

Sadece kelimeler Türkçeleştirilmiş, hiçbir kelimesi, hiçbir esası değiştirilmemiştir.

İkinci cihet, Sayın Durakoğlu arkadaşımız bu ceza prensiplerine aykırıdır, bir tek fiile bir tek ceza verilir demıştır. Kendi kanaatimizce bu, ceza prensiplerine aykırı değildir. Bir tek fiile çeşitli cezalar verilebilir. Aynı suç için hapis cezası, para cezası, âmme haklarının

dan mahrumiyet cezası birlikte verilebilir. Bunun gibi mevcut fiile Başkanlığın takdiri ile kınama, Genel Kurulun takdiri ile söz söylemekten memnuniyet cezası verilmiştir.

Diğer taraftan disiplin işleri içtüzüklerde en zor anlaşmaya varılan hususlardır. Bu mevzuda şimdiye kadar geçmiş meclislerimize disiplin esaslarının ne olacağı hususunda anlaşıp bize güzel bir tüzük getirmiş olmalarından dolayı müteşekkirimiz. Biz Komisyonunda gelen tasarı ile eski İktüzük arasında bir fark var mıdır diye tetkik ettik; biz sadece bunu tetkik ettik ve bunu tetkikte fayda mülâhaza ettik. Çünkü, bu İktüzüğün disipline ait hükümleri 50 - 60 seneden beri meclislerimizde başarı ile uygulanmıştır ve bugüne kadar bu disiplin hakkında hiçbir milletvekili arkadaşımızın bu disiplin cezalarının kötü olduğu veya yanlış tatbik edildiği hususunda, zabıtları açalım, şikâyeti olmamıştır veya pek az olmuştur. Böyle bir tatbikatı ve iyiliği görmüş bir usul var iken yeni usuller aramayı Komisyonumuz lüzumlu görmemiştir. Biz sadece bu hükümleri eski İktüzükte olduğu şekilde muhafazaya gayret ettik ve bu husustaki hükümleri aynen getirdik.

Arkadaşlarımızın münakaşalarına açıklık tutacağı kanaatıyla bu hususları Yüce Meclisin itilâma arz ederiz. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Erdem son söz olarak konuşma hakkınız var istimal edecekseniz.. Buyurun. Uzun sürer mi yalnız, vaktimiz bîtmek üzere?.

ALİ NAİLİ ERDEM (İzmir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; sayın Komisyon Başkanının açıklamasından sonra esasında fazla bir şey söyleyecek değilim.

Bir arkadaşım, 132 nci maddeye istinadederek disiplin cezalarının 3 noktada toplandığını ifade buyurdular, bunu bir yeni ceza şekli olarak ifade buyurdular. Böylece tadadedilmiş, kalıplaşmış, çerçevesi belli olmuş cezanın dışında yeni bir ceza çeşidinin getirilmesini doğru bulmuyorum dediler.

Bir diğer arkadaşımız aynı suçtan dolayı birden ziyade ceza verilmesi keyfiyeti hukukun genel anlayışına ters düşer, bu itibarla müzakeresini yaptığımız 135 nci maddeye iltilaf edilmemesi icabettiğini söylediler.

Şimdi, zannediyorum ki, meseleye şöyle bir noktadan baktığımızda değerli arkadaşlarımızın ortaya koymuş oldukları itirazları cevaplamak mümkün. Önemli olan keyfiyet, Parlâmentonun bir ahenk içerisinde çalışmasını temin etmek. Sayın Durakoğlu da Meclis Riyasetinde uzun müddet bulunmuş bir arkadaşımızdır; burada getirilen hususat Meclis Riyasetinin çalışmalarında kendisinin eline bâzı alternatifleri, aletleri vermekten ibarettir.

Şimdi bu aletleri sayarken, arkadaşlarımızın fikir silsilelerini, ortaya koymuş oldukları beyanları bozmamak için aynı silsilenin içerisinde kalarak şunları arkadaşlarıma hatırlatmaya çalışacağım. Aynı celsenin içerisinde 2 uyarma cezasına ittiba etmemiş, bir arkadaş için Meclis Başkanının eline şu araçlar veriliyor. Deniliyor ki, Heyeti Umumiyenin onayını almak suretiyle o celse içinde söz söylemeden yasaklamak veya 136 nci maddede kınama.

Şu 135 nci maddeyi şöyle tedvin etse idik, arkadaşlarımız acaba ne derlerdi? « Aynı birleşimde 2 defa uyarma cezası alan milletvekili-nin, » « - Sayın Ekşi'nin ortaya koyduğu noktadan tam hareket ediyorum, « - o birleşim sonuna kadar söz söylemesi, Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyuyile yasaklanabilir. Aynı tarzda kınama cezası verilebilir. »

Çünkü, kınama cezası 136 nci maddenin 1 nci fıkrasında tadadedilmiştir. Şimdi yasak-

lanabilir dediğine göre bir emri hüküm değil, bir ihtiyari hüküm getiriliyor, tercih hakkını Başkana veriyor. Diyor ki Meclis Başkanı, Riyasette bulunan Başkan; dilersem 136 nci maddenin kınamayı gerektirecek sebeplerden birisi olarak sayılan 1 nci maddeyi, onu uygulayacağım; hayır, bunu istemiyorsanız 135 nci maddeyi uygulayabilirim. Bunu nasıl yaparsınız? Genel Kurulun oylamasıyla yapabilirsiniz. Ha, o zaman 136 nci maddeyi nasıl tedvin ederdik? Kınama başlığı. Çünkü 136 nci maddenin içerisinde, biraz evvel ifade ettiğim tarzda, 2 uyarma sebebiyle kınama cezası verdiğimizize göre, kınama başlığını taşıyan maddeyi nasıl tedvin ederdik? İşte oraya şöyle derdik; 135 nci maddede tasrih edilen hususun dışında şu şu sebeplerden dolayı da kınama cezası uygulanabilir.

Şimdi, hal böyle olduğuna göre, burada değerli, fevkalâde konuşmalarını dikkatle dinlediğim arkadaşlarımızın itirazları zannediyorum ki, izah etmeye çalıştığım hususlar muvacehesinde beni haklı kılar durumdadır.

Bu itibarla 135 nci maddenin yerinde kalmasında fayda ve zaruret vardır. Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Çalışma süremiz bitmiştir. Öğleden sonra saat 15.00'te toplanmak üzere Birleşime ara veriyorum.

Kapanma saati : 13.03

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Vahit Bozath

KATİPLER : M. Orhan Daut (Manisa), Tufan Doğan Avşargil (Kayseri)

BAŞKAN — 21 nci Birleşimin 2 nci oturumuna başlıyoruz.

Müzakerelere devam ediyoruz.

İçtüzük teklifinin 135 nci maddesine ait gelmiş bulunan kifayet önergesi var. Ancak şu an-

da başka söz isteyen sayın üye de yok. Bu itibarla kifayet önergesini işleme koymuyorum.

135 nci madde ile ilgili önergelere geçiyoruz.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan İktisat teklifinin 135 ne maddesinin, açıkladığımız gerekçeler dikkate alınmak üzere Komisyona iadesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

İzmir

Burhanettin Asutay

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan İktisat teklifinin 135 ne maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

İzmir

Burhanettin Asutay

«Madde 135. — Aynı birleşimde 2 defa uyarı cezası alan milletvekilinin müdafaası alınarak o birleşimin sonuna kadar söz söylemesi, Başkanın teklifi üzerine, Genel Kurulda görüşmesiz ve işaret oyu ile yasaklanabilir.»

BAŞKAN — Başka önerge yok. Bu önerge-leri aykırılık derecesine göre işleme koyuyorum.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — 1 ne önergeyi geri alıyorum sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Asutay 1 ne önergesini geri almıştır.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(İzmir Milletvekili Burhanettin Asutay'ın, önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEMDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor.

Önergeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

135 ne maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

4. — *Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Nuri Kodamanoglu'nun, Zonguldak Milletvekili Hüseyin Baytürk'ün gündem dışı konuşmasına cevabı.*

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI NURİ KODAMANOĞLU (Niğde) — Sayın Başkan, sabahki oturumda Sayın Zonguldak Milletvekili Hüseyin Baytürk şahsıma sataşmıştır. İktisatın 95 ne maddesine göre her zaman söz isteme hakkım vardır; lütfederseniz çok kısa bir cevap arz edeyim.

BAŞKAN — Efendim, taarruz vâki olduğu şeklindeki iddianıza sebeb olan sözlerden...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI NURİ KODAMANOĞLU (Niğde) — Efendim, örfi idare tarafından, anarşistlerle işbirliği yaptığı ve Devletimizi yıkmakla itham edilen ve hakkında tevkif kararı bulunan ve şimdi kaçak olan bir zat ile görüştüğüm yalanıdır.

BAŞKAN — 95 ne maddenin 1 ne fıkrasına göre, zatınız hakkında taarruz vâki olduğunu ifade ediyor ve söz istiyorsunuz.

Öğleden evvelki birleşimde Sayın Hüseyin Baytürk, konuşmalarında adı geçen ve takip konusu yapılan, halen kendisine suç isnad edilmiş

bulunan bir zat ile görüşme yaptığımız hususunda bir rivayetin kendisine kadar geldiğini, bunun doğru olup olmadığını Hükümetin veya Bakanın açıklamasını dilediğini ifade ettiler. Bu sözü Sayın Baytürk, burada gündem dışı konuşması sırasında, aynen bu tarzda ifade ettiler. Bu itibarla Sayın Bakanın bu konuda açıklama yapması ve böyle bir konuşma yapıp yapmadığı hususunun açıklanması, 95 ne maddede bahsedilen hususa uygun görülmüştür.

Buyurun Sayın Bakan. Kısa, aynı konu içinde kalmak kaydıyla.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI NURİ KODAMANOĞLU (Niğde) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Önce Sayın Başkanımıza, bana bir küçük açıklama imkânı lütfettiği için yürekten şükranlarımı sunarım.

Aziz arkadaşlarım, bilindiği gibi Macaristan Halk Cumhuriyetinin resmî davetlisi olarak Macaristan'a, kömür ve hava kirlenmesi konusunda incelemeler yapmak üzere Bakanlar Kurulu kararı ile Avusturya'da sayahatte bulunduğum sırada yine Sayın Baytürk arkadaşımız, davetin vâki olmadığı, ziyarette birtakım bek-

letilme ve sair unsurların bulunduğu yolunda dedikodular olduğundan bahisle bir yazılı önerge vermişler. Dönüşümde bu yazılı önergeye dayanarak basınımda yer alan birtakım haberler üzerine basın toplantısı yaptım ve Macaristan'a, Macaristan Halk Cumhuriyetinin şahsına verilen resmî davet mektubu üzerine Hükümetin uygun görmesi dolayısıyla; Avusturya'ya ise, yakıt işlerinden sorumlu Bakan olarak yakıt konularında ve hava kirlenmesi konusunda ziyaret yapmam yine Bakanlar Kurulu kararı ile uygun görüldü; böylece seyahat yapıldı ve bu seyahatle ilgili bütün belgelerin fotokopilerini basına açıkladım ve dedikoduların tamamıyla asılsız olduğu anlaşıldı.

Bu tip dedikoduları gereği gibi tahkik etmeden Meclis faaliyeti arasına almanın birtakım yanlışlıklara sebebiyet vereceği, bu güzel örnekte tamamıyla ortaya çıkmış iken, Sayın Baytürk, bu defa da bir yeni dedikoduyu Meclis kürsüsüne getirmekten sakınmamışlardır.

Değerli arkadaşlarım, anlıyorum ki, bir müteselsil kampanyaya muhatap kılınmak istenmekteyim. Arkadaşımızın beyanının bu kısmını aynen okuyorum :

«Hepinizin malûmu olduğu üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Nuri Kodaman-oglu basını ve kamu oyunu bir hayli meşgul eden Macaristan'a resmî ve Avusturya'ya özel» hâlâ özel diyebiliyorlar Bakanlar Kurulu kararname si bulunduğu halde» bir seyahat yapmış- tır.

Şimdi yaygın olan bir söylenti var ve bu söylentiye göre, Sayın Kodamanoglu Avusturya seyahati sırasında örfî idarece aranan ve yurt dışına kaçış şekli hâlâ münakaşa mevzuu olan İrfan Solmaz ile Viyana'da bir otelde bulunup özel bir konuşma yapmıştır veya yapmışlardır. Bu doğru mu, değil mi?» Açıklasın diyorlar.

Değerli arkadaşlarım, bu rivayetin burada söylenmesinden maksat, benim Devletimizi yıkmakla itham edilen bir anarşist ya da anarşistlerle işbirliği yapan zat ile görüşmeler yaparak, benim de onunla işbirliği halinde olduğumu ima etmektir. Bu, nefretle reddettiğim âdi bir iftiradır.

Bu iftiranın kaynaklarını bulup mahkemeye vermeyi çok istiyordum; fakat bu iftiranın kaynakları, bu mesele Meclis kürsüsünde konuşulduğu için biz ele aldık diyebileceklerdir. Böylece dedikoduları Meclis kürsüsünden ifade ederek müfterilerin bir çeşit takibattan kurtulması da mümkün olabiliyor.

Değerli arkadaşlarım, tekrar ifade ederim, bu tip dedikoduları her gün bu kürsüye getirerek, Devletin sorumlu görevlilerini her gün bir yalanı tekzihe mecbur bırakarak idare hayatımızı yanlış bir istikamete sürüklemek Sayın Baytürk'e yakıştıramayacağım bir davranıştır. Kendilerini bu tip yalanları ve dedikoduları kürsüye getirerek birtakım kötü niyetlerin yapmak istedikleri neticeye vardırma k gibi bir durumda görmek istemiyorum ve diliyorum ki, bu sonuncu kampanyanın aracı olsun.

Saygılar sunarım.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER (Devam)

1. — Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermin Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili M. Kubilay İmer ve Van Milletvekili Salih Yıldız'ın, Millet Meclisi İçtüzük teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/706) (S. Sayısı : 763)

BAŞKAN — 136 ncı maddeyi okutuyorum :

Kınama :

Madde 136. — Kınama cezasını gerektiren haller şunlardır :

1. Aynı birleşimde iki kere uyarma cezası aldığı halde bunu gerektiren hareketten vazgeçmemek;

2. Bir ay içinde üç kere uyarma cezasına uğramış olmak;

3. Kaba ve yaralayıcı sözler sarf etmek ve hareketler yapmak;

4. Saldırıda bulunmak;

5. Mecliste gürültü ve kavgaya sebebiyet vermek veya Meclisin görevini yerine getirmesini önlemek için toplu bir harekete girişilmesine önayak olmak;

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok.

136 ncı maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Meclisten geçici çıkarma :

Madde 137. — Meclisten geçici olarak çıkarılma cezası aşağıdaki hallerde verilir :

1. Aynı birleşim sırasında üç kere kınama cezasına uğramak ;

2. Bir ay içinde beş kere kınama cezası almak,

3. Görüşmeler sırasında Cumhurbaşkanına, Cumhuriyet Senatosuna, Millet Meclisine, Cumhuriyet Senatosu Başkanına, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlık divanlarına, Başkanlık görevini yerine getiren Başkanvekili-ne hakarete bulunmak, sövmek veya onları tehdidetmek yahut Türkiye Cumhuriyetine veya onun Anayasa düzenine sövmek ;

4. Görüşmeler sırasında halkı veya Devlet kuvvetlerini yahut kamu organ, kuruluş ve görevlilerini kanun dışı hareketlere, ayaklanmaya veya Anayasa hükümlerini bozmaya teşvik veya tahrik etmek ;

5. Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içine silâhlı olarak girmek ;

6. Meclis yapıları yahut eklentileri içinde yasak bir eylemde bulunmak.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önergesi var, okutuyorum :

Sayın Başkanlığa

İçtüzüğün 137 ncı maddesinin 3 No. lu bendinin sonundaki «Anayasa düzeni» nden sonra «Başbakan veya bakanlara sövmek» ilâvesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Nevşehir

Hüsamettin Başer

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Meclis İçtüzüğünün 137 ncı maddesine aşağıdaki 7 ncı bendin ilâvesini arz ve teklif ederiz.

Nevşehir

Kars

Hüsamettin Başer

Musa Doğan

Madde 137. — Başkanlık Divanı Meclis çalışmalarını engelleyici hareketlerini tespit ettiği milletvekillerinin 7 gün Meclisten çıkarılmalarını Genel Kurulun oyuna sunar.

BAŞKAN — Önergeleni aykırılık derecelerine göre işleme koyuyorum.

(Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Önergemi izah için söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ;

Madde tetkik edildiğinde, «Cumhurbaşkanına, Cumhuriyet Senatosuna, Millet Meclisine, Cumhuriyet Senatosu Başkanına...» diye devam etmektedir.

Meclisimizde gördük ki, Başbakana ve bakanlara ağır küfürler yapılmıştır. Maalesef bunlar maddede yer almadığı için cezasız kalıyor ve aynı zamanda Başbakan olsun, diğer bakanlar olsun kendilerini koruyacak durumda değildir. Madde noksan gelmiştir. Burada «Başbakan veya bakanlar» denirse Meclis çalışmalarının âdabı düzelmiş olur.

Vermiş olduğumuz önergeye iltifat ederseniz büyük bir boşluk giderilmiş olur.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Önerge sahibini dinlediniz, Komisyon katılmadığını ifade etti.

Önergeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer ve Kars Milletvekili Musa Doğan'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor.

Önergeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Okunmuş bulunan 137 ncı maddeyi bu şekilde tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

138 ne maddeyi okutuyorum.

Meclisten geçici çıkarma cezasının sonuçları :

Madde 138. — Meclisten geçici olarak çıkarma cezası, en çok üç birleşim için verilir.

Bu ceza, verilir verilmez derhal yerine getirilir. Bu cezaya uğrayan milletvekili cezasının yerine getirilmesine karşı gelirse, Başkan, oturumu derhal kapatarak o milletvekilinin salonundan çıkartılmasını idareci üyelerden ister.

Bu cezaya çarptırılan milletvekili, Millet Meclisinin Genel Kurul, komisyon, Başkanlık Divanı ve Danışma Kurulu çalışmalarına cezası süresince katılamaz.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Önerge yok. Maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

139 neu maddeyi okutuyorum.

Disiplin cezalarında savunma ve özür dileme :

Madde 139. — Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz, işaret oyu ile kararlaştırılır.

Böyle bir cezaya uğratılması teklif edilen milletvekilinin açıklamalarda bulunmak, yahut bunu bir arkadaşına yaptırmak hakkıdır.

Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları, tutanak özetine geçirilir.

Geçici olarak Meclisten çıkarma cezasına uğrayan bir milletvekili izin alıp kürsüden açıkça af dilerse Meclise girmek hakkını kazanır.

Disiplin cezaları Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Bu madde ile ilgili bir önerge var, okutuyorum.

«Sayın Başkanlığa

Tasarımın 139 neu maddesinin ikinci bendindeki «açıklamalarda bulunmak» deyiminin, «Savunmasını yapmak» şeklinde değiştirilmesini saygı ile öneririm.

Ankara

Şinasi Özdenoğlu

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu önergeye?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz Sayın Başkan, daha açıklık veriyor maddeye.

BAŞKAN — Komisyon katıldığını beyan ediyor.

Önergeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başka önerge yoktur. Bu önergenin getirdiği değişiklikle birlikte maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

.ONİKİNCİ KISIM

Kolluk işleri

Kolluk tedbirleri :

Madde 140. — Başkan, Millet Meclisine ait bina, bahçe ve arsaların iç ve dış güvenliğiyle ilgili tertip ve tedbirleri almakla yükümlüdür.

Muhafız Taburu ile güvenlik kuvveti, ancak Başkanın emri altındadır.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Silâh taşıma yasağı :

Madde 141. — Millet Meclisi bina, bahçe, arsa ve eklerine silâhla girmek yasaktır. Muhafız Taburu ile emniyet kuvvetlerindeki görevlilerle Başkanın istemi üzerine çağırılan Silâhlı Kuvvetler ve güvenlik kuvvetleri mensupları hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Bu hükme aykırı hareket edenler Başkanlıkça derhal dışarı çıkartılır.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çalışma salonlarına girme yasağı ve ziyaretçiler :

Madde 142. — Genel Kurul salonu ile komisyon odalarına T. B. M. Meclisi üyelerinden, Meclis memur ve hizmetlilerinden, Hükümetin iş için gönderdiği memurlardan ve çağırılan uzmanlardan başka kimselerin girmesi yasaktır.

Girenler Başkanlıkça dışarı çıkartılır.

Ziyaretçilerin ziyaret usulleri bir yönetmelik ile düzenlenir.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

T. B. M. M. eski üyeleri :

Madde 143. — Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri, Genel Kurul, Komisyon ve parti grup toplantıları dışında Meclisin diğer kısımlarına girebilirler ve Meclis kitaplığından faydalanabilirler.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Bu madde ile ilgili bir önerge var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 143 ncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

İdare Âmiri	İdare Âmiri
Muğla	Bilecik
İzzet Oktay	Mehmet Ergül
İdare Âmiri	
Van	
Salih Yıldız	

Madde 143. — Seçimle milletvekilliği sona eren Millet Meclisi eski üyeleri, yasama, ödenek ve yolluk, Genel Kurul ve parti grup toplantılarına girme hakları dışında kalan ve Millet Meclisi üyelerine tanınan bütün haklardan yararlanırlar.

BAŞKAN — Önerge sahiplerinden kimse var mı efendim?

SALİH YILDIZ (Van) — Ben buradayım efendim.

BAŞKAN — Üzerini çizmişsiniz, bir mâna çıkması mümkün olmayan şekle girmiş. Lütfen önergenizi kısa sürede tetkik ederseniz buyurun.

Siz bu önergenin mahiyetini biliyor musunuz Sayın Komisyon Başkanı?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Biliyorum, İdare Âmirlerinin verdiği önergeye katlıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Anlaşılmıyor ki ne olduğu.. («Komisyon açıklamada bulunsun» sesleri) Kattıldığını ifade etti, nasıl tekrar izah imkânı veriyim kendisine?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan bunun tehirini, diğer maddelerden sonra görüşülmesini talebediyorum.

BAŞKAN — Efendim önergenin yeniden tanzimi zaman alır. Komisyon da bu maddenin

önergeyle birlikte tehirini, müzakeresinin tehirini talebediyor. Bu talebi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler kabul edilmiştir.

Basın :

Madde 144. — Millet Meclisi Genel Kurul ve komisyonlarındaki çalışmaları takibedecek basın ve yayın mensuplarına, Başkanlıkça özel bir giriş kartı verilir. Bu kartı taşımayan basın ve yayın mensupları, Millet Meclisinde basına ayrılan yerlere giremezler. Bu özel kartlarla ilgili esaslar, Başkanlık Divanı'na, Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı'yla anlaşmak suretiyle kararlaştırılır.

Türk ve yabancı basın ve yayın mensuplarına özel dinleme locaları ve çalışma büroları ayrılması, Meclis binasının diğer kısımlarına girebilmeleri ve basın ve yayın mensuplarına ilişkin sair hususlar, Başkanlık Divanı'na hazırlanacak bir yönetmelik ile düzenlenir.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Buyurun Sayın Başer.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Basın, demokratik hayatın vazgeçilmez bir unsurudur. Biz bunu her zaman demokrasi müessesesi adına savunuyoruz ve kendilerine de buradaki çalışmaları takip imkânı verilmelidir ve verilmektedir. Yalnız, bazı gazeteler veya bu gazetelere sızmış olan demokrasi düşmanları, maalesef Parlâmentonun, parlâmenterlerin, demokrasinin her gün aleyhinde bulunmaktadırlar. Bu gibi gazeteler, tabii hepsi değil, bir kısım basınımıza sızmış olan bu maksatlı muhabirler olsun, yazarlar olsun demokrasi ve hürriyet aleyhinde yazmaya devam ettikleri zaman, Başkanlık Divanı'ndan rica ediyorum, bunların muhabirlerinin Meclise sokulmaması için gerekli tedbirleri alsınlar. Hem bu müesseseye geleceksin, hem bu rejimden yararlanacaksın, hem de gelip, arkasından, bu rejimi yıkmak için elinden gelen bütün melâneti geri bırakmayacaksın.

Biz, basınımızın içine böyle sızmış olanların, basının bir yüzkarısı olduğunu her zaman kabul ediyoruz. Diğerlerinin de büyük hizmet yaptığına kaniiz. Başkanlığın, bunun üzerinde de hassasiyetle durmasında büyük faydalar vardır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Başka söz isteyen sayın üye?.. Buyurun Sayın Aybar.

MEHMET ALİ AYBAR (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Basın mensuplarının Meclise girme işlerini düzenleyen İktüzük maddesinin müzakeresi sırasında, benden evvel bu kürsüyü işgal eden bir sayın milletvekili, demokrasi ve hürriyet düzeni anlayışı ile asla bağdaşmayacak şekilde bir öneride bulundu.

Öneride bulunmak şüphesiz her milletvekilinin hakkıdır. Ancak, bunu şurada ifade edeyim ki, demokrasinin dayandığı ilke, serbestçe eleştiri yapabilme, tenkid yapabilme, kısacası muhalif oylarını her vasıta ile belirtibilme olanaklarının sağlanmasıdır.

Bu itibarla demokratik bir düzende, Parlâmentoya giren basın mensuplarının Parlâmentoyu, parlâmenterleri, burada uygulanan kuralları eleştirmeleri kadar tabii bir davranış tasavvur edilemez.

Bilirsiniz, birçok düşünürler demokrasinin faziletlerinin başında bizzat kendilerini eleştirecek kimselere yaşama hakkı tanınmış olmasını zikrederler. Biz, öyle bir demokrasi savunacağız ki, bu demokrasi de kendi düşüncemizden başka düşüncelere hakkı hayat tanımayacağız... Değerli milletvekilleri, bu görüşlerle demokrasiyi savunmak, hele demokrasiyi yerleştirmek mümkün değildir. Bu görüşlerle demokratik memleketler karşısında Türkiye’de uygulanan rejimin demokrasi olduğunu iddia ve ispat etmek de asla olanaklar içine girmemektedir. Bunun her gün misallerini görüyoruz. Onun için...

BAŞKAN — Sayın Aybar bir saniyenizi rica edebilir miyim?

MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) — Hay hay.

BAŞKAN — Dikkatle dinledinizse sayın hatip, biraz evvel bu konuda beyanda bulunurken demokratik rejim düşmanlığı yapan, yani kanunlarımızın suç saydığı birtakım fiilleri yapan, kastı ile bu şekilde çok ileri giden, tamamen normal hürriyetler içinde kalan kısımları kasdetmeksizin, onun dışında, suç niteliği olan herhangi bir konuya giren kimseler için de idarî tedbir düşünülmelidir, diye beyanda bulundular. Şüphesiz suç teşkil etmeyen hareketler, hürriyetleridir herkesin, dilediği gibi

kullanırlar. Maddenin muhtevasını da biliyorsunuz. Zannediyorum daha çok sayın hatibin sözleri sizin konuşmanıza hedef teşkil ediyor. Bu açıklamayı onun için yapmak lüzumunu duydum.

Buyurun, teşekkür ederim.

MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) — Sayın Başkan, hemen ifade etmek mecburiyetindeyim ki, suç işlemiş bir kimse, ancak mahkeme kararı tecelli ettikten sonra o suçu işlemiş telâkki edilir ve cezasını çeker. Binaenaleyh cezayı çekme sırasında kim olursa olsun, hürriyetinden geçici bir zaman için yoksun bırakıldığının ötürü, esasen bu Meclise giremez.

Ha, cezasını çekip çıktıktan sonra ise ceza, malûmuâliniz, ıslah etme müessesesidir. O suçu işlemiş kimsenin ıslahı nefsettiği kabul edilir. Kaldı ki, fikir suçlarından ıslah düşünülemeyeceği için, kendisinin fikir mensubu olarak hürriyeti yıkmak istiyor gibi bir damga altında, hayatının sonuna kadar en tabii haklarını kullanmaktan mahrum tutulması demokrasi anlayışı ile asla kabili telif değildir.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Talimatname dışına çıkıyorsa, Sayın Aybar?

MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) — Yeni bir suç işliyor demektir, talimatname dışına çıkarsa, elbetteki onun müeyyidesi ne ise uygulanır, ama Meclis Başkanına, gazetede Parlâmentoyu bol bol tenkid etmiştir, Parlâmenterleri tenkid etmiştir; tutalım ki, bizim Anayasamızın kurduğu rejimi tenkid etmiştir, kötülüdür. Binaenaleyh, bu gibi kimselere Meclise girme yetkisi verilmemelidir gibi bir beyanın demokrasi ile asla ve kat’a bir ilgisi olamaz. Ve bunun bu kürsüden demokrasi adına söylenmiş olması hakikaten üzücü bir keyfiyettir. Ve hemen söyleyeyim sayın milletvekilleri, demokrasiyi biz ya olduğu gibi kabul edeceğiz veyahut da açıkça diyelim ki, bizim demokrasi ile ilgimiz yoktur; biz, kendimize mahsus bir rejimle idare ediyoruz deyip bu işi kapataalım. Yoksa hem bir taraftan demokratik bir düzene sahip olduğumuzu söyleyeceğiz, hem de bu kabil iddiaları pervasızca ve sanki demokrasinin müdafası yapılmıyormuşcasına bu kürsüden ifade edeceğiz. Çok rica ederim, mızrak çuvala sığmaz. Benim beyanım bundan ibarettir.

Saygılar sunarım.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sen, zaten demokrasiye inanmıyorsun.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz isteyen sayın üye varmı efendim?.. Yok.

Değişiklik önergesi de yok. 144 ncü maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

145 nei maddeyi okutuyorum.

Dinleyiciler :

Madde 145. — Dinleyiciler, Birleşimin devamı süresince kendilerine ayrılan yerlerde sükûnet içinde oturmak zorundadırlar.

Dinleyiciler görüşmelerde, kabul veya ret yönünde söz, alkış yahut herhangi bir hareketle kendi düşüncelerini ortaya koyamazlar.

Bu yasağa uymayanlar, o yerin düzenini korumakla görevli olanlar tarafından hemen dışarı çıkarılırlar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen? Sayın Ekşi, buyurun efendim.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

İfade buyuracağım hususlar doğrudan doğruya bu madde ile ilgili olmamakla birlikte, müsamahanıza sığınarak, bilâhare dinleyiciler konusunda yönetmelik yapacak Divandaki arkadaşlarımızın yararlanacağı kanaati ile bir hususu açıklamak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, dinleyiciler Millet Meclisi toplantı salonunun dinleyici kısmına Milletvekillerinden alacakları davetiyelerle girmektedirler. Bence buna lüzum yoktur. Bir vatandaş açık olan Millet Meclisi oturumlarını takibedebilmek için muhakkak bir milletvekili ne gelerek, ondan vize almak mecburiyetinden kurtarılmalıdır.

Söyle ki, kendisi üzerinde taşımakta bulunduğu hüviyetini - nüfus cüzdanı olabilir bu, veya çalışmış olduğu yerden aldığı hüviyeti olabilir - ibraz ederek Millet Meclisi dinleyici salonlarına alınmalıdır ve milletvekili vizesinden geçme külfetinden vatandaşlarımızı kurtarmalıyız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen?.. Yok.

Önerge de yok. 145 nei maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

146 nei maddeyi okutuyorum.

Millet Meclisi içinde suç işlenmesi :

Madde 146. — Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içinde milletvekillerinden ve Bakanlar Kurulu üyelerinden başka bir kimse bir suç işler ve bu suç savehğm kendiliğinden kovuşturma açamayacağı fiillerden olursa, görevliler sanığı dışarı çıkartır.

Eğer suç, savehğm kendiliğinden kovuşturma açabileceği fiillerden ise, sanık hemen savehğa teslim edilir.

T. B. M. M. üyelerinin suç işlemeleri halinde Anayasanın 79 neu maddesindeki hükümlere göre işlem yapılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Madde üzerinde verilmiş önerge de yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

147 nei maddeyi okutuyorum.

ONUÇÜNCÜ KISIM

Millet Meclisinin içişletmeleri

BİRİNCİ BÖLÜM

İdarî işler

İçişletmelere dair mevzuat :

Madde 147. — Millet Meclisinin içişletmeleri, kanunlara ve bu İctüzüğe uygun olarak yürütülür.

Anayasaya, kanuna ve İctüzüğe uygun olmak şartıyla Başkanlık Divanı, sırf Millet Meclisinin içişletmelerine aid olmak üzere düzenleyici kararlar alabilir. Cumhuriyet Senatosu ile ortak hizmetler için bu kararlar üzerinde Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı ile anlaşmak gereklidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok. Maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

148 nei maddeyi okutuyorum.

Millet Meclisinin heyetle temsili :

Madde 148. — Millet Meclisinin temsil edilmesi gereken yurt içindeki törenlerde, Başkan veya Başkanlık Divanı üyeleri Millet Meclisi adına hazır bulunur.

Böyle bir törene Millet Meclisi adına bir heyet gönderilmesi gerektiği takdirde, bu heyet üyelerinin sayısı, Başkan tarafından tespit edilir. Bu heyette her siyasî parti grubundan en az bir milletvekili bulunur. Bu heyete, Başkan veya göstereceği Başkanvekillerinden birisi başkanlık eder.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

149 ncu maddeyi okutuyorum.

T. B. M. M. Kitaplığından faydalanma :

Madde 149. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Kitaplığından faydalanma şartları, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kitaplık Karma Komisyonunca hazırlanıp, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlık divanlarınca onaylanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

150 ncu maddeyi okutuyorum.

İKİNCİ BÖLÜM

Milletvekilliği ile ilgili belgeler ve işaretler

Kimlik varakası :

Madde 150. — Milletvekillerine Meclise katıldıkları ilk günlerde Başkanlıkça birer kimlik varakası verilir.

Bu varakada milletvekilinin :

1. Soyadı ve adı;
 2. Baba adı;
 3. Doğduğu tarih ve yer;
 4. İkametgâhi;
 5. Tahsil derecesi; bildiği yabancı diller; varsa, ihtisası, ilmî rütbeleri, madalya ve nişanları ile eserleri;
 6. Mesleği;
 7. Evli olup olmadığı; eşinin adı; varsa çocuklarının sayısı ve adları;
- İle gerekli diğer hususlar yazılır.

Sonradan olacak değişiklikler, milletvekili tarafından yazıyla Başkanlığa bildirilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olmayan bakanlar da, bu madde hükümlerine tabidirler.

Milletvekilleri, ayrıca, kanunlar gereğince doldurmaları gereken diğer belgeleri ve mal bildirimini Başkanlığa verirler.

ŞİNASİ ÖZDENÖĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, söz rica ediyorum.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Söz istiyorum, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Ekşi ve Sayın Özdenoğlu söz istemektedirler. Başka söz isteyen var mı?

Buyurun, Sayın Özdenoğlu.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin müzakeresinin tehiri ve varsa önergeleriyle birlikte komisyonumuza rica ediyoruz.

BAŞKAN — Peki efendim. Sayın Özdenoğlu'na söz verdim, sözlerini tamamlasınlar, ondan sonra oylayalım.

Buyurun Sayın Özdenoğlu.

ŞİNASİ ÖZDENÖĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, 150 nci maddenin altında 151 nci madde ile birlikte mütalâası gerekiyor. Çünkü aşağı - yukarı 151, 150 nin kısaltılmış bir şeklidir. Burda da, 151 de de bir kimlik varakası verilir diyor ve kimlik varakasının neleri kapsayacağı açıklanıyor. Bunların hiç birisine lüzum yok, sayın arkadaşlarım. Bütün bu bilgileri ihtiva eden bir varakanın Milletvekilince taşınması hiç pratik değil. Bize verilmiş olan kimlik kartı gayet küçük ebatta, kolayca taşınabilir ve hüviyeti ispata yarayabilecek bir belgedir. Onun dışında mal beyanına ilişkin hükümler elbette konulmalıdır. Onu, 151 nci maddedeki hükümle beraber, yani «Her milletvekiline, şekli Başkanlık Divanınca tespit edilecek bir rozet ve bir kimlik cüzdamı verilir.» hükmüyle birlikte birleştirerek bugünün şartlarına uygun en pratik esasın bulunması amacıyla komisyona iadesinin uygun olacağı kanaatindeyim.

Sayın arkadaşlarım, milletvekillerinin kimliğini ortaya koyan işaretler konusunda bir rozet meselesi var. Bu konuda arkadaşlarımızın genel görüşlerine katılarak ifade etmek isterim ki, mevcut rozetler, milletvekilliğinin ağırlığıyla mütenasip Meclisin yüceliğiyle orantılı, onu yansıtacak bir sembol değildir. Komisyon ne düşünür bilmiyorum; ama yanlış anlaşılmasın, şekilci bir anlayışla ifade etmiyorum, fakat milletvekilliğinin kimliğini, şerefini sembolleş-

tiren bir başka işaret düşünmenin gerekli olduğu kanısındayım.

Eski İktüzükte bir «hamail» vardı. Sayın arkadaşlarımız bu Batı memleketlerinde vardır. Ve Batı ülkelerinde parlâmenterler kendi ülkelerinin millî renklerini taşırlar. Bunu halk da böyle görmek ister. Üniforma değildir; ama meselâ kırmızı - beyaz renkleri Türk Milletvekilinin, Türk Parlâmenterinin taşıması kadar tabii bir şey olamaz, yakışanı da budur. Bayrağımızın, renklerinin millî renklerimiz, milleti temsil edenlerce taşınmasının en uygun gelenek olacağı inancıyla bu teklifim üzerinde, madde geriye alınarak komisyonun olumlu bir formül bulması temennisiyle saygılar sunarım.

BAŞKAN — Komisyonun bir talebi olmuştur; önergesiyle birlikte maddenin müzakeresinin tehir. Önmesele olduğu için müzakerenin devamından önce bunu işleme koymam gerekiyor.

Komisyonun bu talebini kabul edenler lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

151 nci maddeyi okutuyorum.

Kimlik cüzdanı ve rozet :

Madde 151. — Her milletvekiline, şekli Başkanlık Divanıca tespit edilecek bir rozet ve bir kimlik cüzdanı verilir.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye var mı efendim?

M. KÂZİM ÖZEKE (İstanbul) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. KÂZİM ÖZEKE (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Vasıta kullanan milletvekili arkadaşlarımızın birçok yerde trafik polisleriyle, diğer görevlilerle karşılıklıya geldiği olaylar malumdur. Ve bu olaylar için, dokunulmazlığının kalkması için de Meclise gelen tezkereler malumdur.

Bu bakımdan, vasıta kullanan milletvekili arkadaşlarımızın arabalarında da belirli bir rozetin kullanılması faydalı mütalâa etmekteyim.

İkincisi; geçiş üstünlüğü olan hallerde, meselâ araba vapurları gibi ve diğer yasaklanan yerlerde birçok görevliler geçiyor; ama o görevliler içerisinde, hattâ resmigeçite giden bir

milletvekili, yine meselâ bayramlarda, Cumhuriyet Bayramında olduğu gibi merasimlerde milletvekili bir taksi içinde yahut kendi arabasında ise geçmekte büyük zorluklar çekiyor.

Bu bakımdan; arabalarına da belirli bir rozet takılmalı ve geçiş üstünlüğünü haiz olduğunu da kabul etmeliyiz bu İktüzükte. Ve Trafik Kanunu ve Tüzüğü de bir teklifle düzeltilerek milletvekillerinin geçiş üstünlüğü kabul edilmelidir.

Bunu teklif ediyorum.

Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Komisyonun bir beyanı var mı efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin de Komisyona geriverilmesini talebediyoruz. Arkadaşımızın söylediğinde ağırlık var, biz teşekkür edelim, müzakeresini tehir edelim bu maddenin.

BAŞKAN — Maddenin Komisyona tevdi olunması, müzakeresinin tehir edilmesi hususunu tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

152 nci maddeyi okutuyorum.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mali işler

Millet Meclisi bütçesinin hazırlanması.

Madde 152. — Millet Meclisi Bütçesi idareci üyeler tarafından hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Bütçe Başkanlık Divanıca incelenerek son şeklini alır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin sadece Millet Meclisi hizmetlerine dair maddelerinden yapılacak harcamalarla ilgili verile emirleri, Millet Meclisi Başkanı tarafından imzalanır.

Hangi verile emirlerinin kendi yerine idareci üyeler tarafından imzalanacağını, Başkan takdir eder.

Bina, bahçe ve arsaların yapım, imar ve onarımı hakkındaki kararlar Başkanlık Divanıca alınır.

BAŞKAN — Sayın Komisyon, bu maddeyi geri alma talebiniz var mı idi?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin hatalı tanzim edildiği kanaatindeyiz.

Bu maddenin müzakeresinin tehirini ve varsa önergelerin Kmoisyona verilmesini istirham ediyoruz.

BAŞKAN — Maddenin müzakeresinin tehiri ile önergelerin Komisyona verilmesi talebedilmektedir.

Tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

153 neü maddeyi okutuyorum.

Harcamaların denetimi :

Madde 153. — Harcamalar ile saymanlığın denetimi Hesapları İnceleme Komisyonunca yapılır.

Bu komisyon, söz konusu incelemelerinin sonucunu, bir raporla, Genel Kurula sunar.

Saymanlığın denetlenmesi, yılda altı defadan az olamaz.

Genel Kurul, bu rapora bilgi edinmekle yetinir.

BAŞKAN — Bu maddenin diğeri ile ilgisi var mı Sayın Komisyon? Bir talebiniz var mı bu madde üzerinde?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Bu maddenin ilgisi yok, sadece verilmiş önerge olması lâzım.

BAŞKAN — 153 neü madde üzerinde söz isteyen var mı?... Yok.

Bir değişikliğe önergesi var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

153 neü maddenin aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Bahkesir İstanbul
İbrahim Aytaç Tekin Erer

«Harcamaların denetimi :

Madde 153. — Hesapları İnceleme Komisyonu, Genel Kurula kabul edilen Millet Meclisi bütçesi ile Meclise bağlı bütçelerin tatbikatına nezaret eder.

Saymanlığın denetlenmesi yılda altı defadan az olamaz.

Komisyon, söz konusu incelemelerinin sonucunu bir raporla Genel Kurula sunar.»

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Önergeye Komisyon katılmaktadır.

Önergeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önergenin getirdiği değişik 153 neü maddeyi, önergedeki şekliyle tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

154 neü maddeyi okutuyorum.

Harcamaların vize edilmesi :

Madde 154. — Verile emirleri, Hesapları İnceleme Komisyonu Denetçi üyesi tarafından harcamanın yapılmasından önce vize edilir.

Denetçinin özürlü olması halinde, bu görevi, komisyonun sözcüsü yapar.

Hesapları İnceleme Komisyonu denetçi üyesi veya onun izinli veya özürlü olması halinde sözcüsü, tatil ve araverme sırasında Ankara'da bulunur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok.

Önerge yok. 154 neü maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

155 neü maddeyi okutuyorum.

Eşya ve demirbaşların denetlenmesi :

Madde 155. — Millet Meclisi eşya ve demirbaş defterleri, Millet Meclisi İdareci Üyeleri tarafından tutulur ve Hesapları İnceleme Komisyonuna sunulur.

Komisyon, mevcut eşya ve demirbaşları, kurul halinde denetler ve bahis konusu defterleri inceleyerek, raporunu, Genel Kurula sunar.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?... Yok.

Önerge yok. Maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

156 neü maddeyi okutuyorum.

Kesinhesap :

Madde 156. — Hesapları İnceleme Komisyonu, her mali yılın sonunda, Millet Meclisine ait geçen yıl bütçesinin Kesinhesabını bir raporla birlikte Genel Kurula sunar.

Genel Kurul bu rapora bilgi edinmekle yetinir.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?... Yok.

Önerge yok. Maddeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

157 neü maddeyi okutuyorum.

ONDÖRDÜNCÜ KISIM

Çeşitli hükümler

İçtüzüğün değiştirilmesi :

Madde 157. — İçtüzükte değişiklik yapılmasını öngören teklifler, milletvekillerince yapılabilir. Bunlar hakkında, kanun teklifleri hakkındaki hükümler uygulanır.

Bu teklifler, Anayasa Komisyonunda incelendikten sonra, bu komisyonun raporu esas olmak üzere, Genel Kurulda görüşülür ve sonuçlandırılır.

Anayasa Komisyonu, İçtüzükte gördüğü boşluk ve aksaklıkları ve bunların doldurulması ve düzeltilmesi için uygun gördüğü tedbirleri, bir rapor halinde Meclis Başkanlığına sunar. Bu rapordaki görüşler Başkanlık Divanınca de benimsenirse, Meclis Başkanı İçtüzükte gerekli değişiklik tekliflerinin yapılması için Genel Kurul'u uyandır.

İçtüzük değişiklikleri, Millet Meclisi kararı olarak Resmî Gazetede yayımlanmakla yürürlüğe girer; kararda, ileriye ait başkaca bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye? Buyurun Sayın Köseoğlu.

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Bu maddenin üçüncü fıkrası ile yeni bir müessese getirilmiş oluyor.

«Anayasa Komisyonu, İçtüzükte gördüğü boşluk ve aksaklıkları ve bunların doldurulması ve düzeltilmesi için uygun gördüğü tedbirleri, bir rapor halinde Meclis Başkanlığına sunar.»

Şimdi, bu husus bugüne kadar ki, tatbikata çok aykırı bir durumdur. «Komisyonlar, herhangi bir kanun teklifinde bulnamaz» hükmü muvacehesinde, bunun üzerinde ciddiyetle durmaya mecburuz.

Şimdi, bu fıkra, komisyon, İçtüzüğün üzerinde bir çalışma yapıp, her zaman yapıp, burada bir aksaklık görmesi, bunun üzerine bir rapor tanzim etmesi, bu raporu da Başkanlığa verip, Başkanlık Divanınca bunun müzakere edilmesi ve Başkanlığın da bu hususu Meclise duyurması, Meclisi uyarması şeklinde, çok müphem bir fıkradır.

Uyarma nedir? Uyaracak. Komisyon üyeleri birer milletvekilidir. Herhangi bir tanesi bu işi benimser, bu İçtüzük değişikliğini, komis-

yonda konu görüşülürken farketmiş olabilir, yahut kendisine bu konuda herhangi bir müraعات yapılmış ve buntun üzerinde durmuş olabilir, doğrudur. Komisyon'dur, İçtüzüğün tatbikatı veya yahut da İçtüzüğün Anayasa ile ilgili olarak tatbikatında görülen aksaklıkları gidememek yönünden bir fikir sahibi olabilir. O zaman böyle bir prosedürün takibedilmesinde bir fayda yok, lüzum da yok. Böyle bir duruma muttali olduğu, böyle bir ihtiyacı gördüğü takdirde, kendi içinden bir tanesi milletvekili olarak veya hepsi veya birkaçı bir teklifte bulunur ve normal prosedürü takibeder. Ayrı bir prosedür, ayrı bir müessese kurmaya ihtiyaç yok, lüzum da yok ve biraz da sırtıyor.

Meclis Başkanı uyardı.. Nasıl uyaracak? Gelecek Meclis kürsüsüne, diyecek ki, komisyon'dan böyle birşey geldi, eksik geldi ve bunu siz bir teklif olarak getirin.. Bu da olmaz. Bu, Meclisin çalışma tarzına da uymaz. Bir Başkan kalkacak diyecek ki, Sayın Meclis, şu konuda bir kanun ihtiyacı doğmuştur, sizden rica ediyorum bir teklif halinde bunu getirin, gibi bir mantığa saplanır bu.

Yani bu İçtüzüğün dışında, Başkanlık Divanı herhangi bir konuda veya Anayasa değişikliği konusunda veya daha başka konularda bir boşluk görse, Meclis Başkanının kürsüye gelece, ey sayın Millet Meclisi, biz şu konuda bir aksaklık gördük veya bir boşluk gördük. Bunu lütfen bir teklif halinde Meclise getirin, şeklindeki bir beyanı şimdiye kadar ki, tatbikatımıza tamamen mugayirdir, usulümüze mugayirdir ve doğru da değildir. Müessesecyle de ilişkisi olmaz.

O bakımdan, bu üçüncü fıkranın metinden tamamen çıkarılması lazımdır. Sayın Komisyon Başkanı bu hususu tetkik etmek için eğer maddeyi geri alırlarsa ve yeni bir madde tedvin ederlerse memnun kalırız. Aksi halde biz değişiklik önergesi vereceğiz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Başka söz isteyen sayın üye? Buyurun Sayın Okçu.

HİLMİ OKÇU (Manisa) — Sayın Başkan, muhterem üyeler;

Benim arz etmek istediğim husus şudur: Birinci fıkra ile son fıkra arasındaki tabii bir hale değinmek istiyorum.

Birinci fıkrada: «İktüzükte değişiklik yapılmasını öngören teklifler, milletvekillerince yapılabilir. Bunlar hakkında, kanun teklifleri hakkında hükümler uygulanır» deniyor. Kanun teklifi yapılırken meriyet tarihi evvel de olur, sonra da olur, nesredildiği tarihte de olur. Bu, kanunun meriyet tarihinin tabii neticesidir.

Son fıkrada da diyor ki: «... ileriye ait başkaca bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.» Zaten yapılabilir. Haşivdir bu. Kanun tedvin edilirken, olanı değil de olması lâzımgeleni tedvin eder. Kanun teklifleri hakkındaki prosedüre tabidir, diyorsun baş kısımda; kanun prosedüründe bu vardır. Var olan bir hususun bir maddede açık açık tekrar teyiden söylenmesi ben-ce haşivdir.

Gerçi teklifim yok, ama prosedür kanun teklifleri mahiyetinde olduğuna göre, kanunun meriyet tarihini, nasıl ki, Anayasa değişiklikleriyle, nasıl ki, Personel Kanunu ile evvele alabiliyorsak, sonraya da alabiliriz, neşri tarihine de alınabilir ve kanunun mahiyetinde vardır bu. Var olan bir hususun, kanun prosedürü mahiyetinde olduğunu kabul ettikten sonra, buradaki, ileriye ait başkaca bir yürürlük tarihi de gösterilebilir, sözü haşivdir. O kanaatı taşıyorum ben, öyle öğretiler hukuk felsefesinde de.. Belki yanıhıyorum.

Mâruzatım bundan ibaret, teşekkür ederim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkanım, müsaade ederseniz kısa bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Bu maddenin üçüncü fıkrası ile getirilen yeni usulün gayesi şudur: İktüzükler kolay kolay değiştirilemez. Her milletvekilinin İktüzükte değişiklik yapılmasını teklif etme hakkı vardır, ama bunların kısa zamanda Yüce Meclislerce kabulü ile İktüzük hükmü haline gelmesi mümkün olmamaktadır. Bunun sebebi, yapılan teklifler hakkında gerek komisyonlar, gerek Meclisler fikren önceden hazırlıklı olmadığı için, her teklif kabule şayan görülmemekte ve yahut da bazen hatalara düşülmektedir.

Avrupa memleketlerindeki birçok parlâmentolarda müstakilen İktüzük komisyonları

vardır. Bunlar doğrudan doğruya Başkanlık Divanına bağlıdır. Bunlar sene içerisinde tatbikatı incelerler. Gördükleri boşlukları Başkanlık Divanına verirler. Başkanlık Divanı da bunun teklif haline getirilerek İktüzüğe eklenmesini sağlar.

Bunun sağladığı kolaylık şudur :

Her milletvekilinin İktüzük tadilini teklif etme hakkı vardır. Ancak İktüzük gibi mühim bir teklifin kabul edilebilmesi için, gerek komisyonun, gerek Meclisin birtakım fikrî hazırlığının olması lâzımdır. Biz bununla Anayasa Komisyonunun gördüğü bir lüzumu evvelâ kendi içinde müzakere etmesini, ondan sonra Başkanlık Divanına benimsetmesini, Başkanın da Genel Kurula duyurarak; böyle bir teklif gelecektir, bu teklife siz daha evvelden imali fikir demesini temin için getirilmiştir bu. Bir İktüzük tadil teklifinin bu prosedürden geçmesine lüzum yoktur, ancak bu prosedürden geçer ise kabul şansı olur, güzel hükümler getirme imkânı hazırlanır. Bu sadece bunun için getirilmiştir.

Diğer taraftan Sayın Okçu arkadaşımızın söylediği şekilde bu bir haşiv teşkil etmemektedir. Çünkü kanunların kabulü, yürürlüğe girmesi prosedürü ile İktüzüklerin kabulü ve yürürlüğe girmesi prosedürü birbirinden ayrıdır. Anayasa Mahkemesinin verdiği karara göre Meclis kararları İktüzük hükmündedir. Bu hale nazaran İktüzüklerin yürürlük tarihinin ne olacağı meselesi açık kalmasın diye İktüzüklerin Resmî Gazetede yayınlandığı tarihin yürürlük tarihi olması gerektiğine dair bir hüküm koymak mecburiyeti vardır. Bunu koyduktan sonra, acaba bunun istisnası olamaz mı suali çıkacaktır. İstisnası olabilir mi, olamaz mı sualine cevap verebilmek için son madde eklenmiştir. Bu bir haşiv dahi olsa, (kanaatimizce haşiv değildir, haşiv dahi olsa) meseleyi açıklığa kavuşturmak bakımından yerindedir kanaatindeyim.

Saygılarımla.

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Sualim var Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Komisyon, sual var.

Buyruun Sayın Köseoğlu.

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Komisyonlar bir kanun teklifinin veya tasarısının veya

lâlettâyin herhangi bir mevzuun kendisine havaleyle, tahrikiyle çalışabilir. Şimdi Komisyon, bu konuda herhangi bir teklif, herhangi bir havale olmadan kendiliğinden ben bu İktüzükte çalışma yapacağım şeklinde mi bir çalışmaya gidecektir? Nasıl bir çalışma yapacak?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Devamla) — Bu bir teklif de olabilir, kendiliğinden de yapabilir; ikisine de mâni bir hüküm yoktur.

TALAT KÖSEOĞLU (Devamla) — Nasıl olur efendim bu? Komisyonların çalışmaların tarzları değişir ve Komisyon ancak kendisine bir iş havale edildiği takdirde, kendisine bir iş verildiği takdirde çalışır. Kendiliğinden ben bu işi yapacağım şeklinde bir komisyon çalışması Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa görülen bir haldir ki, bu takdirde Komisyonların çalışma hayatında bir karışıklık meydana gelir.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Komisyon.

CEVDET AKÇALI (Devamla) — Sayın Başkan, bu İktüzükle sadece Anayasa Komisyonuna değil, diğer bazı komisyonlara da özel görevler, özel yetkiler verilmiştir. Meselâ hiçbir komisyonun kanun teklif etme hakkı olmadığı halde, idam cezalarında Adalet Komisyonuna kanun teklif etme yetkisi tanınmıştır. Bu istisnaî bir hükümdür ve başka parlâmentolarda müstakil bir İktüzük Komisyonu kurulmak suretiyle bu iş halledilmektedir. Biz, müstakil bir İktüzük Komisyonu kurmak yerine mevcut bir komisyona ilâveten bu vazifeyi de vermiş bulunuyoruz. Mesele bundan ibarettir.

BAŞKAN — Başka soru yok. Buyurun Sayın Komisyon.

HİLMİ OKÇU (Manisa) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

HİLMİ OKÇU (Manisa) — Sayın Başkan, ben sözlerimde yanlış bir anlam söylemiş değilim. Kaideten kanunlar, normal prosedür içinde Resmî Gazete ile ilân edildiği tarihte meriyete girer. Bu bir kaidedir. Bunun istisnaları vardır; istisnalar kaideyi bozmaz.

Şimdi Mecliste bir istisna için siz İktüzükte böyle bir madde tedvin etmek istiyorsunuz. Hem kanun prosedürüne tabi diyorsunuz, hem de efendim açıklık vermek için bu istisnayı ge-

tiriyorsunuz. İstisnalar kaideyi bozmaz diyorum ben. Ben buna istinaden söyledim. Her kaidenin bir istisnası vardır. Bu istisnalardan dolayı da kaide bozulmaz. Bir kanun Resmî Gazetede neşredildiği tarihte meriyete girer. Siz de diyorsunuz ki, «kanun prosedürüne tabidir» onun neticelerine mâruz kalması lâzım İktüzüğün. Bana diyor ki, Sayın Başkan: «Hayır efendim, bu husus Sayın Okçu'nun dediği mahiyette değildir». Haşıvdir diyorum ben. Ben bir kaide söylüyorum, İktüzükte tadilat olursa kanunlar gibi Resmî Gazetede ilân edildiği tarihte meriyete girer. Ama istisna olarak böyle yapılabilir. Mâni değil ki, zaten. Onun için haşıvdir diyorum. Ben böyle gördüm, böyle düşündüm, böyle görüyorum. Onun için bu fikrimde ısrar ettim. Özür dilerim.

Teşekkür ederim.

İLYAS KILIÇ (Samsun) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

İLYAS KILIÇ (Samsun) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Kanunca Komisyon bir tezat içindedir veya bir tezadı savunmaktadır. Şöyle ki :

Birinci fıkrada, 157 nci maddenin 1 nci fıkrasında İktüzük tekliflerini yapma hakkını sayın milletvekillerine veriyor. Bundan sonraki prosedürü de normal kanunların çıkış şeklindeki prosedüre tabi tutuyor. Ondan sonra bir hükmi şahsiyet mahiyetinde olan, konuşmayan, hakkını savunmayan bir komisyon hükmi şahsiyetine vazife tevdi ediyor.

İLHAMİ SANCAR (İstanbul) — Komisyon hükmi şahsiyeti olur mu?

İLYAS KILIÇ (Devamla) — Komisyon işte, komisyonun başkanı değil mi, kim yapacak? «Komisyon yapar» diyor bu teklifleri. Komisyonun kendisi teklif yapmaz. O halde komisyonun içerisinde kimler var? Seçilmiş üyeler var; üyeler teklif yapacak. O halde, madem ki, üyeler teklif yapacak ve bizim tatbikatımızda da böyle bir vazife hiçbir komisyona verilmemiş olduğuna göre Anayasa Komisyonuna bu salâhiyeti vermenin gerekçesi nedir? Şimdi komisyonlar ne yapar? Komisyonlar kendisine tevdi edilen vazifeleri yapar. Nedir bu vazifeler? Ya kanundur veya böyle Meclise ait İktüzüktür. Kanun teklifini komisyona kim götür-

rür? Komisyonun içerisinde bir üye de götürür, komisyonun dışında olan bir üye de götürür ve bu tezekkür edilir, düşünülür, tetkik edilir, incelenir, ilgililer dinlenir ve bir neticeye bağlanır ve bu netice Yüksek Heyete gelir.

Şimdi bunu komisyona vermektteki maksat nedir? Komisyon şimdi ne yapacak? Buradaki İktisadî tatbikatından doğan bir hatayı komisyondan bir arkadaşımız; başkan, sözcüsü veya herhangi bir üyesi, komisyona teklif edecek, götürecektir, komisyonda bu görüşülecek. Ben neye götüremeyeyim bunu?

Böylece hiç olmayan, hiç tatbikatı bulunmayan bir hususu komisyona vereceğiz. Komisyon Başkanı ne buyurdular? «Efendim» dediler «Adalet Komisyonu kendisine hiç vazife verilmemiş olduğu halde idamlarda kanun teklifi yapar.» Bir defa idamlar Meclise gelir, komisyona havale edilir. Komisyon bu idam üzerinde görüşünü hazırlar, ya onu beğenir veya ona karşı başka bir görüş içerisinde yeni bir kanun hazırlayabilir. Ama durup dururken Mehmet efendiye idam verilmiş, bu Mehmet efendinin idam kanununu hazırlar diye, 12 senedir ben buradayım, böyle bir tatbikat görmedim. Şimdi halen kullanmakta olduğumuz tüzükte de böyle bir tatbikata raslayan arkadaşım bilmiyorum var mı ve bu komisyonun uzun yıllardan beri başkanlığını yapmış olan Sayın İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel Bey de böyle bir tatbikat yapmış mı lütfen açıkla-sın. Yok.

O halde şimdi bizim burada, biraz evvel konuşan Sayın Okçu arkadaşımın dediği gibi, istisnâ bir hükmü Anayasa Komisyonuna vermektteki maksadımız İktisadî vâkı olacak tadilatı çabuk yapmamak, gerekli bir tadilatı yerinde karşılamamak ve işi bir miktar daha uzatmak, şekileliliğe bağlı kalmaktan başka bir-şey değildir.

Komisyon ne yapacak? Bunu düşünecek, ondan sonra bir rapor hazırlayacak, Meclis Başkanlığına verecek, Sayın Başkan gelecek bir uyarıda bulunacak.

Bence bu husus sağ kulağını sol elle göstermekten başka bir şey değildir. Geliniz hep beraber bu fıkrayı olduğu gibi metinden çıkar-talım ve İktisadî tüzüğümüzü milletvekillerinin hakkı-

nı kısmıyacak şekilde veya bu hakkı bir başkası kullanacak şekilde devretmeden bu imkânı kendi elimizde tutarak bu maddeyi tedvin edelim. Bu suretle daha yerinde olur ve daha doğru olur.

Arkadaşlarım «İstisnadır» derler. Hukukta bir kaide vardır, istisna kaideyi bozmaz, ama aslında kaidenin mezarıdır, kaideyi bozar. Binaenaleyh, bu fıkranın buradan çıkartılması lâzımdır ve böylece birinci fıkradaki esaslar dahilinde bu maddenin tedvin edilmesinde bence hem milletvekillerinin İktisadî tüzüklerine sahibolmaları bakımından, hem de vazifelerini taksim etmemek bakımından ve hem de tatbikatın daha iyi yürümesi bakımından fayda mütalâa etmekteyim. Bu istikamette bir önerge veriyorum, kabulünü de istirham ederim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Komisyonun bir beyanı var mı efendim? Değişiklik teklifleri de var.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Önergeler hakkında beyanımız olacaktı, başkaca beyanda bulunmak istemiyoruz.

BAŞKAN — Başka söz isteyen olmadığına göre verilmiş bulunan önergeleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

157 nci maddenin üçüncü fıkrasının metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Hatay

Tâlat Köseoğlu

İLYAS KILIÇ (Samsun) — Ben de bu önergeye katılıyorum.

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz, Sayın Başkan.

TÂLAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Önergemi izah etmek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın önerge sahibi, buyurun.

TÂLAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Muhterem arkadaşlar, biraz önceki izahımda Anayasa Komisyonunun müstakilen bir İktisadî hazırlama durumunda olmadığını, hiçbir komisyonun kanun yapmada tasarı veya teklif verme yetkisi olmadığını, teamülün bu olduğunu, şimdiye kadar ki, tatbikatta bunun başka türlü olmasına imkân olmadığını arz etmiştim.

Muhterem arkadaşlarım, burada getirilen hükümde bir pratik yön de bulunmamaktadır. Yani pratik yön demekten maksadım şudur: Anayasa Komisyonuna İhtüzük tadilatı yapma yetkisini versek, yine bir dereceye kadar buna hürmet ederim.

Sayın Komisyon Başkanı misal verdiler, dediler ki, «Başka memleketlerde bir tüzük komisyonu vardır; parlâmentonun bir yıllık çalışması sonunda bir tasarı veya bir teklif getirir ve İhtüzükte bu şekilde bir değişiklik yapılır.»

Bizim maddemiz böyle bir hükmü ihtiva etse ben yine hürmet ederim. Derim ki, fazla mal göz çıkarmaz, çalışsın, ama o da yok. Komisyon ne yapıyor? Başkanlığa bir rapor veriyor. Başkanlık ne yapıyor? Uyarıda bulunuyor. Bu uyarı sonunda Meclis ne yapacaktır? Buna uyacak. Uyduktan sonra ne olacak? 3 veya 5 arkadaşımız bir teklifte bulunacak. Bu teklif ne olacaktır? Aynen birinci fıkrada olduğu gibi Anayasa Komisyonuna gidecek. Anayasa Komisyonu inceleyecek ve sonra normal prosedür takibedilecektir. Burada üçüncü fıkrada getirilen hükmün pratik ne faydası var, ne getirmiştir? Hiçbir şey getirmemiştir. Sadece İhtüzüğün yapımında iştiraki bir görüş bildirme mahiyetinde bir müessese getirmiştir. Biz diyoruz ki, buna lüzum yok.

Şimdi, siz eğer bir İhtüzük Komisyonunu öngörmüş olsaydınız ve bu İhtüzük Komisyonu bütün faaliyetlerini İhtüzük üzerine teksif etse, İhtüzüğün eksikliğini, aksaklığını orada giderse, bu hususta rapor hazırlasa bunu anlarım, ama Anayasa Komisyonunun esas vazifesi Anayasa ile ilgili kanunların görüşülmesi, kanunların Anayasaya aykırı olup olmadığının tespit edilmesi, Anayasa değişikliklerinin görüşülmesi gibi hukukî çalışmalara inhisar eder. Anayasa Komisyonuna siz bu görevi nasıl verirsiniz, bu teklif nasıl tahrir edilecek, nasıl getirilecek onun da bir prosedürü yok, kendiliğinden bir işe vakıf olacak, bir rapor hazırlayacak, bu raporun neticesi Meclise gelecek, Meclis Başkanı uyarıda bulunacak, o zaman bir kanun teklifinde bulunulacak.

Ben diyorum ki, Anayasa Komisyonundaki üyeler bu kadar lüzumlu görülen bir şeyi teklif haline getirir, müzakeresini yapar. Bu bakımdan böyle bir müesseseye lüzum yok. Biraz

evvel sayın Komisyon Başkanının bahsetmiş olduğu gibi İhtüzük Komisyonu kurulması teklif edilse idi veyahut komisyona bir yetki verilmiş olsaydı bu kadar konuşmaya, üzerinde durmaya, bir önerge vermeye lüzum görmezdim ve bir müessesedir, çalışsın derdim. Ama hiç bir şey yok. Bu, havanda su dövmek oluyor. Sadece istişari bir müessese üzerinde bu kadar ciddiyetle duruluyor. Ben bunu anlamadım. Bu bakımdan önergeme iltifat buyurulmasını rica ederim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, ek bir açıklamada bulunmak isterim.

BAŞKAN — Buyurunuz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Bu müessesenin ne getirdiğini biraz evvel arz ettim.

Bu müessese, İhtüzük değişiklikleri Genel Kurulda görüşülmeden evvel bir fikrî hazırlık yapılmasını temin edecektir ve İhtüzüğün boşluklarının daima bir komisyon tarafından takibini temin edecektir.

Sayın arkadaşımız, «ne getirmiştir» diye sordu. Ben de şunu sormak isterim: Bu müessese yukarıda arz ettiğim hususu getirmiştir, fakat milletvekillerinin teklifte bulunma ve Genel Kurulun onu kabul etme hakkından ne götürmüştür ve neyi kısıtlamıştır?

Bu müessese bir şey getirmiştir, fakat bir bir şey kısıtlamamıştır.

Arkadaşlarımızın reylerini verirken bu ciheti nazarı dikkate almalarını istirham ediyorum.

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, bir soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Dinleyeyim efendim, buyurun.

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Sayın Komisyon Başkanı «Ne götürmüştür?» diyor.

Şimdi, bakınız Başkanlığa komisyon bu şekilde bir rapor verdi, Başkanlık bir uyarıda bulundu, bu uyarıya Meclis uymazsa Başkanlığın durumu ne olur? Bunu neye düşünmüyor Sayın Komisyon Başkanı. Bu bir nakisedir. Acaba buna ne cevap verirler?

BAŞKAN — Şimdi, Sayın Komisyon, önerge çıkarılması önerilen bu fıkrada anlaşılması gereken husus şu zannediyorum: Meclis

Başkanlığından geçmeden herhangi bir teklifi milletvekilleri Genel Kurula getiremiyorlar.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Getirebilirler, Sayın Başkan. Buna mâni bir hüküm yok. Normal prosedür dahilinde milletvekilleri İktisadî tekliflerini Meclis Başkanlığına verirler. Anayasa Komisyonuna havale edilir. Anayasa Komisyonu bunu kabul veya reddeder, doğrudan doğruya Genel Kurula gelir, Başkanlık Divanından geçmesine lüzum yok.

BAŞKAN — O yol tıkanmıyor bununla.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — O yol tıkanmıyor. O yol tamamen açık. Sadece bir komisyona biz İktisadî mevcut boşlukları, aksaklıkları devamlı takibetme görevini veriyoruz.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Efendim, «Uyarı» deyiminin çıkarılması suretiyle madde muvafık hale gelebilir.

BAŞKAN — Sayın Komisyon, evvelki beyanlarınıza ilâve edeceğiniz bir husus var mı efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Yok, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Kılıç, biraz evvel önergeye katıldığınızı ifade ettiniz, sizin öneriniz de aynı olduğu için birlikte işleme koyuyorum.

İLYAS KILIÇ (Samsun) — Fakat bir açıklamada bulunmak istiyorum.

BAŞKAN — Mümkün değil, ancak bir kişiye söz verebiliyoruz. Sayın Köseoğlu açıkladılar. Önce verilen önergeyi esas alıyoruz diğeri ni onunla birlikte muameleye koyuyoruz.

Önerge sahibi önergelerin izahını yaptılar, Komisyon katılmadığını ifade etti ve gerekçelerini beyan ettiler.

Şimdi, Sayın Köseoğlu'nun üçüncü fıkranın metinden çıkarılmasına mütedair olan önergesini Genel Kurulun tasvibine sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

157 nci maddeyi okunmuş bulunan şekliyle tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millet Meclisi kararlarının yayınlanması ve yürürlüğe girmesi :

Madde 158. — Bu İktisadî bahis konusu Başkanlık Divanı tarafından hazırlanan yönet-

melikler ve düzenleyici kararlar Resmî Gazetede yayımlanmakla yürürlüğe girer; kararda ileriye ait başkaca bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.

Meclis Kararları ile Meclisin yaptığı seçimlerin sonuçlarından ve Başkanlık Divanı kararlarından hangilerinin Resmî Gazetede yayımlanacağı Başkanlık Divanının hazırlayacağı bir yönetmelikte belirtilir.

BAŞKAN — Söz isteyen yok, değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

159 ncu maddeyi okutuyorum.

Sürelerin tatil sırasında işlememesi :

Madde 159. — Bu İktisadî gösterilen süreler, aksi Anayasa, kanun veya İktisadî belirtilmedikçe, tatil sırasında işlemez.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye? Yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 1 nci maddeyi okutuyorum.

ONBEŞİNCİ KISIM

Geçici hükümler

Seçilmiş Komisyonlar :

Geçici Madde 1. — 1 Kasım 1956 tarihli T. B. M. M. Dahilî Nizamnamesi gereğince kurulmuş bulunan Meclis Başkanlık Divanı ile komisyonlar, görevlerine yasama yılı sonuna kadar devam ederler. Bu süre içinde bu İktisadî 11 ve 20 nci maddeleri uygulanmaz.

Geçici komisyonlar Millet Meclisi Genel Kurulunca aksi kararlaştırılmadıkça görevlerini tamamlamaya kadar çalışmalarına devam ederler.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin müzakeresinin tehirini ve varsa önergelerle birlikte komisyonumuza havalesini istihnam ediyorum efendim.

BAŞKAN — Komisyon, maddeyi önergelerle birlikte geri istemektedir. Bu talebi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Geçici ikinci maddeyi okutuyorum.

Kitaplık Komisyonu :

Geçici Madde 2. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Kitaplık Karma Komisyonu kanunla düzenleninceye kadar, Cumhuriyet Senatosunca seçilecek Kitaplık Komisyonu ile bir arada Karma Komisyon olarak görev yapmak üzere, Genel Kurulca, genel hükümler uyarınca, bir Kitaplık Komisyonu seçilir. Kitaplık Komisyonunun üye sayısı, Millet Meclisi Başkanı'nın Cumhuriyet Senatosu Başkanı ile danışmasından sonra, Danışma Kurulunca tespit edilir.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin müzakeresinin tehirini ve varsa önergelerle birlikte komisyona iadesini istirham ediyorum efendim.

BAŞKAN — Komisyon, maddeyi önergelerle birlikte geri istemektedir. Bu talebi oy-larınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

160 ncı maddeyi okutuyorum.

ONALTINCI KISIM

Son hükümler

Dahilî Nizamnamenin yürürlükten kalkması :

Madde 160. — Anayasanın 3 ncü geçici maddesi gereğince Millet Meclisinde uygulanan 1 Kasım 1956 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesi işbu Tüzüğün yürürlüğe girmesi tarihinde yürürlükten kalkar.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Bu maddenin müzakeresinin tehirini talebediyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon, bu maddenin diğer maddelerle ilgili oluşu sebebiyle müzakeresinin tehirini talebetmektedir. Bu talebi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürürlük maddeleri diğer maddelerin müzakeresinin ikmalinden sonra okunup tasviplerinize sunulacaktır.

Redaksiyon sebebiyle daha evvel Komisyona havale edilmiş bulunan 96 ncı madde Komisyondan gelmiştir; okutup tasviplerinize sunacağım.

Sayın Başkanlığa

96 ncı maddenin bir, iki ve üçüncü fıkraları ilişkide sunulduğu şekilde Komisyonumuzca yeniden tanzim edilmiştir. Mezkûr maddenin, yeniden tanzim edilmiş şekliyle Umumi Heyetin oyuna sunulmasını talep ve istirham ederim.

Cevdet Akçalı

Anayasa Komisyonu Başkanı

«Madde 96. — Yazılı soruların cevabı, Başkanlık veya aiddiği bakanlık eliyle Başkanlığa sunulur. Başkan, bu cevabı derhal soru sahibine iletir. Cevap, ayrıca soru metniyle birlikte, Başkanlıkça, alındığı günkü veya bir sonraki birleşim tutanağının arkasına eklenir.

Yazılı sorular, Başkanlığa veya aiddiği bakanlığa gönderildiği tarihten en geç 20 gün içinde cevaplandırılır.

Başkan, bu süre içinde cevaplandırılmayan yazılı sorular için Başbakanın veya ilgili Bakanların dikkatini çeker.»

BAŞKAN — Sayın Talât Köseoğlu'nun Genel Kurulca kabul edilmiş önergesi istikametinde tanzim edilmiş, ayrıca sayın Ferda Güley tarafından verilmiş ve Genel Kurulca kabul edilmiş önergeye göre de Başkanlığa sevk tarihinden itibaren 20 gün içinde cevaplandırılır konusunu ihtiva eden 96 ncı maddeye ait son şekli okuttum, dinlediniz. Şimdi diğer önergeleri işleme koyacağım.

Sayın Güley, siz maddenin metnini dinlediniz, önerge sahiplerinden birisi zatiâlinizsiniz. Önergenizdeki maksadı tazammun edip etmediği hususunda bir beyanınız var mı efendim?

FERDA GÜLEY (Ordu) — Sayın Başkanım, 15 günlük sürenin 20 gün olarak değiştirilmesini rica etmiştim efendim.

BAŞKAN — Tamam efendim, öyle yapıldı. Sizin ve sayın Köseoğlu'nun önergesine uyulmuş oluyor efendim.

Şimdi diğer önergeleri işleme koyuyorum.

İLYAS KILIÇ (Samsun) — Sayın Başkanım, sevk tarihinden itibaren değil de, buradan gönderildiği tarihten itibaren dememiz lâzımdır kanaatindeyim efendim. Aksi halde, sözlü ve yazılı soru önergelerinin başına gelenler malûm; yıllardan beri cevap alınmamış yazılı ve sözlü soru önergeleri var. Meclis murakabesi

bakımından çok mühim olan bu husus üzerinde dikkatle durmak gerekir kanısındayım.

BAŞKAN — Diğer önermeleri işleme koyuyorum. Önergelerin ışığı altında Komisyon herhangi bir katılma olanağını sizin beyanlarınızı da hesaba katarak kendi elinde bulundurmaktadır. Onun dışında yeni bir müzakere imkânına sahip değiliz. Önergelerin işleme konulması sırasında Komisyon yeniden redakte etmek için maddeyi ve önermeleri geri almıştı, o safhadayız.

Önergeleri okutuyorum.

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

İçtüzük tasarısının 96 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının sonuna aşağıdaki cümlelerin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Afyon Karahisar
Süleyman Mutlu

«15 gün içinde yine cevap alınmazsa durum Kurula arz edilir»

BAŞKAN — Okunmamış olan diğer önermeler var, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

«96 ncı maddenin sonuna, milletvekilinin içtüzük gereğince diğer murakabe yollarına başvurma hakkı saklıdır.»

BAŞKAN — Diğer önermeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Müddetin 30 gün olmasını arz ve teklif ederim.

Artvin
Mustafa Rona

BAŞKAN — Aykırılık derecesine göre diğer önermelerin işlemine başlıyoruz...

Önergeleri tekrar okutuyorum.

Artvin Milletvekili Mustafa Rona'nın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon, bu önermeye katılmıyormusunuz?...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz sayın Başkan.

BAŞKAN — Önermeye Komisyon katılmıyor. Önermeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önermeyi okutuyorum.

(Samsun Milletvekili Yaşar Akal'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon, katılıyor musunuz efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon önermeye katılmıyor. Önermeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... kabul edilmemiştir.

Diğer bir önermeyi okutuyorum.

(Afyon Karahisar Milletvekili Süleyman Mutlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önermeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Biraz evvel okunmuş bulunan ve Komisyonca kabul ettiğiniz sayın Köseoğlu'na ait önerenin ve sayın Ferda Güley'e ait önerenin ışığı altında tanzim edilmiş ve okunmuş olan 96 ncı maddenin bu metnini tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 96 ncı madde kabul edilmiştir.

İçtüzükte müzakeresi iktiza eden başka madde kalmamış bulunmaktadır. Komisyonun, tehirine ve komisyona tevdiine karar verdiğiniz maddeleri tetkik edip, tedvin gerekenleri tedvin edip, tekrar getirmeleri kaydıyla müzakereleri burada kesiyoruz.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Başkan, birşey sorabilir miyim?

BAŞKAN — Ne için efendim?

SALİH AYGÜN (Amasya) — Kaç madde geri aldılar?

BAŞKAN — Komisyondan tespit etmeniz mümkün. Şu anda rakamların yekûnu bizde değil. Gerekirse Kanunlar Müdürlüğünden de alabilirsiniz.

2. — *Cumhuriyetin ilânının 50 ncı yıldönümünün kutlanması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri, Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/658) (S. Sayısı : 761 ve 761'e 1 ncı ek) (1)*

(1) 761 ve 761'e 1 ncı ek S. Sayılı basmayazı 11 ncı Birleşim tutanağına ekli'dir.